

DEPARTAMENTUL
PENTRU RELAȚIA CU
REPUBLICA MOLDOVA

UNIVERSITATEA DE
STAT DIN MOLDOVA

UNIVERSITATEA
DIN BUCUREȘTI

SATUL CORNOVA

RAPORT DE CERCETARE

Satul Cornova: dinamica unei comunități între tradiție și modernitate (cercetare sociologică în spiritul tradiției monografice a lui Dimitrie Gusti)

„Cornova - sat mic cu inimă mare”

Învățătura este ca aurul - are preț oriunde. (Epictet)

Drepturile elevilor :

- Elevii au dreptul la respectarea imaginii, demnitității și personalității proprii.
- Elevii au dreptul la protecția datelor personale, cu excepția situațiilor prevăzute de lege.
- Elevii au dreptul să își declarele acțiunile în legătură cu respectarea normelor de igienă personală, de protecția a muncii, de protecția civilă și de pază în unitățile de învățământ.
- Elevii au dreptul la protecția împotriva oricărei forme de VNEI.
- Elevii au dreptul de a beneficia de o educație de calitate în unitățile de învățământ, prin aplicarea corectă planurilor cadru de învățământ, precum și prin aplicarea programelor școlare pe baza utilizării de către cadrele didactice a celor mai adecvate strategii de învățare, în vederea formării și dezvoltării competențelor cheie și a atingerii obiectivelor educaționale stabilite.
- Elevii au dreptul de a beneficia de manuale școlare gratuite pentru elevii din învățământul de stat și din învățământul obligatoriu.
- Elevii au dreptul de a participa la cursurile opționale organizate pe grupe/clase de elevi formate special în acest scop, în baza deciziei consiliului de administrație, în conformitate cu prevederile legale în vigoare.
- Elevii au dreptul de a beneficia de susținerea statului, pentru elevii cu nevoi sociale, precum și pentru elevii cu cerințe educaționale speciale, conform prevederilor legale în vigoare.
- Elevii au dreptul la o evaluare obiectivă și corectă.
- Elevii au dreptul de a primi premii și recompense pentru rezultate deosebite la activitățile școlare și extrașcolare, în limita resurselor disponibile.

20 de ani de excelență

IP Gimnaziul „Paul Mihail” s. Cornova

2002 Gelu Anghel Pavel Vasilescu Sergiu Dănilă Tudor Nău	2003 Cristina Pătrășcu Sergiu Căminaru Vladimir Iș	2004 Diana Ștefănescu Pavel Ștefănescu Diana Ștefănescu Diana Ștefănescu Diana Ștefănescu Diana Ștefănescu	2005 Diana Ștefănescu Diana Ștefănescu Diana Ștefănescu Diana Ștefănescu Diana Ștefănescu Diana Ștefănescu
2006 Răzvan Căminaru Cristina Ștefănescu Pavel Ștefănescu Vladimir Iș Pavel Ștefănescu	2007 Răzvan Căminaru Cristina Ștefănescu Pavel Ștefănescu Vladimir Iș Pavel Ștefănescu	2008 Diana Ștefănescu Diana Ștefănescu Diana Ștefănescu Diana Ștefănescu Diana Ștefănescu Diana Ștefănescu	2009 Diana Ștefănescu Diana Ștefănescu Diana Ștefănescu Diana Ștefănescu Diana Ștefănescu Diana Ștefănescu
2010 Cristina Ștefănescu Pavel Ștefănescu Vladimir Iș Pavel Ștefănescu	2011 Diana Ștefănescu Pavel Ștefănescu Vladimir Iș Pavel Ștefănescu	2012 Diana Ștefănescu Pavel Ștefănescu Vladimir Iș Pavel Ștefănescu	2013 Diana Ștefănescu Pavel Ștefănescu Vladimir Iș Pavel Ștefănescu
2014 Diana Ștefănescu Pavel Ștefănescu Vladimir Iș Pavel Ștefănescu	2015 Diana Ștefănescu Pavel Ștefănescu Vladimir Iș Pavel Ștefănescu	2016 Diana Ștefănescu Pavel Ștefănescu Vladimir Iș Pavel Ștefănescu	2017 Diana Ștefănescu Pavel Ștefănescu Vladimir Iș Pavel Ștefănescu
2018 Diana Ștefănescu Pavel Ștefănescu Vladimir Iș Pavel Ștefănescu	2019 Diana Ștefănescu Pavel Ștefănescu Vladimir Iș Pavel Ștefănescu	2020 Diana Ștefănescu Pavel Ștefănescu Vladimir Iș Pavel Ștefănescu	2021 Diana Ștefănescu Pavel Ștefănescu Vladimir Iș Pavel Ștefănescu

Responsabilitățile elevilor:

- Să fie onest, să execute ordinele administrației, Regulamentul Intern și hotărârile organelor de conducere;
- Să nu întârzie și să nu lipsescă nemotivat de la ore (toate absențele trebuie documentate dirigintului de clasă);
- Să respecte natura și să participe în activitățile cu caracter ecologic;
- Să nu folosească metode de presiune fizică sau psihică asupra membrilor colectivității clasei sau instituției;
- Să nu organizeze sau să nu participe în activități care sunt în încălcare a Regulamentului;
- Să demonstreze respect față de profesori, personalul tehnic și colegi;
- Să demonstreze un exterior demn și să respecte regulile de conduită și securitate generală;
- Să respecte igiena sanitară și să aibă atitudine grăjoasă față de sănătatea sa;
- Să participe în munca de ordin social și autoservire;
- Să reprezinte cu demnitate instituția de învățământ și să contribuie la creșterea prestigiului ei;
- Să se pregătească sistematic de ore în măsura posibilităților intelectuale și fizice;
- Să încerce să contribuie la păstrarea patrimoniului, inventarului și curățeniei în sălile de clasă, în locurile publice din școală și pe teritoriul din preajma instituției.

Familia

„Primul dragoste a bătrânului este o fiică cunoscută. Învățându-l să meargă cu mâna sa, să vorbească, să scrie, să citească, să se joace.”

Născut: 29 iunie 1905
Locul nașterii: Cornova, Orhei
Data nașterii: 12 octombrie 1994
Locul înmormântării: București
Redăm mormântul în pământ natal: 04.05.2023

Raportul de cercetare a fost tipărit cu finanțarea Departamentului pentru Relația cu Republica Moldova www.drrm.gov.ro, în cadrul *Proiectului de creare a platformei de cooperare și promovare a Școlii Sociologice de la București*, implementat de Universitatea de Stat din Moldova în parteneriat cu Universitatea din București și Primăria satului Cornova. Conținutul raportului nu reprezintă poziția oficială a Departamentului pentru Relația cu Republica Moldova.

Mulțumiri

Echipa de cercetare își exprimă profunda recunoștință față de Departamentul pentru Relația cu Republica Moldova, Universitatea din București și Primăria satului Cornova pentru încrederea acordată și sprijinul constant, care au asigurat implementarea cu succes a proiectului. Mulțumiri sunt exprimate locuitorilor satului Cornova pentru participarea la activitățile de cercetare.

Echipa de cercetare

Igor ȘAROV, doctor în istorie, profesor universitar, Rector Universitatea de Stat din Moldova
Anastasia OCERETNÎI, doctor în sociologie, conferențiar universitar, șefă Departamentul Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova

Stela MILICENCO, doctor în sociologie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Parascovia MUNTEANU, doctor în sociologie, lector universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Viorica MATAS, doctor în sociologie, lector universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Cristina COROBAN, doctor în sociologie, lector universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Cristiana TRIBOI, specialistă, Universitatea de Stat din Moldova

Valeria ARSENI, studentă, programul Sociologie, Universitatea de Stat din Moldova

Tatiana CANTARJI, studentă, programul Sociologie, Universitatea de Stat din Moldova

Evelina PLĂMĂDEALĂ, studentă, programul Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova

Dorina BRADU, studentă, programul Sociologie, Universitatea de Stat din Moldova

Echipa de suport metodologic

Marian PREDA, doctor în sociologie, profesor universitar, Rector Universitatea din București

Călin COTOI, doctor în sociologie, profesor universitar, Universitatea din București

Gabriel JDERU, doctor în sociologie, profesor universitar, director Departamentul Sociologie, Universitatea din București

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova

Satul Cornova: dinamica unei comunități între tradiție și modernitate : (cercetare sociologică în spiritul tradiției monografice a lui Dimitrie Gusti) : raport de cercetare / Universitatea de Stat din Moldova [et al.] ; echipa de cercetare: Igor Șarov [et al.] ; echipa de suport metodologic: Marian Preda [et al.]. – Chișinău : [S. n.], 2025 (Bons Offices). – 88 p. : imagini color, tab.

Referințe bibliogr.: p. 60 (4 tit.). – Finanțat de Departamentul pentru Relația cu Republica Moldova. – [96] ex.

ISBN 978-5-36241-577-8.

908(478-22):303.4

S 26

CUPRINS

CUVÂNT INTRODUCATIV	4
SECȚIUNEA 1. Așezare geografică, infrastructură socială și transformări recente.....	8
SECȚIUNEA 2. Situația demografică a localității	14
SECȚIUNEA 3. Situația economică și provocări ale nivelului de trai	17
SECȚIUNEA 4. Starea de sănătate a populației și cooperarea interinstituțională la nivel local	22
<i>Infrastructura serviciilor medicale și personalul</i>	22
<i>Starea de sănătate a populației</i>	23
<i>Colaborarea interinstituțională între primărie, instituții educaționale, medicale și asistența socială</i>	25
SECȚIUNEA 5. Instituțiile de învățământ și dinamica educațională în satul Cornova	27
<i>Gimnaziul „Paul Mihail” - punct educațional de referință în localitate</i>	27
<i>Dotări și condiții de studii</i>	28
<i>Absenteismul și abandonul școlar. Implicarea părinților</i>	30
<i>Activități extracurriculare și parteneriate</i>	31
<i>Factori determinanți care contribuie la modelarea comportamentului școlar</i>	33
<i>Continuarea studiilor după gimnaziu</i>	34
<i>Provocări structurale și perspective</i>	35
<i>Grădinița „Andrieș” din Cornova</i>	37
SECȚIUNEA 6. Viața culturală: manifestări specifice și implicarea membrilor comunității	41
<i>Evenimente culturale, tradiții și obiceiuri ale satului</i>	42
<i>Activitatea Bibliotecii Publice din satul Cornova</i>	46
<i>Patrimoniul gastronomic local în Cornova</i>	48
<i>Tradiții în declin</i>	50
SECȚIUNEA 7. Participarea civică și politică.....	52
SECȚIUNEA 8. Perspective asupra viitorului.....	56
CONCLUZII GENERALE	58
REFERINȚE	60
LISTA DE TABELE ȘI FIGURI	60
ANEXE	61

CUVÂNT INTRODUCATIV

Studiul monografic desfășurat în cadrul Proiectului de creare a platformei de cooperare și promovare a Școlii Sociologice de la București își propune să reia și să actualizeze tradiția monografică inițiată de Școala Sociologică a lui Dimitrie Gusti, adaptând-o la rigorile metodologice și exigențele teoretice ale sociologiei contemporane, precum și la realitățile actuale ale comunității din Cornova. Studiul pornește de la premisa că o analiză relevantă a unei comunități rurale nu poate fi limitată la un singur domeniu de investigare, ci necesită o abordare interdisciplinară și intersectorială, capabilă să surprindă complexitatea interacțiunilor sociale, economice, culturale și instituționale care definesc viața comunitară în prezent.

Metoda monografică aplicată de D.Gusti și echipa sa în campania de teren din anul 1931 a pornit de la ideea, că ***viața unei comunități nu poate fi înțeleasă decât printr-o abordare integrată, care surprinde atât cadrele fundamentale ale existenței sociale, cât și manifestările concrete ce decurg din acestea.*** Cercetarea a reprezentat un moment de referință nu doar prin amploarea și rigoarea sa științifică, ci și prin caracterul inovator al abordării metodologice, care a integrat în mod armonios perspective din sociologie, antropologie, etnografie, economie și folclor, cu scopul de a surprinde, în ansamblu, viața unei comunități rurale. Documentarea realizată de echipa condusă de D.Gusti a fost completată de mijloace vizuale, fiind imortalizată în filmul documentar Cornova, care redă atmosfera satului basarabean interbelic, valorile tradiționale, relațiile comunitare și structurile sociale ale vremii. Acest film rămâne, până astăzi, o mărturie vizuală unică, ilustrând fidel metodologia „observației vii” și a „participării directe” promovate de Școala monografică.

La aproape șase decenii de la celebra cercetare interbelică, interesul pentru Cornova a fost reactivat prin documentarul realizat de jurnalistul și regizorul Pompiliu Gîlmeanu, „*Cornova - revedere după 60 de ani*” (anul 1991). Acest film a reprezentat o încercare de reconstituire a memoriei colective și de evidențiere a transformărilor sociale și culturale, prin care trecuse comunitatea în perioada postbelică și sovietică. Totodată, filmul lui P.Gîlmeanu a constituit o veritabilă punte între memoria gustiană și realitățile contemporane ale satului. Ulterior, în anul 2000, interesul pentru Cornova a fost consolidat prin inițiativa profesorului și academicianului Vasile Șoimaru, care a publicat volumul „*Cornova 2000*”¹. Această lucrare reunește mărturii, fotografii și analize recente ale satului, oferind o perspectivă complexă asupra transformărilor sociale și culturale ale comunității. Cartea se constituie nu doar ca un omagiu adus lui D.Gusti și echipei sale, ci și ca o continuare a spiritului monografic, încercând să redea fidel dinamica unei comunități aflate la intersecția dintre memoria istorică și realitățile post-sovietice ale începutului de mileniu.

Metoda monografică aplicată în cadrul studiului desfășurat de echipa de cercetare în anul 2025, în contextul proiectului menționat, a fost concepută pentru a ***răspunde exigențelor contemporane ale cercetării sociale și pentru a reflecta complexitatea realităților din comunitatea Cornova.*** În acest scop, a fost adoptată o abordare mixtă, care îmbină metode sociologice calitative și cantitative, fiind desfășurate interviuri individuale și de

¹ ȘOIMARU, V. *Cornova*. Chișinău: Editura Museum, 2000. ISBN 9975-905-56-0.

grup cu reprezentanți ai administrației publice locale, ai instituțiilor de educație, sănătate, asistență socială și cultură, ai cultelor religioase și ai organizației neguvernamentale active în comunitate. Totodată, au fost colectate date administrative care au permis conturarea profilului localității și a fost aplicată metoda observației directe a vieții cotidiene și a fenomenelor sociale din satul Cornova. ***Această abordare integrativă nu a urmărit doar oferirea unei imagini actualizate asupra dinamicii sociale a comunității din Cornova, ci și analiza modului în care valorile tradiționale, resursele locale și procesele de modernizare modelează prezentul și conturează perspectivele de dezvoltare ale localității.***

În conformitate cu grila de analiză propusă de D.Gusti, studiul actual a investigat următoarele cadre ale vieții sociale:

- ✓ *cadrul cosmologic* - caracteristicile geografice și naturale ale satului, așezarea și resursele subterane (zăcămintele etc.);
- ✓ *cadrul biologic* - structura și dinamica populației, aspectele legate de alimentație, sănătate și asistență socială;
- ✓ *cadrul istoric* - trecutul și prezentul comunității, evenimente și procese cu impact asupra identității locale;
- ✓ *cadrul manifestărilor sociale*, organizat pe trei dimensiuni:
 - *economice*: ocuparea forței de muncă, nivelul de trai, migrație;
 - *spirituale*: religie, educație, cultură, artă, ideologie;
 - *politice*: formele de organizare și administrare, instituțiile locale, prezența organizațiilor neguvernamentale și a partidelor politice, structura consiliilor locale (femei/bărbați), comportamentele electorale și rata de participare la ultimele alegeri.

Pe lângă aceste cadre, cercetarea a urmărit și o serie de categorii sociologice fundamentale:

- ✓ *unități sociale* - familia, neamul, șezătoarea, cârciuma;
- ✓ *relații sociale* - relațiile de vecinătate, de gen, intergeneraționale;
- ✓ *procesele sociale* - urbanizarea, schimbările structurale din comunitate;
- ✓ *tendințe de evoluție socială* - perspectivele de dezvoltare locală.

Trebuie menționat că, spre deosebire de monografia realizată de D.Gusti și echipa sa, cercetarea actuală nu a inclus în mod explicit analiza cadrului psihic - precum manifestările de conformism, tendințele inovatoare sau conflictele interpersonale - și nici investigarea dimensiunii juridice a vieții comunitare, respectiv obiceiurile juridice locale sau formele tradiționale de reglementare a conflictelor.

Cu referire la ***metodologia de teren***, colectarea datelor s-a realizat prin utilizarea unei varietăți de metode și instrumente de cercetare (*a se vedea Anexele 1-4*), menite să surprindă complexitatea realităților sociale din comunitate.

- ✓ *observația participativă*, utilizând fișa de observație, realizată în diverse zone ale satului atât în zile de lucru, cât și în weekend sau de sărbători, pentru surprinderea vieții cotidiene în dinamica sa firească;
- ✓ *fișa localității*, cuprinzând date administrative obținute în urma discuțiilor cu reprezentanții administrației publice locale și ai instituțiilor educaționale;

- ✓ *interviuri individuale* cu reprezentanți ai administrației locale, ai instituțiilor de educație, sănătate, asistență socială și cultură, cu reprezentantul clerului bisericesc și cu lideri ai organizațiilor neguvernamentale locale;
- ✓ *interviuri individuale și interviuri de grup* cu persoane vârstnice și cu tineri, menite să surprindă atât memoria comunitară, cât și percepțiile noii generații asupra vieții sociale.

Eșantionul cercetării a cuprins următoarele categorii de intervievați, structurat pe categorii relevante: primar, secretarul primăriei, director de școală, director grădiniță, asistent social, lucrător medical, profesori în vârstă, preot, lider local, director Centrul cultural, proprietar de magazin, șef al Oficiului poștal, conducător de cerc, persoane tinere, persoane în etate. În total au fost intervievate 39 persoane.

Procesul de desfășurare a cercetării a urmat o succesiune logică de etape, concepute pentru a asigura coerența metodologică, rigoarea aplicării instrumentelor și validitatea rezultatelor obținute:

Etapa 1. Definitivarea metodologiei de cercetare (iulie 2025). În această etapă au fost stabilite obiectivele specifice ale investigației, metodele de cercetare, instrumentele de colectare a datelor (chestionar de date administrative, ghiduri de interviu, fișe de observație), precum și procedurile de eșantionare. De asemenea, a fost conturat planul calendaristic al activităților.

Etapa 2. Ședința de lucru cu primarul localității și echipa de cercetare (iulie 2025). Întâlnirea a avut ca scop obținerea sprijinului instituțional și asigurarea colaborării intersectoriale la nivel local. Au fost prezentate scopul și obiectivele cercetării, s-au clarificat responsabilitățile membrilor echipei și s-au discutat aspecte logistice privind accesul la teren și facilitarea contactului cu actorii comunitari.

Etapa 3. Colectarea datelor (august-septembrie 2025). Această etapă a presupus aplicarea instrumentelor de cercetare în teren. S-au realizat interviuri individuale și discuții de grup cu reprezentanți ai administrației publice locale, ai instituțiilor din domeniul educației, sănătății, asistenței sociale și

culturii, ai cultelor religioase și ai organizației neguvernamentale locale. În paralel, au fost realizate observații directe asupra fenomenelor sociale investigate și completarea fișei localității.

Etapa 5. Prezentarea și diseminarea rezultatelor (Chișinău și Cornova). Rezultatele cercetării au fost comunicate în cadrul unor sesiuni publice, destinate atât comunității academice, cât și actorilor locali. Activitățile de diseminare au vizat crearea unui cadru de dialog între cercetători, autorități, profesioniști din domeniul social și membri ai comunității, cu scopul de a facilita înțelegerea realității sociale din sat Cornova.

Etapa 4. Analiza datelor și redactarea raportului de cercetare (septembrie 2025). Datele colectate au fost sistematizate și supuse unei analize calitative și cantitative. În această etapă, s-a urmărit identificarea principalelor tendințe, corelarea informațiilor obținute din diferite surse și formularea unor concluzii preliminare. Pe baza analizei, a fost elaborat raportul de cercetare.

SECȚIUNEA 1. Așezare geografică, infrastructură socială și transformări recente

Un element definitoriu al notorietății satului Cornova îl reprezintă cercetarea sociologică de teren realizată în 1931 de Școala Sociologică întemeiată de D.Gusti, care a transformat localitatea **într-un reper istoric al studiilor monografice din spațiul românesc**. Această cercetare a documentat în mod riguros viața socială, cultura și tradițiile satului, oferind o perspectivă valoroasă asupra structurii comunității basarabene din perioada interbelică. În prezent, Cornova rămâne o localitate modestă, dar cu o identitate puternică, conservată prin tradițiile sale culturale, prin activitatea gimnaziului local și prin inițiativele de modernizare a infrastructurii sociale și edilitare.

Satul Cornova este situat în raionul Ungheni, în zona de centru a Republicii Moldova, într-un spațiu de dealuri domoale, cu terenuri agricole fertile și peisaje caracteristice zonei Codrilor. Este un vechi sat din Zona Codrilor, întemeiat mult înainte de prima atestare documentară, fiind menționat documentar între anii 1568-1572. Este un sat cu multe flori și răscruci, născut din iubire și armonie. **Localitatea găzduiește o comunitate rurală ce se întinde pe o suprafață de aproximativ 2,14 km², având un profil predominant agricol.** Cea mai apropiată stație de cale ferată este Cornești (25 km), traseul auto

Imaginea 1. Intrarea în satul Cornova

național Poltava trece la 3 km de la sat, distanța pînă la capitala Republicii Moldova orașul Chișinău este de 100 km. Satul este înconjurat la nord-est de Valea Culei, la sud de Dealul Ichelului, la est de Dealul Ciohîrnic, iar la vest de Dealul Năpădenilor. Se mărginește cu satele Năpădeni, raionul Ungheni și Rădeni, raionul Călărași.

În ultimii ani, Cornova a făcut pași importanți spre modernizare, grație a două proiecte de infrastructură realizate prin intermediul Programelor Naționale „Satul European” și „Satul European Expres”. Inițiativele vizează **îmbunătățirea**

condițiilor culturale și recreative, oferind tinerilor din localitate alternative sănătoase și atractive de petrecere a timpului liber. Prin proiectul „Dotarea Casei de Cultură Cornova: Creșterea accesibilității și diversificarea activităților culturale comunitare”, implementat în cadrul Programului „Satul European Expres”, localitatea Cornova a beneficiat de o finanțare de peste 330 000 de lei, alocată de Guvernul Republicii Moldova. Centrul Multifuncțional „Dimitrie Gusti” din localitate a fost dotat cu mobilier modern, echipamente sonore, instrumente muzicale și costume populare tradiționale.

Imaginea 2. Centrul Multifuncțional „Dimitrie Gusti”

Suplimentar, în fața Casei de Cultură a fost amplasată o masă de tenis, pentru a stimula activitatea fizică în rândul copiilor și tinerilor, care oferă alternative educative, culturale și recreative pentru tineri.

Conform declarațiilor primarului localității, Ștefan Roșca, efectele pozitive ale acestor dotări s-au resimțit imediat, aducând beneficii vizibile comunității: „Aveam nevoie urgentă

de echipamente și mobilier adecvat pentru a desfășura atelierele și activitățile culturale. Copiii se implică tot mai mult în activități artistice, iar acum au instrumente muzicale noi, visul multora dintre ei”. În cadrul Casei de Cultură activează două grupuri artistice, frecventate de peste 30 de copii, care participă la festivaluri și evenimente culturale locale.

Alt proiect major realizat în localitate a fost construcția unui Complex sportiv modern, derulat în cadrul celei de-a doua ediții a Programului Național „Satul European”. Noul complex a inclus un teren multifuncțional destinat mai multor tipuri de activități sportive,

Imaginea 3. Rezultatele implementării proiectului „Dotarea Casei de Cultură Cornova: Creșterea accesibilității și diversificarea activităților culturale comunitare”

inclusiv fotbal, iar finanțarea, în valoare de aproape un milion de lei, a fost asigurată din bugetul de stat prin intermediul Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală.

Imaginea 4. Complex sportiv modern, ediția II a Programului Național Satul European

În anul 2017 un pas important pentru îmbunătățirea condițiilor de trai ale locuitorilor din satul Cornova l-a constituit **realizarea proiectului de construcție a sistemului de apeduct și canalizare**. Acest proiect a fost implementat, de asemenea, în cadrul Programului Național „Satul European” și a beneficiat de o susținere financiară semnificativă din partea mai multor surse: Fondul Ecologic - 1 005,0 mii lei, Consiliul Raional 250,0 mii lei și Bugetul local - 26,0 mii lei. Implementarea proiectului a asigurat accesul populației la apă potabilă sigură și la servicii moderne de canalizare, contribuind la îmbunătățirea condițiilor de igienă, la protejarea sănătății copiilor și a familiilor, precum și la creșterea atractivității localității pentru noi investiții. Totodată, proiectul a generat un impact social pozitiv, sporind calitatea vieții și consolidând sentimentul de siguranță și apartenență la comunitate.

Un aspect sensibil identificat în cadrul cercetării îl constituie **gestionarea resurselor de apă**, care ridică multiple probleme de ordin economic, tehnic și sanitar: *„Consumul apei este irațional și nu se achită. De exemplu, luna aceasta, numai apă, fără canalizare, trebuiau să vină la buget 21 749 de lei, dar au venit doar 14 917. Din aceștia, 6 833 de lei numai pe apă au venit. Dar lumina cu ce o plătim? Pentru asta au fost alocate din sold 50 de mii”*. Această afirmație relevă nu doar dimensiunea financiară a problemei, ci și presiunea suplimentară pusă pe bugetul local, care trebuie să acopere cheltuieli inevitabile, precum energia electrică.

O altă problemă evidențiată o reprezintă **starea tehnică precară a fântânilor publice**. Conform observațiilor de teren și relatărilor localnicilor: *„Fântânile nu sunt izolate cum trebuie și nu au capac”*. Această lipsă de protecție sporește riscul contaminării apei, cu consecințe directe asupra sănătății publice. În plus, s-a constatat că îngrijirea fântânilor

Imaginea 5. Fântână în stare precară

în sat este neglijată, majoritatea fiind lăsate în voia sorții, ceea ce accentuează degradarea infrastructurii și compromite siguranța consumului de apă. Totodată, s-au semnalat dificultăți privind **procesul de contorizare**. Persoana desemnată pentru verificarea consumului *„nu are acces liber la contorul de apă”*, ceea ce face imposibilă colectarea corectă a datelor și contribuie la acumularea restanțelor. În lipsa unor evidențe exacte, apare un dezechilibru între consumul real și plățile efectuate, accentuând deficitul financiar.

Analiza acestor disfuncționalități evidențiază necesitatea unor măsuri complexe care să vizeze, pe de o parte, **educarea populației privind utilizarea rațională a apei și responsabilitatea față de achitarea serviciilor**, iar pe de altă parte, **investiții în infrastructura tehnică și consolidarea mecanismelor de monitorizare și colectare a plăților**. Numai printr-o abordare integrată poate fi asigurată sustenabilitatea serviciului de alimentare cu apă și protecția sănătății publice în comunitate.

Un alt set de probleme cu impact direct asupra calității vieții comunității îl constituie **salubritatea localității și gestionarea deșeurilor menajere**. Situația reflectă atât deficiențe infrastructurale, cât și lipsa unei culturi a responsabilității comunitare. Astfel, au fost constatate disfuncționalități grave în funcționarea sistemului de canalizare, localnicii menționând, că, *„canalizarea este cu gunoi”*, fapt care denotă utilizarea improprie a rețelei și insuficiența mecanismelor de întreținere. În plus, există o problemă legată de gunoiștea satului, utilizată inadecvat și fără măsuri corespunzătoare de protecție a mediului. Conform relatărilor, *„descărcarea gunoiului se face pe marginea satului”*, generând disconfort, poluare și risc pentru sănătatea populației. Pe lângă aceste aspecte, lipsa de responsabilitate civică se reflectă și în alte comportamente cotidiene: *„iarba din fața curților”* este adesea neîngrijită, ceea ce afectează estetica și igiena spațiului public, *„depozitarea gunoiului la cimitir”* indică nu doar o lipsă de respect față de spațiile sacre, dar și o deficiență majoră în practicile comunitare de gestionare a deșeurilor; de asemenea, *„aruncarea gunoiului prin râpi”* rămâne o practică răspândită, cu consecințe ecologice și sociale pe termen lung. Problema salubrității nu trebuie privită doar ca o chestiune administrativă, ci și ca **un indicator al coeziunii comunitare și al responsabilității sociale a locuitorilor față de mediul în care trăiesc**.

În vederea depășirii problemelor legate de salubritate și depozitarea necontrolată a deșeurilor, a fost inițiat un **proiect de dezvoltare a structurii de gestionare a deșeurilor**. Valoarea totală a proiectului se ridică la 1 583 550 lei, dintre care 142 519 lei reprezintă contribuția bugetului local, iar restul sumei este asigurat de Guvernul Republicii Moldova prin intermediul Fondului Național de Mediu. Această investiție vizează modernizarea infrastructurii, crearea unor condiții adecvate pentru colectarea și depozitarea deșeurilor și reducerea impactului negativ asupra mediului și sănătății populației.

În interiorul localității, **infrastructura rutieră** este relativ bine dezvoltată. În pofida unor intervenții punctuale, problemele persistă. Conform datelor prezentate de administrația locală, *„drumul a fost lărgit, ceea ce a presupus cheltuieli de 160 314 lei”*, însă aceste lucrări nu au reușit să soluționeze problema de fond. Costurile pentru construcția completă a drumului sunt estimate la aproximativ 3,5 milioane de lei, sumă care depășește considerabil capacitățile financiare ale comunității și necesită sprijin guvernamental sau proiecte investiționale de anvergură. În același timp, una dintre cele

Imaginea 6. Drum de legătură

mai mari provocări structurale identificate la Cornova este **drumul de legătură cu Cornești**. Situația este descrisă de un localnic astfel: *„Problema cea mai gravă, începând de la Cornova și până la Cornești este drumul... Este cel mai avariat sector de drum... Nouă ne ia undeva vreo o oră, o oră și jumătate să ajungem la centrul raional, suntem cea mai îndepărtată localitate, 57 de km, nu există nici o localitate din Moldova care să aibă așa o distanță până la centrul raional.”*

O altă problemă constant semnalată o reprezintă **neimplicarea din partea locuitorilor în**

menținerea infrastructurii locale. Un exemplu frecvent menționat este creșterea necontrolată a arborilor de-a lungul drumurilor: „*coroanele copacilor blochează accesul ambulanței și pompierilor*”, localnicii remarcă lipsa de implicare: „*iarba în fața curților rămâne necosită*”, ceea ce afectează aspectul și igiena satului. Această neglijență, aparent minoră, generează consecințe grave în situații de urgență, afectând siguranța și timpul de intervenție.

Imaginea 7. Casa tradițională

Așezarea satului Cornova, marcată de poziția sa geografică la o distanță considerabilă de centrul raional, influențează atât accesibilitatea comunității, cât și dinamica proceselor sociale și economice. În pofida acestui dezavantaj, în ultimii ani satul a cunoscut **schimbări vizibile în infrastructura socială, prin modernizarea drumurilor interne, extinderea rețelei de apă potabilă și introducerea sistemului de canalizare**, elemente care contribuie la creșterea nivelului de confort și la îmbunătățirea calității vieții.

Cum se definesc cornovenii pe ei înșiși

Pe lângă problemele semnalate, Cornova păstrează totuși trăsături definitorii ale unei comunități rurale autentice, unde atmosfera liniștită, ospitalitatea și spiritul gospodăresc rămân elemente centrale ale identității locale. Localitatea Cornova se remarcă printr-o atmosferă liniștită și o comunitate caracterizată prin calm, ospitalitate și spirit gospodăresc. Infrastructura este bine dezvoltată pentru o zonă rurală, satul beneficiind de alimentare cu apă, sistem de canalizare și drumuri modernizate.

„Sunt oameni simpli, căsuțe mici, însă sunt primitori. Sunt o mână de oameni, dar dacă ai trece la casa unei mătușe, eu cred că nu ar ieși cineva fără o bucată de pâine și un pahar cu apă, nemaivorbind de vinul pe care fiecare gospodar îl are în gospodărie”.

Fiecare comunitate rurală are propriile sale elemente definitorii, iar în cazul satului Cornova, mândria locală este reprezentată de **oamenii primitori și de valorile tradiționale care se păstrează cu sfințenie**. Un exemplu emblematic este domnul V.Șoimaru, personalitate originară din Cornova, care promovează constant satul natal prin intermediul publicațiilor și postărilor sale, menținând astfel vie legătura cu vatra strămoșească.

Deși locuitorii sunt, în majoritate, oameni simpli, cu gospodării modeste, spiritul de generozitate și ospitalitate este profund înrădăcinat în mentalul colectiv. Tradiția locală dictează că un oaspete nu poate pleca dintr-o gospodărie fără a fi „omenit”, măcar simbolic, cu pâine, apă sau, deseori, cu vin produs în casă - expresie a hărniciei și a respectului față de celălalt. Acest comportament este considerat o normă de conduită, iar lipsa ospitalității este privită ca un semn de rușine.

Cornova se bucură de un cadru natural pitoresc, cu izvoare, iazuri, vii și livezi, care contribuie la sustenabilitatea traiului rural și la păstrarea unui stil de viață în armonie cu natura. Viața spirituală și educațională este susținută de o biserică frumos restaurată, slujită de un preot tânăr care a preluat responsabilitatea parohială de la tatăl său, precum și de o grădiniță bine dotată, care oferă condiții moderne pentru educația timpurie. Centrul cultural al satului funcționează ca un spațiu de coeziune comunitară, deschis tuturor locuitorilor, în special în contextul sărbătorilor locale, precum Hramul satului.

„Mă mândresc cu satul Cornova. Avem un sat care are drumuri bune, izvoare, iazuri, vii, livezi. Oamenii sunt gospodări și activează. Preotul este tânăr, preluând ștafeta de la tatăl lui. Avem o biserică foarte frumoasă, o grădiniță dotată. În centrul cultural toți sunt primiți, mai ales de Hramul satului”.

SECȚIUNEA 2. Situația demografică a localității

În trecut, satul Cornova avea o populație tânără numeroasă, iar cartierele (mahalalele) erau animate de prezența copiilor și a tinerilor. Comunitatea era dinamică, iar majoritatea locuitorilor erau implicați activ în diverse activități economice locale. În prezent, se constată **un declin demografic accentuat, marcat de scăderea natalității și de creșterea numărului de decese**. Tot mai puțini copii se nasc, în timp ce o parte importantă a populației îmbătrânește sau migrează. Aceste transformări reflectă schimbările profunde în structura socială și economică a satului, generate de lipsa locurilor de muncă și de migrația masivă a tinerilor. „Desigur, aici era mult tineret, mahalaua era plină cu băieți, dar acum mulți se duc din viață și puțini se nasc”.

Conform informațiilor incluse în volumul Cornova elaborat de V.Șoimaru, se conturează o situație demografică specifică, reflectată în Tabelul 1.

Tabelul 1. Situația demografică a satului Cornova perioada 1835-1941

Anul	Numărul populației			Total
	Femei	Bărbați	Copii	
1835	104	116		220
1858	211	225		436
1927	423	487	588	1498
1930				1587
1941				1686

Datele indică faptul, că între anii 1835 și 1858 populația satului Cornova s-a dublat, înregistrând o creștere de aproximativ 98% în decurs de 23 de ani. Această evoluție poate fi atribuită unor factori, precum: extinderea terenurilor agricole și stabilitatea politică. În perioada 1858-1927 numărul locuitorilor a crescut de peste trei ori (cu aproximativ 243%), ceea ce sugerează o dezvoltare semnificativă a localității. Creșterea demografică s-a menținut și în perioada interbelică, dar cu o tendință de încetinire. Între 1927 și 1930, populația a crescut cu doar 89 de persoane (aproximativ 6%), iar între 1930 și 1941 cu 99 persoane (aproximativ 6,2%).

Conform Recensământului populației din anul 2024, satul Cornova număra 968 de locuitori, dintre care majoritatea s-au declarat moldoveni/români. Structura pe vârste este una specifică satelor moldovenești: proporția populației vârstnice este în creștere, în timp ce numărul copiilor și tinerilor scade considerabil, pe fondul migrației interne și externe. Fenomenul de migrație, în special a tinerilor către orașe sau în afara țării a influențat nu doar demografia, ci și dinamica socială și economică a comunității.

Conform celor mai recente date obținute în cadrul cercetării din anul 2025, populația satului Cornova numără 1 005 locuitori, dintre care 480 femei și 525 bărbați. Comunitatea este organizată în 413 gospodării și 405 familii, ceea ce indică o densitate redusă a populației pe gospodărie și un grad relativ ridicat de stabilitate familială.

În ceea ce privește **structura demografică pe grupe de vârstă și potențialul de muncă**, s-au constatat următoarele date:

- ✓ 62 copii în grupa de vârstă preșcolară
- ✓ 92 copii școlari
- ✓ 513 persoane apte de muncă
- ✓ 338 pensionari

Datele reflectă o populație îmbătrânită, în care aproximativ 23,4% dintre locuitori sunt vârstnici și doar 15,3% sunt copii (preșcolari și școlari).

Ponderea populației active (51%) este relativ echilibrată, însă migrația externă a tinerilor și lipsa locurilor de muncă locale reprezintă provocări majore pentru menținerea acestei structuri pe termen lung.

Pentru anul 2025 **perspectivele demografice ale localității Cornova sunt destul de îngrijorătoare**. Datele disponibile în prezent indică 9 decese și doar 2 nașteri, evidențiind astfel un spor natural negativ semnificativ. Această tendință reflectă procesul continuu de îmbătrânire a populației și scăderea natalității - fenomene care pun sub semnul întrebării sustenabilitatea demografică și socială a satului pe termen lung. Îngrijorarea exprimată la nivel local este justificată în condițiile în care rata mortalității depășește semnificativ rata natalității, iar migrația tinerilor contribuie suplimentar la dezechilibrul demografic. În absența unor intervenții concrete - fie prin atragerea investițiilor, crearea de locuri de muncă, fie prin facilitarea revenirii tinerilor din diaspora - viitorul comunității rămâne incert: „*Sincer îți spun, nici nu știu dacă o să fie. Dacă o să fie... uitați-vă și dvs. demografia asta, nouă decedați până acum și doi născuți, cam nu știu.*”

Una dintre speranțele esențiale exprimate de locuitorii satului Cornova este creșterea populației. Aceștia își doresc o comunitate mai numeroasă și mai activă, care să redea satului dinamismul social de altădată. Prezența unui număr mai mare de oameni ar contribui nu doar la dezvoltarea economică locală, ci și la revitalizarea vieții sociale și comunitare, oferind locuitorilor posibilitatea de a socializa și de a se implica în activități colective. Într-o comunitate rurală mică, **sentimentul de izolare socială devine tot mai pregnant, iar repopularea satului este percepută ca o condiție necesară pentru păstrarea identității și coeziunii locale**: „*Să fie mai multă populație, și satul ar fi mai vesel, să ai cu cine schimba o vorbă*”.

Studiu de caz – Viața la bătrânețe în Cornova

Doamna E., născută în 1935, locuiește în Cornova de peste șase decenii, după ce s-a căsătorit și s-a stabilit aici. Viața sa a fost marcată de muncă în colhoz și de creșterea celor șapte copii. Astăzi însă, la 90 de ani, se confruntă cu singurătatea și cu lipsa unei rețele sociale apropiate: „*Copiii au gospodăriile lor... dar am rămas singură. Și dacă rămân singură și ei se duc pe lume.... cum e viața de azi?!*” Deși copiii o vizitează ocazional, distanța și preocupările proprii îi fac să fie mai mult absenți. „*Sunt aici, nu-s departe... dar nu-s cu mine chiar aproape aici. Asta îi rău, că nu-s, nu-s aici.*” Doamna recunoaște că sprijinul primit este minim și sporadic: „*Nimeni nu mi-o ridicat un pai, până nu l-am ridicat eu.*” În gospodărie se descurcă singură, chiar dacă cu dificultăți: „*Eu singură, eu singură. Mă târăsc și eu cu ce pot și cum pot. Aici îs eu singură, dincolo (n.a. casa vecină) singură.*”

Izolarea socială este resimțită și în comunitate, unde mulți consăteni au plecat la oraș sau peste hotare: „Toți au fugit din sat. Nu-i nimeni. În mahala asta nu-i nimeni. Noi suntem.”

Această depopulare accentuează sentimentul de singurătate și vulnerabilitate.

Ajutorul instituțional este limitat. Vizitele lucrătorului social sunt rare și puțin eficiente: „Nu m-ajută la nimic, o cană de apă și o pâine și atât.” În caz de nevoie medicală, depinde de copii: „Nu mă pot duce singură la doctor, mă duc copiii cu mașina.”

În ciuda acestor dificultăți, Doamna păstrează credința și tradițiile ca resurse de reziliență. Merge încă la biserică, citește fără ochelari și se bucură de sărbătorile locale: „Tradițiile nu s-au stricat la noi. Tot aceleași sunt.” Totuși, viața de zi cu zi este resimțită ca o povară: „E greu că nu poți face nimic, nu poți face nimic... nici putere nu mai este.”

*Cazul doamnei ilustrează provocările majore ale persoanelor în etate din mediul rural: **singurătatea după plecarea copiilor, lipsa unei rețele sociale locale, sprijinul insuficient din partea serviciilor sociale și limitările generate de sănătatea precară.** Totodată, păstrarea credinței și a tradițiilor, dar și mândria de a se descurca singură, îi oferă un sens și o anumită demnitate în fața vulnerabilității.*

În concluzie, **situația demografică a satului Cornova reflectă în mod elocvent transformările istorice și sociale care au avut loc în ultimele decenii în Republica Moldova.** Dacă în trecut comunitatea se caracteriza printr-o populație mai numeroasă și mai tânără, în prezent se observă așa tendințe, precum: scăderea natalității, intensificarea fenomenului migraționist și accentuarea procesului de îmbătrânire demografică. Comunitatea este astfel dominată de persoane adulte și vârstnice, ceea ce pune presiune asupra sustenabilității serviciilor locale, a regenerării sociale și a capacității de dezvoltare economică pe termen lung. În sat se observă o serie de case părăsite, ceea ce fură din farmecul localității, dar și îngrijorează prin lipsa de siguranță a acestor locuințe.

SECȚIUNEA 3. Situația economică și provocări ale nivelului de trai

Activitatea economică a localității Cornova a fost, **în trecut, profund ancorată în creșterea animalelor**, în special a bovinelor. Un punct de referință în această activitate era zona cunoscută sub denumirea „La Trei Fântâni”, unde avea loc adunarea zilnică a

Imaginea 8. Infrastructură economică actuală

cirezii, constituind un centru important al vieții agrare locale. În urmă cu 10-15 ani, numărul vacilor din sat depășea 200 de capete, atingând aproape cifra de 300. Această activitate constituia o componentă esențială a economiei rurale locale, contribuind atât la asigurarea consumului propriu, cât și la comercializarea produselor lactate. Însă în prezent se constată un declin semnificativ în acest sector: numărul vacilor s-a redus la aproximativ 40, iar îngrijirea acestora se face individual, în cadrul fiecărei gospodării.

Această tranziție indică o **schimbare în structura ocupațională și în prioritățile economice ale locuitorilor, influențată de factori, precum migrația, îmbătrânirea populației și schimbările de piață**. „Dar înainte fiecare casă, la noi acolo unde se spune Trei fântâni, acolo se îngrămădeau de dimineața cireada cu vaci, și cu 10-15 ani urmă erau peste 200 și ceva, aproape 300 de vaci. Din păcate acum au rămas numai 40 și acele le ține fiecare pe acasă”.

În trecut localitatea Cornova dispunea și de o **infrastructură economică rurală** bine conturată, care includea o fabrică de vinuri, o fermă de vaci și porci, precum și o moară. Aceste unități reprezentau piloni importanți ai economiei locale, asigurând locuri de muncă pentru o parte considerabilă a populației și contribuind la dezvoltarea socio-economică a satului. Cu toate acestea, cu aproximativ 15 ani în urmă, aceste obiective economice au intrat într-un proces accentuat de declin, culminând cu închiderea sau desființarea lor. Această tranziție a avut un impact negativ asupra comunității, marcând începutul unei perioade de regres economic și pierdere a funcțiilor productive ale satului: „Fabrica de vinuri, ferma de vaci și porci, moara. Totul a mers spre distrugere. Cu 15 ani în urmă s-a întâmplat totul”.

Imaginea 9. Ferma veche

În prezent, **oportunitățile de angajare** în localitatea Cornova sunt extrem de limitate. Locuitorii se confruntă cu un deficit acut de locuri de muncă, activitatea economică locală reducându-se aproape în totalitate. Doar câțiva rezidenți dețin locuri de muncă în instituțiile publice ale satului, cum ar fi gimnaziul sau grădinița, iar alții muncesc ocazional

în gospodărie proprie sau cu ziua: „Care și unde pot. Cu ziua, la Ungheni cum lucrează nora mea”. **Activitatea agricolă sezonieră** rămâne una dintre puținele surse de venit, în special în perioada recoltării prunelor sau strugurilor, mulți lucrători fiind angajați temporar în livezile existente în zona satului. De asemenea, câțiva agenți economici locali, considerați lideri comunitari, dețin livezi de pruni și oferă locuri de muncă sezoniere pentru alți săteni.

Una dintre provocările majore pentru comunitatea din Cornova este **plecarea tinerilor din sat, determinată în principal de lipsa oportunităților de angajare locale**. Un locuitor explică această realitate cotidiană: „Dar ce să facem aici? Care lucrează pe acasă, care pleacă cu ziua. De lucru nu prea avem în sat. Sunt care pleacă la Strășeni sau Ungheni. La Strășeni lucrează la „Nefis”, iar cei de la Ungheni - la huse pentru mașini. Vine transportul, îi ia, îi aduce. Cei cu ziua pleacă la prășit, la cules strugurii, prune, ceea ce este la sezon. Sunt livezi de prune în zona care aparțin satului”. Această opinie reflectă clar **lipsa unui sector economic stabil în sat și dependența de munca sezonieră sau de migrația pendulară către orașele din proximitate**.

Studiu de caz – Viața la bătrânețe în Cornova

Domnul G., în vârstă de 70 de ani, fost tractorist în sat, trăiește singur de douăzeci de ani, după ce și-a pierdut soția bolnavă de cancer. Are patru copii, dintre care doar unul locuiește în sat, ceilalți fiind stabiliți peste hotare sau în Chișinău. „Acum cu mine nimeni nu este... ceilalți îs toți împrăștiați, peste hotare”, spune el cu o ușoară nostalgie.

Deși are un fiu și o noră în sat, sprijinul zilnic este limitat, întrucât aceștia lucrează mult. Domnul menționează: „E foarte greu de unul singur. E foarte greu mai ales de tânăr, să rămâi fără soție. Eu am tras tare mult, dar nu am ce să fac.” Singurătatea este accentuată și de lipsa unei rețele sociale active: „Înainte era vesel, mahalaua era plină cu băieți... acum gata, s-a terminat.”

Sprijinul pe care îl primește se rezumă în principal la familie și la unele ajutoare punctuale oferite de primărie: „Da, pentru fiecare bătrân ne dă bani, ne dă ajutorul cu lemne, ne mai scutește din preț.” Totuși, absența unor servicii comunitare adaptate nevoilor persoanelor în etate se resimte, iar sentimentul de izolare persistă.

Deși pensia îi asigură un minim de subzistență, aceasta este insuficientă pentru o viață decentă: „Pensia ajunge doar de pâine și lumină. Pentru altceva trebuie să te gândești bine dacă merită.”

În ciuda dificultăților, domnul continuă să se descurce prin efort propriu și prin mici ajutoare din partea familiei apropiate. El reflectă simplu și direct asupra vieții de zi cu zi: „Îmi fac și eu mâncare, dar mă cheamă nora și mă duc să mănânc, că nu-s departe.”

Cazul domnului evidențiază principalele provocări ale persoanelor în etate din mediul rural: singurătatea după pierderea partenerului, migrația copiilor care reduce suportul familial, lipsa unei rețele sociale comunitare active și dependența de ajutoare limitate din partea autorităților. Deși satul cunoaște îmbunătățiri la nivel de infrastructură, viața cotidiană a persoanelor în etate rămâne marcată de vulnerabilitate și nevoia unui sprijin mai consistent.

Principalele **surse de venit** în localitatea Cornova diferă în funcție de categoria de vârstă. Pentru pensionari pensia constituie sursa principală de existență, în timp ce persoanele mai tinere obțin venituri, în mare parte, din exploatarea terenurilor agricole. Deși nu toți tinerii dețin cote funciare în mod direct, acestea aparținând adesea părinților sau fiind achiziționate ulterior, mulți și-au cumpărat terenuri agricole pentru a-și asigura o minimă stabilitate economică. Pe lângă activitățile agricole, o parte semnificativă a populației active se angajează în muncă sezonieră sau zilieră, în special în sectorul construcțiilor și al reparațiilor. Mulți dintre aceștia lucrează în orașele din apropiere, precum Ungheni sau Chișinău, unde sunt implicați în proiecte de construcție sau renovare. Aceste activități, deși informale în unele cazuri, constituie un sprijin esențial pentru veniturile gospodăriilor din sat. *„La pensionari pensiile, la cei mai tineri, pământul. Și chiar dacă și au cote sau a părinților cote sau au cumpărat pământ, aiștia tineri mai mult au cumpărat, pentru că nu au putut să dețină cote. Ori poate ai părinților le dețin. Dar, se mai duc la lucru, chiar prin oraș, Chișinău, la Ungheni, la astea care mai ales cu reparațiile clădirilor, cu construcțiile”*.

O sursă importantă de venit pentru bugetul local al Primăriei Cornova o constituie **achitarea impozitelor pe venit de către cetățenii din localitate**. În general, contribuabilii manifestă un grad ridicat de responsabilitate fiscală, chiar dacă nu toți respectă termenul limită de 30 iunie, dată până la care impozitul poate fi achitat fără penalități. Cu toate acestea, până la sfârșitul anului fiscal, majoritatea reușesc să își onoreze obligațiile fiscale. Eforturile perceptorului fiscal contribuie semnificativ la colectarea eficientă a taxelor, rata de conformare fiscală apropiindu-se de 100%: *„În cazul ăsta sunt responsabili, poate nu chiar până la treizeci iunie. Că, mă rog, vedeți că până la treizeci iunie nu e cu penalitate, dar după treizeci iunie e cu penalitate. Dar în orice caz, oamenii achită”*.

În paralel cu dificultățile economice locale, satul Cornova a **început să atragă un interes sporit din partea investitorilor străini**. Un exemplu îl constituie o întreprindere de origine germană, care, prin intermediul unui strănepot al unui cetățean german stabilit în trecut în localitate, a inițiat un proiect de investiții în domeniul vitivinicol. În prezent, compania are în plan deschiderea unei vinării pe teritoriul satului, contribuind astfel la revitalizarea activităților economice locale. În plus, reprezentanții acestei firme au început să achiziționeze și să renoveze case vechi din sat, cu scopul de a le transforma în locuințe de vacanță destinate cetățenilor germani. Până în prezent, au fost cumpărate și

Imaginea 10. Vinăria Cornova

restaurate 5-6 case, păstrându-se arhitectura tradițională exterioară, dar modernizându-se interiorul pentru a corespunde standardelor de confort. Una dintre aceste case, situată în apropierea primăriei, are o vechime de peste 100 de ani și este considerată de valoare patrimonială. Această inițiativă a fost influențată și de vizitele repetate ale unor turiști germani vârstnici, care au apreciat atmosfera autentică a

satului, peisajele naturale și ospitalitatea localnicilor. Proiectul reprezintă **un exemplu promițător de investiție străină în mediul rural, cu potențial de a stimula turismul, de a crea locuri de muncă și de a contribui la revitalizarea comunității**: „Da, este să zicem că e sponsor, o firmă nemțească, au preconizat să deschidă la noi o vinărie, un reprezentant de la firma aceasta nemțească, cumpără case și le renovează ca să le dea în chirie tot la nemți care vor veni, pentru că au fost, au făcut mai multe vizite nemții în vârstă, au venit la noi și au văzut locurile, iazurile și prin sat și le-au plăcut tare atmosfera de la noi și ei vor să investească, vor să vină aici în sat chiar să vadă. Chiar nu departe de primărie este o casă veche că are peste 100 de ani căsuța aceasta și tot o cumpărat-o reprezentantul firmei aceștia nemțești, și pe parcurs cumpăr, vreo 5-6 case de acum sunt cumpărate și le renovează, ei lasă stilul lor, dar pur și simplu face renovare înăuntru, le faci cu comodități, cu tot pentru a trăi pentru o casă din vacanță”.

Există **speranța că actualele inițiative investiționale**, în special cele derulate de firma germană, vor atrage și alți investitori străini în localitate, contribuind astfel la **revitalizarea economică și socială a satului Cornova**. Se anticipează că dezvoltarea unor proiecte economice locale, cum ar fi vinăria, achiziționarea și valorificarea terenurilor agricole, precum și amenajarea unor case de vacanță, va crea condiții favorabile pentru întoarcerea tinerilor plecați peste hotare. Principalul avantaj competitiv al satului este dat de așezarea geografică: apropierea de păduri, iazuri și terenuri fertile îl transformă într-un spațiu atractiv pentru investiții în agricultură, turism rural și agroturism. În acest context, localnicii își exprimă încrederea că prin atragerea capitalului străin și crearea de locuri de muncă, va deveni posibilă inversarea trendului demografic negativ.

Revenirea tinerilor ar putea avea un impact pozitiv asupra comunității: relansarea activităților economice, creșterea numărului de copii în localitate și valorificarea infrastructurii existente (școala, grădinița). Toate acestea oferă premise reale pentru dezvoltarea durabilă a satului Cornova: „Tragem nădejde că o să aducă mai mulți investitori și se va întoarce tineretul în sat înapoi să vină de peste hotare care au plecat. Și așa tragem nădejde că ceva - ceva s-ar schimba pentru satul nostru, că satul din păcate îmbătrânește, dar dacă s-ar întoarce tineretul înapoi în sat care o plecat, poate s-ar naște și copii mai mulți la noi, că gimnaziul e mare, grădinița este frumoasă, poate s-ar reîntoarce și am avea perspectivă mai departe”.

În Cornova, analiza oportunităților economice evidențiază **existența unui potențial agricol semnificativ, însă acest potențial este limitat de o serie de constrângeri structurale care împiedică valorificarea sa deplină**: „Avem acum un nou lider, domnul Igor Popa, care oferă locuri de muncă, dumnealui încearcă să planteze livezi, viță de vie, și o să permită oamenilor să... Acum are o livadă de prune, chiar oamenii de dimineață au plecat. Avem oportunități și avem sol foarte fertil, avem sol bun, avem locuri bune pentru vii, pentru livezi, dar trebuie investiții, dar există, noi nu putem spune că la Cornova există un loc de pământ care să nu fie lucrat”.

Deși comunitatea dispune de resurse naturale valoroase și de terenuri cultivate, există **provocări majore legate de infrastructura agricolă**: „Oamenii activează, cu toate că e foarte greu și condițiile politice și climatice, vedeți că ne pun beți în roată... există oameni care, adică resurse umane, care ar putea să realizeze aceste activități economice, doar

trebuie finanțarea din exterior, pentru că nu avem irigare, asta ne lipsește, asta e un minus". Astfel, Cornova are un potențial agricol promițător bazat pe solul fertil și pe inițiative locale (livezi de prune, viță de vie), însă dezvoltarea economică depinde în mare măsură de investiții, de lipsa forței de muncă și de soluționarea problemelor de infrastructură, în special a lipsei sistemelor de irigare.

SECȚIUNEA 4. Starea de sănătate a populației și cooperarea interinstituțională la nivel local

Infrastructura serviciilor medicale și personalul

Instituția medicală din localitatea Cornova și-a început activitatea în anul 1989, fiind clasificată ca unitate medicală de categoria a III-a (*în imagine este prezentată intrarea în instituția medicală din satul Cornova*). La momentul deschiderii, aceasta a fost dotată cu echipamente și mobilier medical conform standardelor existente la acea vreme: „Am activat mai întâi într-o clădire, tip casă veche, și din anul 1989 am trecut în această clădire care este de tip categoria a treia. Amenajată a fost de la început cu ce era atunci pe proiect”.

Imaginea 11. Intrarea în Instituția medicală din localitatea

În prezent, o parte semnificativă a acestora necesită înlocuire sau modernizare din cauza uzurii fizice și morale. Geamurile au fost schimbate de primărie, deoarece „erau niște ferestre prin care trecea vântul și praful prin ele”. Până în anul curent, încălzirea s-a realizat prin intermediul sobelor. În anul 2025, a fost instalat un sistem nou de încălzire, contribuind astfel la îmbunătățirea condițiilor de lucru și a confortului termic din instituție (*în imagine este Sala de proceduri*).

Personalul medical din cadrul oficiului medical al localității este constituit dintr-un singur asistent medical, care își desfășoară activitatea de peste 42 de ani în această unitate. Anterior, echipa medicală era compusă din patru angajați, însă, în urma pensionării a trei dintre aceștia, structura s-a redus la un singur cadru activ. Pe lângă

Imaginea 12. Sală de proceduri

asistentul medical din oficiul medical, în localitate își desfășoară activitatea alți doi asistenți medicali: unul afiliat instituției de învățământ local și celălalt în cadrul grădiniței. Serviciile medicale specializate sunt asigurate de medicul de familie, angajat principal al Centrului Medicilor de Familie din Năpădeni, care deține o normă de 0,25 pentru deservirea populației din satul Cornova. Activitatea de consultații medicale în localitate se desfășoară în fiecare zi de marți, când medicul se deplasează pentru examinarea pacienților.

Începând cu anul 2025 în incinta instituției medicale **a fost deschisă și o farmacie**, contribuind astfel la îmbunătățirea accesului populației la servicii farmaceutice.

În cazurile de urgență medicală, intervenția este asigurată fie prin solicitarea medicului din

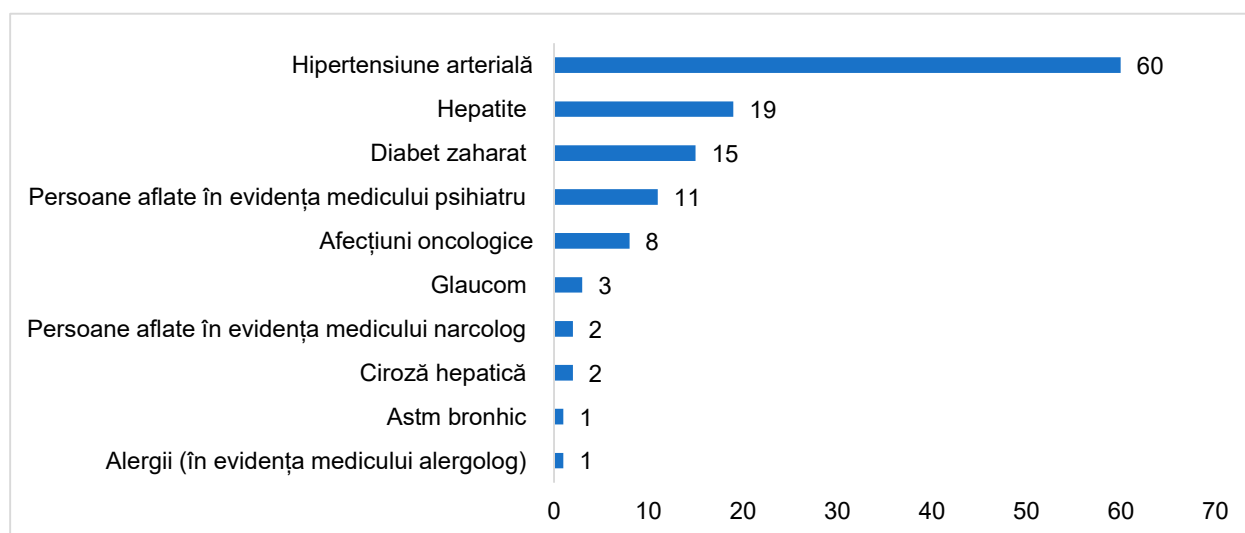
localitatea învecinată Năpădeni, fie prin apelarea serviciului național de urgență 112. Cea mai apropiată unitate de salvare este situată în orașul Cornești, la o distanță de aproximativ 24 km, și dispune de două echipe compuse din felcer, sanitar și șofer. În situațiile critice, ce necesită intervenții medicale avansate, sunt solicitate echipajele de urgență din municipiul Ungheni, aflat la o distanță de aproximativ 50 km de localitatea Cornova.

Deși în localitate activează un singur asistent medical permanent și un medic care se deplasează în sat o dată pe săptămână, locuitorii își exprimă, în general, satisfacția față de serviciile medicale furnizate. Continuitatea activității asistentului medical și disponibilitatea medicului de familie pentru consultații săptămânale contribuie la menținerea unui nivel acceptabil de acces la îngrijiri de sănătate primară: *„În satul vecin avem medic de familie și acolo, aici doar vine lucrătorul medical, la care toți apelează și totul este gratis, iaca ce ține de medicină, noi suntem mulțumiți”*.

Starea de sănătate a populației

Repartizarea locuitorilor din localitate în funcție de principalele afecțiuni de sănătate este prezentată în Figura 2.

Figura 2. Afecțiuni medicale cronice ale locuitorilor satului Cornova, anul 2025 (cazuri)

Cea mai frecventă afecțiune întâlnită în rândul pacienților este hipertensiunea arterială, iar pentru tratarea pacienților în localitate se practică distribuirea medicamentelor compensate, în special pentru pacienții cu afecțiuni cronice precum cardiopatii, hipertensiune arterială și diabet zaharat. O parte dintre medicamente sunt oferite gratuit, în timp ce altele sunt disponibile cu un adaos financiar. Prescrierea medicamentelor compensate este realizată de către medicul de familie, care, pentru a reduce numărul deplasărilor pacienților, le prescrie tratamentul pentru o perioadă de trei luni. Medicamentele sunt eliberate pe baza rețetelor electronice, informațiile fiind introduse în sistemul digital, iar pacientul le poate ridica prezentând buletinul de identitate.

Odată cu deschiderea farmaciei în localitate, accesul la tratamente a devenit mult mai facil pentru locuitori, eliminând necesitatea deplasării în centrul raional. Anterior, medicamentele compensate erau ridicate de la Centrul de Sănătate, însă această practică a fost ulterior întreruptă. Serviciile medicale oferite în cadrul instituției includ și

proceduri de tratament care, deși sunt reglementate strict, sunt efectuate în mod excepțional pentru a răspunde necesităților urgente ale pacienților din comunitate. Deși, conform ordinelor în vigoare, administrarea perfuziilor este permisă doar în centrele medicale unde activează un medic, în practică acestea sunt efectuate la nivel local, în condiții controlate, din considerente umanitare. Pacienții se prezintă cu tratamentele prescrise de medicul curant, iar personalul medical le administrează, într-o singură cameră de proceduri disponibilă. Programarea se face astfel încât să se evite suprapunerea – fiecare pacient fiind primit la intervale diferite de timp, în funcție de durata perfuziei. Această practică a fost adoptată în contextul în care spitalele sunt supraaglomerate, iar pacienții sunt adesea externați cu recomandări pentru administrarea tratamentului la domiciliu.

În ceea ce privește **copiii din localitate**, numărul acestora este redus, însă, în general, se bucură de **o stare bună de sănătate**. Monitorizarea stării lor de sănătate se realizează lunar, în cadrul vizitelor de rutină, când sunt aduși pentru evaluări antropometrice (cântărire) și, după caz, pentru vaccinări. Administrarea vaccinurilor se efectuează doar cu aprobarea medicului de familie, în conformitate cu protocoalele medicale în vigoare. În aceste situații, medicul de familie este prezent în localitate pentru a asigura desfășurarea procedurilor conform standardelor stabilite. În ceea ce privește populația adultă, toți pacienții care se adresează oficiului medical beneficiază de servicii medicale, fără excepție. Personalul medical nu refuză acordarea asistenței, indiferent de situație. Totuși, se observă că tinerii accesează serviciile medicale într-o măsură mai redusă, în timp ce majoritatea solicitărilor provin din partea persoanelor vârstnice. În cazurile în care aceștia nu se pot deplasa, personalul medical se deplasează la domiciliu pentru efectuarea procedurilor necesare. În comunitate mai există persoane care apelează la tratamente tradiționale (populare), însă majoritatea urmează scheme terapeutice prescrise de către medic.

Zilnic se adresează la instituția medicală între 10 și 15 persoane pentru consultație sau proceduri, aceștia de obicei sunt adulți sau vârstnici. Monitorizarea copiilor mici se realizează conform ordinului în vigoare, care stabilește pașii de supraveghere medicală încă de la naștere. După externarea din maternitate, copilul este vizitat la domiciliu în primele trei zile, pentru o primă evaluare. Ulterior, la 14 zile de viață, se efectuează o nouă vizită la domiciliu, în cadrul căreia sunt realizate examinări precum cântărirea, măsurarea și ascultarea cordului. La vârsta de o lună, mama se prezintă împreună cu copilul la instituția medicală pentru o evaluare clinică. În cazul copiilor cu probleme de sănătate sau cu factori de risc, monitorizarea este mai frecventă, aceștia fiind vizitați suplimentar la domiciliu și menținuți sub supraveghere activă.

În evidența instituției medicale se află și **persoane cu dizabilități intelectuale**. Doi pacienți prezintă retard mintal profund, iar alți pacienți se încadrează în categoria de retard mintal ușor. De asemenea, a fost înregistrat un caz de Sindrom Down - o tânără născută în anul 2003, în prezent în vârstă de 22 de ani, aflată în îngrijirea familiei. Una dintre persoanele cu retard mintal profund beneficiază de sprijin din partea unui asistent personal, în baza legislației privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități.

În satul Cornova procesul de vaccinare are loc conform schemei naționale pentru imunizare, iar majoritatea copiilor sunt vaccinați conform vârstei și planului calendaristic.

A fost raportat un singur caz excepțional, în care un copil a dezvoltat complicații medicale după administrarea vaccinului de la vârsta de două luni. În cazul adulților, procesul de vaccinare este mai dificil, în special din cauza migrației frecvente a populației, ceea ce face monitorizarea și administrarea dozelor mai complicată. Referitor la vaccinarea profilactică anti-HPV (pentru prevenirea cancerului de col uterin), adresată fetelor cu vârste de peste 10 ani, există încă reticență din partea unor părinți. În fiecare an, în această grupă de vârstă se regăsesc aproximativ 3-4 fete în localitate, iar acceptarea vaccinării nu este întotdeauna unanimă.

Un element distinct în activitatea instituției medicale din Cornova este **componenta de prevenție**, în special în ceea ce privește **supravegherea gravidei și educația pentru sănătate**. Atunci când o femeie însărcinată se prezintă pentru evidență, este realizată o convorbire individuală, în cadrul căreia i se oferă informații esențiale despre evoluția sarcinii, controalele medicale necesare, regimul alimentar, igiena, precum și alte recomandări privind sănătatea mamei și a fătului. Acest tip de consiliere continuă pe tot parcursul celor nouă luni.

Colaborarea interinstituțională între primărie, instituții educaționale, medicale și asistența socială

Colaborarea cu structurile și comisiile existente la nivel local este bine consolidată. Astfel, **deși instituțiile de învățământ din localitate (școală și grădiniță) dispun de asistenți medicali proprii, colaborarea cu oficiul medical local** este asigurată în situații ce impun intervenții suplimentare. De exemplu, în contextul izbucnirii unor focare epidemice, precum rujeola, personalul instituției medicale s-a deplasat la gimnaziu pentru a desfășura activități de informare și educație sanitară dedicate elevilor. Fiecare asistent medical are propriul plan de activitate, dar colaborarea interinstituțională este menținută. În cazul grădiniței, în situații specifice, precum suspiciuni de afecțiuni dermatologice sau alte probleme de sănătate la copii, asistenta medicală solicită sprijin specializat, iar cazurile sunt evaluate prompt.

Reprezentanții oficiului medical participă activ alături de asistentul social în cadrul comisiilor constituite pe lângă primărie, intervenind prompt atunci când situația o impune. În cazurile sociale care implică minori sau alte categorii vulnerabile, intervențiile se realizează în mod coordonat, prin deplasări la domiciliu împreună cu asistentul social, în vederea evaluării și soluționării problemelor apărute. Colaborarea este constantă și eficientă, atât cu asistența socială, cât și cu instituțiile educaționale din localitate (gimnaziul și grădinița), formându-se astfel o rețea de sprijin comunitar funcțională. Pe parcursul activității, nu au fost semnalate disfuncționalități majore în colaborare, relațiile dintre instituții menținându-se armonioase și orientate spre binele comunității.

În comunitate există familii în situații de vulnerabilitate socială, în special, tinere mame cu un număr mare de copii (3-5 copii per familie). Deși în majoritatea cazurilor unul dintre părinți este angajat, nivelul veniturilor este adesea insuficient pentru acoperirea nevoilor de bază, în special în familiile numeroase. La nivel local, aproximativ 4-5 familii se află în această situație. Acestea beneficiază de sprijin constant din partea serviciului de asistență socială, precum și de ajutoare alocate din bugetul primăriei. Printre formele de sprijin oferite se enumeră: acordarea de ajutoare financiare, rechizite, îmbrăcăminte și încălțăminte pentru copii, mai ales la începutul anului școlar. Conform informațiilor

recente, începând cu data de 1 septembrie Guvernul Republicii Moldova a preconizat acordarea unui sprijin financiar de 1000 de lei pentru fiecare copil din familiile defavorizate, destinat achiziționării de articole școlare și vestimentare. De asemenea, primăria a intervenit punctual în îmbunătățirea condițiilor de locuit pentru aceste familii, realizând lucrări precum înlocuirea tâmplăriei (ferestre și uși) pentru a asigura un confort termic adecvat în sezonul rece.

Relația dintre instituțiile locale - primărie, gimnaziu, grădiniță, oficiu medical și asistența socială - este una de colaborare strânsă și eficientă. Nu au fost înregistrate disfuncționalități sau conflicte instituționale, fapt ce contribuie la o bună gestionare a nevoilor comunității. Conducerea administrației publice locale este implicată activ în viața comunității, având o cunoaștere directă a realităților din teren, aspect susținut și de faptul că primarul este originar din localitate și se află la al patrulea mandat consecutiv.

SECȚIUNEA 5. Instituțiile de învățământ și dinamica educațională în satul Cornova

Gimnaziul „Paul Mihail” - punct educațional de referință în localitate

Sistemul educațional din satul Cornova este organizat prin intermediul anumitor instituții, printre care se remarcă **Gimnaziul „Paul Mihail”**, înființat în anul 1960 și relansat într-un sediu modern în anul 1991, odată cu extinderea infrastructurii școlare locale. Gimnaziul are o capacitate de 280 de elevi, însă în prezent este frecventat de 57 de copii la treapta gimnazială (clasele V-IX), dintre care o parte sunt copii cu cerințe educative speciale, cu dezvoltare intelectuală corespunzătoare vârstei, dar cu dificultăți din punct de vedere al sănătății fizice. Gimnaziul din Cornova este frecventat nu doar de copiii din

Imaginea 13. Gimnaziul „Paul Mihail”

sat, ci și de cei din localitatea vecină Năpădeni. Directoarea precizează, că din Năpădeni sunt 28 de elevi, respectiv, „... sunt mai mulți de la noi din Cornova”. Această realitate arată rolul instituției ca punct educațional de referință în zonă, atrăgând elevi din afara satului și consolidând funcția școlii ca spațiu de coeziune intercomunitară.

Evoluția numerică a elevilor reflectă transformările demografice și sociale prin care a trecut comunitatea

Cornova. Dacă în trecut instituția școlară adăpostea câteva sute de copii, în prezent numărul acestora a scăzut considerabil. Directoarea confirmă această realitate: „Se micșorează, da, sigur. Dacă cândva erau la 200 și acum să comparăm cu 50-60 de elevi de pe an pe an, numărul este în descreștere”, astfel se constată că diminuarea constantă a efectivelor școlare evidențiază un fenomen generalizat în mediul rural al Republicii Moldova - depopularea satelor și migrația masivă a familiilor tinere.

Colectivul didactic al gimnaziului din Cornova este format din zece cadre didactice, inclusiv directoarea. Deși numărul acestora nu este foarte mare, acoperirea disciplinelor de bază este asigurată. Directoarea precizează: „Nu prea este suficient, dar după numărul de copii pe care îl avem... profesori la disciplinele de bază pe toți îi avem”.

Imaginea 14. Sali de clasă din Gimnaziu

Pentru materiile cu un număr redus de ore, precum educația plastică sau tehnologică, profesorii au făcut recalificări și cumulează funcții, asigurând astfel continuitatea procesului educațional. În privința vârstei, instituția dispune de un colectiv relativ echilibrat: „*Avem doi pensionari din 10, 5 cu vârstă până la 45 și restul de la 40 până la 55... nu avem un colectiv îmbătrânit*”. Mai mult, nivelul de pregătire este înalt, majoritatea cadrelor având studii superioare de ambele cicluri, fapt remarcabil pentru o școală din mediul rural.

În ultimii ani, echipa didactică a cunoscut o reîmprospătare graduală prin **angajarea a trei cadre didactice tinere**. Directoarea menționează: „*În ultimii 5 ani a venit un cadru didactic nou la matematică, la limba franceză și anul trecut la chimie*”. Astfel, gimnaziul beneficiază de competențele unor profesori tineri, cu studii recente, care contribuie la diversificarea și calitatea procesului educațional. Resursa umană a gimnaziului reflectă atât stabilitate, cât și deschidere spre reînnoire. Prin combinația dintre experiența profesorilor consacrați și energia cadrelor tinere, gimnaziul reușește să mențină un nivel de profesionalism și calitate educațională în pofida provocărilor specifice mediului rural. Un rol esențial în menținerea calității educației la gimnaziul din Cornova îl reprezintă **implicarea cadrelor didactice în programe de perfecționare și pregătirea suplimentară a elevilor**. După cum afirmă unul dintre profesori: „*Suntem obligate, anul trecut am avut perfecționare pentru examenele de clasa a 9-a, din noiembrie până la sfârșitul anului gratis am făcut o oră de limba română gratis în fiecare săptămână, i-am pregătit de examen și nu numai eu și profesoara de matematică, de istorie*”. Această opinie evidențiază atât responsabilitatea profesională a cadrelor didactice, cât și solidaritatea lor față de elevi, prin ore suplimentare gratuite menite să sprijine pregătirea pentru examene. Practica subliniază devotamentul profesorilor, care, în pofida resurselor limitate, investesc timp și energie pentru a asigura reușita școlară a copiilor.

În cadrul studiului a fost evidențiată o tradiție instituționalizată, desfășurată de peste 23 de ani, care constă în acordarea **Premiului de excelență „Paul Mihail”**. Această distincție este oferită elevilor care au obținut rezultate remarcabile la învățătură, fiind structurat pe trei niveluri: Premiul I, II și III, și repartizat în funcție de performanțele academice ale fiecărui copil. Această practică s-a dovedit a fi un instrument eficient de motivare și valorizare a elevilor, stimulând implicarea lor activă în procesul educațional și consolidând cultura excelenței în comunitate.

Dotări și condiții de studii

Este evident, că în contextul actual reducerea numărului de elevi pune sub presiune viabilitatea școlilor locale și ridică problema sustenabilității instituțiilor educaționale în comunitățile mici. Această contradicție devine evidentă atunci când, pe de o parte, scăderea efectivelor școlare amenință continuitatea instituției, iar pe de altă parte, infrastructura și dotările moderne asigură condiții educaționale la standarde actuale. Directoarea Gimnaziului „Paul Mihail” dna Ana Jantovan, susține: „*Sunt directoare în gimnaziul „Paul Mihail” din satul Cornova raionul Ungheni. Ca profesor și cadru didactic - 17 ani și ca manager școlar am 5 ani de experiență pedagogică ... Avem tot în școală, absolut tot, și sală sportivă, sală festivă, cantină dotată, cabinete de clase dotate, cu internet, tablă interactivă, televizor, calculator, tot*”. În baza observațiilor realizate, deși școala este bine dotată, unele spații necesită reparații suplimentare.

Respectiv, gimnaziul dispune de **dotări moderne**, inclusiv o sală de sport festivă și o tablă interactivă, oferind condiții de învățare adaptate cerințelor actuale. De asemenea, sunt asigurate **condiții igienice corespunzătoare**, cu grupuri sanitare separate pentru fete și băieți, apă caldă în sezonul rece, produse de igienă și soluții dezinfectante. În cadrul gimnaziului funcționează și o **cantină școlară**, pentru care a fost alocată o finanțare de 57 000 lei, ce va deveni funcțională începând cu luna septembrie 2025. Actualmente, gimnaziul din Cornova se prezintă ca o instituție modernizată, directoarea subliniind: *„Noi suntem dotați cu toate echipamentele, în toate sălile de clasă sunt televizoare conectate la internet. În fiecare sală de clasă este laptop, la care profesorul are acces și elevii, dar cu permisiunea cadrului didactic, nu să meargă el să-și pună muzică, manele la recreație că ne-au dat voie, nu. Da, eu le permit, dar în norma moralității. Internet în fiecare clasă, din nevoi urgente avem nevoie numai de copii. Nu zic, că trebuie nimic, trebui de înnoit în sala sportivă, material... Mobilierul îl așteptăm, am beneficiat de proiectul de 11 800 de dolari de la Ministerul Educației și o să ne doteze cu bănci, mobilier, ce am solicitat. Nu zic că nu, dar noi suntem asigurați 90% în comparație cu alte instituții, la noi e bine. Noi avem sală sportivă cu toate, da, noi în fiecare an cumpărăm mingi, corzi, strictul necesar noi întotdeauna l-am avut și îl avem”*.

Totodată, gimnaziul beneficiază de un sprijin din partea autorităților locale, materializat prin alocări financiare destinate lucrărilor de renovare și întreținere a infrastructurii școlare. De asemenea, Direcția Educație contribuie la dezvoltarea instituțională prin organizarea de sesiuni de instruire pentru cadrele didactice, diseminarea informațiilor privind activitățile extracurriculare disponibile, precum și prin facilitarea accesului elevilor la transportul școlar necesar participării la aceste activități. *„Din partea primăriei, cum am menționat, Direcția educației la fel ... mai mult la Consiliul raional scriem demersuri, când avem nevoie solicităm și ne ajută. Avem și ONG „ProCornova”, dar acela surse financiare nu are, acela singur merge și le caută”*.

În ceea ce privește modalitatea de **deplasare a elevilor** directoarea precizează, că elevii din Cornova își fac studiile în localitate fără a fi necesar să facă naveta către alte sate, cu mici excepții: *„Avem câțiva elevi care au plecat în alte sate anul trecut. Ei trăiesc în satul*

Imaginea 15. Transportul destinat copiilor din Gimnaziu

*vecin, în satul Năpădeni, dar din satul nostru Cornova nu s-a dus niciunul. Toți cei cu vârsta școlară, nimeni nu faci naveta. Avem autobus școlar, rutieră școlară, dar ea este distribuită conform ordinului educației pe zona noastră ca să ducă elevii spre școală și la școală din satul Năpădeni la Cornova și de la Cornova la Năpădeni”. În acest sens, un element important al organizării procesului educațional îl constituie existența transportului școlar (**rutiera școlară**), pusă la dispoziție de Direcția Educație Ungheni. Aceasta asigură transportul elevilor în condiții de*

siguranță, respectând un program strict. Directoarea precizează: *„Rutiera se află în spațiul școlii... șoferul are grafic, când intră, când iese, graficul este aprobat și elaborat de mine. Rutiera nu se pornește până nu vine cadrul didactic și de dimineața cadrul didactic îi așteaptă în rutieră, îi așază pe scaune”*. Acest mecanism nu doar facilitează accesul copiilor la educație, ci și oferă garanții suplimentare de siguranță, implicând cadrele didactice în supravegherea directă a transportului. Prezența transportului școlar ilustrează modul în care infrastructura educațională și responsabilitatea cadrelor didactice se completează pentru a răspunde nevoilor elevilor din mediul rural.

Absenteismul și abandonul școlar. Implicarea părinților

Mentținerea elevilor în gimnaziul din sat constituie un factor de stabilitate pentru comunitate și pentru funcționarea instituției. În ceea ce privește **absenteismul școlar, situația din Cornova este una favorabilă**, nefiind înregistrate cazuri frecvente de lipsă nemotivată. Directoarea precizează, că monitorizarea atentă a elevilor previne astfel de probleme: *„Nu prea avem cazuri de acestea care să lipsească mult timp sau nemotivat... Avem un număr mic de copii și n-ai cum să nu îi monitorizezi, să nu știi care și cum și de unde”*. În cazuri punctuale, precum lucrările agricole de sezon, absențele sunt justificate cu acordul dirigintelui și sprijinul părinților. Situația familiilor nu influențează în mod direct participarea copiilor la școală, întrucât **nu au fost înregistrate nici cazuri de abandon școlar**. Directoarea menționează, că *„părinții se străduie să-i pregătească de anul școlar, ei vin, au rechizitele necesare, iar dacă nu le au pe toate, pe parcurs oricum le obțin”*. Totuși, gradul de implicare al părinților în viața școlii rămâne destul de modest, mulți dintre aceștia considerând că responsabilitatea educației aparține exclusiv instituției. Ea subliniază această atitudine prin faptul, că *„părinții cred că statul e dator... noi trăim acum, nu cândva”*.

Realitatea din cadrul comunității școlare evidențiază un **contrast între responsabilitatea individuală asumată de părinți în ceea ce privește dotarea materială a copiilor și nivelul scăzut de implicare a acestora în activitățile colective desfășurate în cadrul școlii**. Fenomenul reflectă persistența unei mentalități moștenite din perioada sovietică, în care școala era văzută ca unic garant al educației, iar familia ca participant pasiv.

Chiar dacă participarea directă a părinților la activitățile școlare este limitată, comunicarea cu instituția de învățământ este **destul de constantă**. Directoarea subliniază, că gimnaziul organizează *„două-trei ședințe generale pe an... noi insistăm și avem o prezență fizică, hai să spunem 95%”*. Pentru a-i motiva să participe, cadrele didactice îmbină ședințele cu activități extracurriculare, precum „Toamna de aur” sau diverse expoziții, ceea ce îi determină pe părinți să vină să vadă lucrările copiilor. Un rol important în procesul de colaborare îl joacă competențele parentale: *„E o problemă națională și noi trebuie să recunoaștem că intelectualitatea e plecată. Avem ce avem, și noi trebuie să educăm părinții mai întâi și apoi să educăm și copiii”*. În unele cazuri, cadrele didactice se confruntă cu părinți care contestă metodele profesorilor fără a avea suficiente cunoștințe, ceea ce consumă timp și energie suplimentară pentru cadrele didactice. **Colaborarea dintre școală și părinți rămâne un proces esențial, dar neuniform**, oscilând între implicare responsabilă și atitudini critice neconstructive.

Activități extracurriculare și parteneriate

Instituția participă sistematic la proiecte și schimburi școlare, însă numărul redus de elevi limitează accesul la unele inițiative. Cu toate acestea, viața gimnaziului din Cornova se îmbogățește prin **activități extracurriculare** și **printr-o rețea solidă de colaborări la nivel local și internațional**: „*Facem pachete, colete... vizităm doi-trei oameni bătrâni din sat, le facem o zi mai frumoasă, un cadou de Crăciun*”; „*Avem și un parteneriat frumos cu școala din Ștefănești, lași în România, vrem numai decât să reluăm activitatea*”.

Activitățile extracurriculare constituie o oportunitate de afirmare pentru elevi și de promovare a imaginii instituției la nivel raional. Directoarea subliniază implicarea constantă a copiilor în concursuri și evenimente culturale: „*Ce ține de activități extracurriculare, sportive și culturale, ei sunt implicați la maximum, nu ratăm nici un concurs, nici o activitate, ce ține mai ales raional, și plus ca să nu venim acasă fără nici o diplomă, asta e deviza noastră, ei deja știu. Iată avem spre exemplu concursuri raionale, „Hai la joacă pe tolocă” sau „Gerară” sau Sărbătorile Pascale, care sunt organizate la... „O poveste de Crăciun” mai este, este multe, multe. Noi absolut în toate. Care este planul managerial la Direcția Educației, noi îl primim și avem oferta, uite concurs și...*”. Această mărturie relevă faptul că gimnaziul din Cornova se caracterizează printr-o cultură organizațională orientată spre performanță și vizibilitate comunitară. Participarea elevilor „la maximum” la activități sportive și culturale contribuie nu doar la dezvoltarea lor personală, ci și la consolidarea prestigiului instituției la nivel local și raional. Totodată, instituția participă constant la diverse inițiative locale și raionale, precum competițiile sportive de fotbal și volei organizate în satele vecine. De asemenea, elevii școlii sunt prezenți în cadrul emisiunii „De la noi din sat”, inclusiv la ediția din 6 mai, unde au promovat tradițiile locale și implicarea tinerilor.

Din perspectiva diferențelor de gen, directoarea gimnaziului subliniază, că **implicarea elevilor diferă mai mult prin atitudine decât prin capacități**. „*Băieții... cam trebuie să îi împingi ca să participe la activități extracurriculare, fetele sunt mai receptive*” mărturisește aceasta, adăugând că motivația băieților se leagă adesea de experiențele sociale: „*Ei știu, gata, noi am plecat undeva la o activitate extracurriculară în Ungheni și după asta mergem neapărat la pizza... și participă și el numai să meargă*”. În ceea ce privește domeniile de implicare, directoarea arată că „*băieții, ca de obicei, sunt mai activi în sport. Și în dansuri, dar cu solicitarea profesorului*”. În același timp, există și exemple care contrazic stereotipurile: „*Avem și fete în sport care mai degrabă merg la cercul volei decât să meargă să danseze și să cânte*”. În plan de performanțe școlare, diferențele sunt evidente: „*În reușitele școlare, fetele predomină*” afirmă directoarea, reliefând o tendință constantă ca elevele să fie mai disciplinate și mai concentrate asupra studiilor. Pentru a înțelege mai bine dinamica de gen în procesul educațional, a fost comparat gradul de participare, motivația și domeniile preferate ale fetelor și băieților din cadrul gimnaziului. Datele obținute din interviul cu directoarea școlii scot în evidență diferențe relevante, prezentate în Tabelul 2.

Tabelul 2. Participarea și motivația elevilor: diferențe între fete și băieți

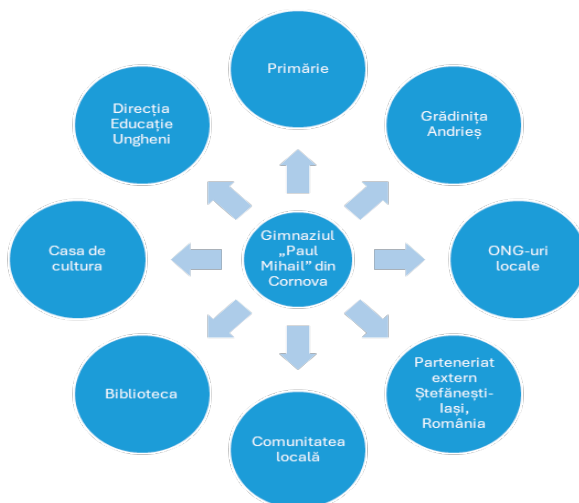
Aspect	Fete	Băieți
Participare	„Fetele sunt mai receptive” - se implică activ și constant în activități școlare și extracurriculare	„Băieții... cam trebuie să îi împingi” - participă mai greu și doar cu motivație suplimentară
Motivație	Orientate spre rezultate școlare și activități educative	Motivate de experiențe sociale: „Participă... numai să meargă la pizza”
Domenii preferate	Reușite academice, implicare în activități artistice și culturale, unele aleg sportul („volei”)	Domină în activități sportive: „Băieții, ca de obicei, sunt mai activi în sport”, participă și la dansuri, dar „cu solicitarea profesorului”
Performanțe școlare	„În reușitele școlare, fetele predomină”	Necesită susținere și ghidaj suplimentar pentru menținerea performanțelor

Din perspectiva managementului educațional, aceste observații arată că fetele manifestă o implicare mai activă și mai constantă, atât în activități școlare, cât și extracurriculare, în timp ce băieții se disting mai ales prin implicarea în sport, necesitând însă stimulente externe. Totodată, diversitatea preferințelor („Sunt fete care aleg sportul, sunt băieți care dansează”) arată o deschidere către depășirea rolurilor tradiționale și confirmă tendința unei școli incluzive, capabile să răspundă intereselor individuale.

Activitățile extracurriculare au evident un rol important în viața gimnaziului din Cornova, contribuind la dezvoltarea abilităților sportive și la implicarea copiilor din comunitate. **Frecventarea cercurilor este semnificativă**, în special în domeniul sportului. După cum menționează cadrul didactic intervievat: „De exemplu, sunt 4 ore de cercuri la sport, au baschet, volei, fotbal, care doresc participă și dacă sunt din 2 sate copii la 3 sau la 4 sunt duși cu autobuzul adăugător, rutiera școlară este la dispoziția lor, ei doresc să vină la două la școală, au repetiții, se urcă în rutieră...”. Această organizare demonstrează atât implicarea școlii în susținerea activităților extracurriculare, cât și sprijinul logistic oferit prin transportul școlar, care facilitează accesul copiilor din localitățile vecine. Cercurile sportive contribuie astfel la crearea unui spațiu de socializare, dezvoltare personală și consolidare a spiritului comunitar în rândul elevilor.

În ceea ce privește parteneriatele - pentru a sistematiza **rețeaua de colaborări instituționale dezvoltate de gimnaziu** a fost elaborată o figură, ce reflectă atât parteneriatele la nivel local cu grădinița, primăria, biserica, casa de cultură, biblioteca și alte structuri comunitare, cât și cele externe, realizate cu organizații neguvernamentale și instituții educaționale din afara localității, inclusiv din România.

Figura 3. Harta schematică a rețelei de parteneriate din Cornova

Parteneriatele școlii confirmă **rolul său de nucleu al vieții comunitare**, întrucât, dincolo de misiunea educațională, gimnaziul acționează ca un catalizator al vieții sociale și culturale locale. Această rețea de colaborări îi permite să depășească limitele impuse de resursele proprii și să ofere elevilor un mediu mai bogat și mai divers de învățare și dezvoltare.

Spre exemplu, **colaborarea cu biserica** este descrisă ca fiind „foarte frumoasă”, desfășurată prin ore de religie, donații pentru elevi și implicarea acestora în activități de voluntariat: „Ajutăm la curățenie generală, la pregătirea pentru sărbătorile pascale, la solicitarea preotului, noi ne implicăm”. Predarea disciplinei de religie în gimnaziu din Cornova are un caracter opțional și depinde de disponibilitatea clericilor. În prezent, orele de religie nu se desfășoară, întrucât preotul nu a reușit să-și asume această activitate din cauza programului încărcat și a remunerării reduse. Directoarea explică: „Religia... este o oră opțională. Dacă elevii o solicită la sfârșit de an școlar, ea se dă, dar dacă nu o solicită, ea nu se predă”. În schimb, elevii manifestă un interes sporit pentru activitățile sportive și cercurile extracurriculare, pe care le preferă în detrimentul religiei. În ceea ce privește atitudinea părinților, aceasta este favorabilă, fără opoziție față de orele opționale de religie. După cum subliniază directoarea: „Da, sunt de acord, pentru că sunt ore ortodoxe, nu catolice, nu alte religii, noi nu apostrofăm pe nimeni, dar părinții nu au nici o problemă”. Religia rămâne o disciplină marginală în oferta școlară nu din cauza rezistenței părinților, ci mai degrabă a constrângerilor practice (resurse umane și financiare) și a preferințelor elevilor pentru activități mai dinamice.

La fel de strânsă este și **legătura cu Casa de cultură și Biblioteca**, unde elevii pot organiza repetiții și evenimente, colaborarea fiind consolidată de relații de colegialitate între cadrele instituțiilor. **Parteneriatele demonstrează rolul central al școlii ca nucleu al comunității** și relevă faptul că, dincolo de dimensiunea educațională, instituția contribuie la menținerea tradițiilor, solidarității și identității locale.

Factori determinanți care contribuie la modelarea comportamentului școlar

Gimnaziul dispune de un colectiv didactic bine pregătit și de un **Centru de resurse educaționale**, care sprijină activitatea cu cei 6 copii cu cerințe educative speciale integrați în procesul de învățământ. Preocuparea pentru incluziune este subliniată și de directoare: „Avem 6 copii cu CES. La CREI, în sala lor de studii, acolo ei beneficiază de

rechizite școlare, fiecare copil are setul lui de rechizite, cadrul didactic se ocupă cu ei... În școală este cadru didactic și centru de resurse”.

Analizând aspectele care țin de **respectarea drepturilor și a opiniilor copiilor** am constatat, că acest deziderat reprezintă o prioritate în cadrul gimnaziului din Cornova, care aplică o metodă proprie de monitorizare și raportare a problemelor printr-o „**Boxă cu întrebări anonime**”. Directoarea explică: „*Noi avem boxa cu întrebări și ei știu că dacă ceva au scris acolo și boxa se verifică o dată în săptămână, toate biletele sunt anonime... și iată în felul ăsta, noi ne implicăm și soluționăm problema*”. Această practică a fost introdusă pentru a le oferi elevilor un instrument sigur de exprimare a dificultăților. Inițial, copiii completeau bilețele cu aspecte minore, dar în timp au înțeles că instrumentul este destinat problemelor mai serioase. Potrivit directoarei, „*dacă într-un timp erau multe și noi nu reușeam să vedem, acum sunt tot mai puține și asta e bine pentru că știu că nu pot să facă ceva până când noi nu aflăm și ne implicăm*”. Mecanismul „*boxei anonime*” funcționează ca o soluție alternativă adaptată la contextul local, prin care elevii pot semnaliza problemele, iar cadrele didactice pot interveni rapid. Situația indică necesitatea extinderii și adaptării politicilor de protecție a copilului la toate nivelurile educaționale, inclusiv la nivel preșcolar, unde vulnerabilitățile copiilor sunt chiar mai accentuate.

Influența tehnologiilor digitale asupra comportamentului școlar este abordată cu atenție de conducerea gimnaziului. Pentru a limita efectele negative ale utilizării telefoanelor mobile în timpul orelor, instituția a adoptat o regulă strictă de depozitare a dispozitivelor pe durata cursurilor. Directoarea subliniază: „*noi nu ne confruntăm cu problema telefoanelor... ei la școală vin deloc fără telefoane*”, or, elevii au înțeles „*că telefonul îi bun, dar nu în termen mult și nu la școală*”. Pe de altă parte, apariția uneltelor digitale avansate schimbă așteptările și practicile educaționale. Directoarea remarcă faptul, că pentru o parte semnificativă a elevilor utilizarea dispozitivelor digitale se concentrează predominant pe platforme de divertisment, precum TikTok, în timp ce accesarea aplicațiilor educaționale sau a programelor utile rămâne limitată. Ea notează cu ironie, că „*ChatGPT e profesorul profesorilor, nici profesorii nu știu atât cât știe el*”, semnalând totodată dificultatea de a le explica părinților diferența dintre consumul pasiv și învățarea reală. În acest context, presiunea asupra cadrelor didactice este vizibilă. „*Te consumi, te arde pe interior*” - mărturisește directoarea, cu referire la timpul și energia investite în discuțiile cu părinții. Ea deplânge schimbarea statutului profesorului în societate: „*Cândva a fost o profesie nobilă... acum cadrele didactice s-au transformat în cârpa societății*”.

Abordarea disciplinată a telefoanelor în școală combinată cu inițiative de dezvoltare a competențelor digitale reprezintă o strategie esențială pentru protejarea procesului de învățare. Totodată, comunicarea continuă cu părinții este vitală pentru a sublinia diferența dintre divertismentul digital și educația autentică, evitând transferarea întregii poveri pedagogice asupra profesorilor.

Continuarea studiilor după gimnaziu

Continuarea studiilor rămâne o prioritate pentru majoritatea elevilor din Cornova. O parte din elevi își continuă studiile în România, dat fiind apropierea geografică. Totodată, o parte aleg să își continue studiile la instituțiile profesional-tehnice, ținând cont de avantajul susținerii examenelor de bacalaureat și a obținerii unei calificări profesionale: „*Marea*

majoritate continuă studiile la școli profesionale sau colegii, dar o mare parte pleacă în România în Iași, noi suntem foarte aproape de Iași, ca de aici până la Chișinău, e ca de aici Iașul de noi. Mulți copii aleg să meargă în România, că le oferă burse, ei văd situația altfel, noi nu îi putem obliga și influența, să spunem că nu. La licee nu pleacă, pentru că ei aleg să meargă la colegiu, pentru că acolo în 4-5 ani, eu două diplome, dacă dă o leacă din coate, el câștigă două diplome în loc de una”.

Totuși, atragerea elevilor spre domeniul pedagogic, spre exemplu, este dificilă: „Nu am reușit până acum pe niciun elev să-l conving ca să fie profesor... marea majoritate aleg alte domenii”.

Provocări structurale și perspective

Un aspect relevant vizează **relațiile dintre elevii gimnaziului, relații care au fost puse la încercare odată cu reorganizarea instituției**, proces ce a reunit copii din Cornova și din localitatea vecină Năpădeni. Directoarea recunoaște, că la început procesul de apropiere nu a fost simplu: „Bullying... poate a fost cu ceva perioadă în urmă, cu 5 ani, în perioada când a fost reorganizată instituția... dar noi am reușit, gata, acum nu se observă barierele acestea cum erau cândva”. Diminuarea tensiunilor s-a datorat eforturilor comune ale cadrelor didactice și elevilor, care au reușit să construiască un climat de prietenie și solidaritate. Atmosfera restrânsă, cu clase mici, a favorizat apropierea dintre copii: „Dacă 10 elevi, unul a venit cu o ciocolată și deodată a împărțit-o la toți, sunt ca o familie mică”. Deși reorganizarea a adus inițial provocări și riscuri de excludere, gimnaziul a reușit să construiască relații armonioase între elevi, demonstrând capacitatea comunității școlare de a depăși barierele și de a cultiva coeziunea.

Implicarea elevilor din afara satului în activități fizice și sportive este dificilă, fiind condiționată în mare măsură de factori logistici și climatici. Directoarea explică, că

Imaginea 16. Sala de Sport din Gimnaziu

programul școlar și oboseala acumulată de copii care fac naveta, alături de lipsa alimentației după programul școlar, limitează posibilitățile de desfășurare a unor activități regulate: „Activități fizice la necesitate, toamna și primăvara. Noi nu prea îi implicăm în activități fizice, pentru că ei circulă din satul Năpădeni și satul Cornova, și după ora 2 nu este alimentație, ei sunt flămânzi, ei sunt obosiți, nu mai ai cum, mai vin ploile, mai vin ninsorile. Dar când este o zi mai de

toamnă, noi putem să ieșim afară să strângem frunzele, primăvara înainte de sărbătorile pascale să facem ordine și curățenie generală în curtea școlii, cam asta”. Această situație evidențiază **constrângerile structurale ale școlii rurale, unde activitățile fizice rămân sporadice și legate mai degrabă de munci practice și curățenie decât de un program sportiv sistematic**. Contextul relevă nevoia de politici educaționale care să sprijine accesul echitabil al elevilor din mediul rural la activități sportive regulate și adaptate vârstei lor.

Fenomenul **migrației educaționale** este prezent și în Cornova, chiar dacă la o scară redusă. Directoarea gimnaziului menționează, că „*au fost niște elevi de la Năpădeni, elevi ai instituției noastre, care au mers în satul vecin, din mai multe puncte de vedere*”. Ea subliniază că uneori „*cerințele mai bine bătute și puse în capul mesei nu sunt pe placul unor părinți*”, ceea ce îi determină să caute școli unde exigențele sunt mai reduse. Totuși, astfel de decizii pot afecta parcursul educațional al copiilor, pentru că „*după clasa a IX-a, când nu are reușite și nu i s-a dezvoltat deprinderea de a învăța și de a cerceta, întâmpină greutăți și atunci vrea să întoarcă timpul înapoi, dar e târziu*”. Realitatea scoate în evidență dilema dintre dorința unor părinți de a oferi copiilor un mediu mai relaxat și necesitatea unei educații riguroase, care să pregătească elevii pentru etapele următoare. Din perspectivă analitică, fenomenul migrației educaționale, chiar dacă limitat, reflectă presiunea demografică și concurența dintre instituții, punând în discuție sustenabilitatea gimnaziilor mici și importanța păstrării unui standard educațional ridicat în comunitățile rurale.

O altă provocare a reprezentat-o **perioada pandemică**, care a generat dificultăți atât pentru elevi, cât și pentru cadrele didactice. Directoarea mărturisește: „*Schimbări majore, a destabilizat elevii și profesorii... greu a fost să-i adunăm după, pentru că erau deprinși că lasă că e o lecție online, nu am internet și cumva s-a făcut un fel de haos*”. Ea subliniază, că lecțiile online au fost greu de gestionat, iar elevii au avut dificultăți de concentrare și organizare. Totuși, un rezultat pozitiv al acestei perioade a fost familiarizarea copiilor cu platformele educaționale digitale.

Totuși **principala provocare nu ține de lipsa infrastructurii sau a materialelor didactice, ci de declinul demografic**, sintetizat de directoare prin fraza: „*Din nevoi urgente, avem nevoie numai de copii*”. În acest context, directoarea subliniază că soluțiile reale nu pot veni doar de la nivel local, ci necesită politici naționale care să schimbe percepțiile și să redreseze problemele demografice și sociale. „*Trebuie strategii la nivel național, ca să dea influența și la nivel local. Ce folos că avem condiții, cum am zis, pentru că nu poți să impui să vină un copil de la Condrătești pe un drum rău, să vină și să facă studii de calitate să zicem la Cornova. Pentru că nici un părinte nu va accepta lucrul acesta. Și la noi greu ajunge la mentalitatea părinților, pentru că lasă-l să se ducă la școala din satul lui, decât să se ducă la o școală mai de calitate, pentru că nimeni nu vrea să-și dea copilul până la clasa 9 în alte instituții de învățământ ... Da, nu se va mai întoarce diaspora acasă niciodată, sută la sută, dar măcar vreo 30% din ei dacă ar veni, eu cred că ar influența, dar asta nu depinde numai de noi, ce depinde de noi, noi tot facem, dar extreme nu putem face*”.

În ceea ce privește **perspectivele educației la nivel local**, acestea sunt marcate de un grad ridicat de incertitudine, fiind influențate în mod direct de scăderea natalității și de intensificarea fenomenului migrației. Directoarea afirmă: „*Dacă o să continue tot așa natalitatea să fie în scădere, eu nu știu ce educație mai rămâne la noi în sat, pentru că nu se nasc, noi avem doi ani în urmă, noi nu avem nici un copil născut. Ce calitate să facem fără copii? Noi fără copii suntem nimeni, noi educație nu putem să facem fără copii. Ei sunt acei prin care noi arătăm cum putem face educație, dar dacă nu avem cui să le arătăm educație, nu avem cu o da*”. În pofida acestor dificultăți, există și o viziune constructivă: reorganizarea instituțiilor educaționale ar putea oferi o soluție pentru

optimizarea resurselor. *„Speranța noastră este să se reorganizeze din două instituții să se facă o instituție și cu tot respectul față de satul vecin, dar noi avem condiții mult mai bune ca a lor și îi așteptăm la noi, asta este șansa noastră ... Ar fi mai bine 100 de copii într-o instituție, cu toate cadrele, cu toate condițiile. Eu așa văd și cred că e mai bine așa”.*

Totodată, cadrele didactice au semnalat suplimentar o serie de probleme legate de infrastructura școlară și de insuficiența resurselor necesare pentru desfășurarea activităților educaționale destinate elevilor: *„Cel mai stringent la moment ar fi în sala sportivă să mai aducă echipament sportiv, nu este suficient pentru elevi și să facă reparații unde este deteriorat cabinetul de educație tehnologică”.* Astfel se evidențiază două priorități majore: îmbunătățirea condițiilor pentru activitățile sportive și modernizarea spațiilor pentru educația tehnologică, ambele esențiale pentru dezvoltarea armonioasă a elevilor și pentru asigurarea unei educații de calitate în mediul rural.

În concluzie, gimnaziul din Cornova se află la intersecția dintre modernizarea infrastructurii și declinul demografic, iar viitorul educației depinde în mare măsură de măsuri sistemice care să sprijine comunitățile rurale aflate în declin. Potrivit primarului localității, noile dotări, inclusiv construcția Complexului sportiv modern, au avut un impact imediat și vizibil, oferind copiilor și întregii comunități condiții mai bune pentru activități educative, sportive și de socializare, precum și oportunități de menținere a unui stil de viață sănătos.

Gimnaziul din Cornova reflectă ***fidel dilemele actuale ale educației rurale din Republica Moldova***: pe de o parte, dispune de infrastructură modernă, cadre didactice dedicate și parteneriate active cu comunitatea locală (primărie, biserică, casa de cultură, ONG-uri, școli din România), iar pe de altă parte, se confruntă cu o criză demografică acută, care amenință însăși viabilitatea instituției. În pofida provocărilor, ***gimnaziul rămâne „inima comunității”***, implicat în viața culturală și socială locală. Totodată, cadrele didactice reușesc să mențină un climat educațional apropiat de elevi, cu relații bazate pe sprijin reciproc și implicare personalizată. Viitorul gimnaziului depinde de politici naționale coerente privind susținerea școlilor mici, dar și de capacitatea comunității de a-și valorifica resursele și de a atrage copiii din localitățile vecine. În lipsa unor soluții la nivel macro, riscul de declin este real, însă experiența școlii din Cornova demonstrează că, atunci când există angajament, parteneriate și adaptabilitate, educația poate continua să fie un pilon de stabilitate și identitate locală.

Grădinița „Andrieș” din Cornova

Grădinița „Andrieș” din Cornova reprezintă un alt reper important pentru comunitate, fiind amplasată chiar în centrul satului, fapt ce facilitează accesul copiilor și al părinților. Potrivit directoarei, Grădinița „Andrieș” din Cornova a fost fondată în anul 1989 și a funcționat neîntrerupt până în 2000. Ulterior, din motive administrative și demografice, instituția a trecut printr-o perioadă dificilă, fiind închisă pentru mai mulți ani. După o pauză de aproximativ un deceniu, *„grădinița a fost redeschisă, iar din 2005 își continuă activitatea”*, oferind servicii educaționale copiilor din comunitate. Această istorie reflectă atât provocările întâmpinate de instituțiile de învățământ preșcolar din mediul rural, cât și reziliența și dorința comunității de a păstra funcțional un spațiu dedicat educației timpurii.

Infrastructura instituției este bine întreținută, fără probleme legate de apă sau căldură, iar condițiile de igienă sunt asigurate prin grupuri sanitare curate, apă potabilă și produse de igienă, ceea ce garantează un mediu sănătos pentru cei mici. Directoarea Grădiniței Andrieș, cu stagiu *„de aproape douăzeci și opt de ani”*, subliniază preocuparea permanentă pentru igiena și sănătatea copiilor, afirmând că *„avem absolut tot, condiții avem bune, că pentru asta lucrăm, ca copiii să aibă o igienă bună”*. Această declarație reflectă angajamentul colectivului grădiniței de a menține un mediu sigur și sănătos, unde copiii beneficiază de toate condițiile necesare pentru o dezvoltare armonioasă.

Un alt punct forte al grădiniței este **alimentația copiilor**: aceștia beneficiază zilnic de trei mese principale și o gustare, finanțarea fiind acoperită parțial de primărie și parțial de părinți. Activitățile fizice și sportive *„fac parte din lucrul nostru de zi cu zi. Copiii sunt implicați zilnic în exerciții și jocuri sportive”*, contribuind la dezvoltarea armonioasă a copiilor, iar educatorii acordă o atenție specială celor care întâmpină dificultăți de învățare, oferindu-le sprijin individualizat.

Instituția are o tradiție de peste trei decenii, fiind redeschisă după o perioadă de suspendare și reușind să-și păstreze rolul educațional și cultural în viața satului. Activitățile educaționale se împletesc cu cele culturale și tradiționale: *„Noi ne străduim tot timpul să avem sărbători, șezători, sărbătorile de Anul Nou, târguri diferite, Primăvara, Toamna de Aur”*, precum și vizitele la biserică, păstrează vii obiceiurile locale și creează un climat comunitar autentic.

Grădinița are și **o dimensiune socială puternică**: *„Copiii din familiile social-vulnerabile primesc ajutoare, de exemplu de la primărie și de la biserică - foarte des se adună ceva, fie din alimentație, fie din hăinuțe”*. Relațiile dintre copii sunt armonioase, fără cazuri de bullying sau excludere, ceea ce reflectă atmosfera prietenoasă și sprijinul reciproc caracteristic satului.

Colaborarea cu părinții și comunitatea este constantă, aceștia participând la serbări, expoziții și activități educaționale: *„Părinții se implică atunci când avem nevoie, la diferite serbări și chiar la expoziții diferite”*. Directoarea menționează: *„Da, se implică și părinții.”* Această participare demonstrează existența unui parteneriat funcțional între instituție și familie, care, deși punctual, contribuie la întărirea legăturilor dintre mediul educațional și cel familial. În ceea ce privește diferențele de gen în rândul copiilor, directoarea grădiniței observă că acestea sunt reduse, menționând: *„De obicei fetele îs mai active, dar nu cred că este o deosebire. De obicei, fetele sunt ascultătoare”*. Relațiile dintre copii și cadrele didactice se caracterizează printr-un climat pozitiv, bazat pe respect reciproc și apropiere: *„Relația copil-cadru, dar și invers, e destul de bună”*.

Referindu-se la schimbările recente din instituție, directoarea subliniază **progresele realizate atât la nivel de infrastructură, cât și în procesul educațional**: *„Condițiile pentru copii au evoluat, predarea educațională s-a îmbunătățit. Avem o evoluție frumoasă”*. Grădinița își menține rolul esențial în educația timpurie, reprezentând totodată o punte de tranziție către ciclurile următoare ale învățământului: *„Toți copiii continuă studiile după grădiniță, toți merg în școala primară, gimnaziu și după, toate treptele”*.

Un aspect sensibil evidențiat de conducerea instituției este legat de **fenomenul migrației și al influenței mediului digital asupra copiilor**. Directoarea menționează, că există

situații în care copiii părăsesc comunitatea împreună cu familiile lor: „*Doar dacă se duc familiile în oraș. Au fost cazuri că s-au dus peste hotare*”. Această mobilitate are impact asupra continuității educației și stabilității emoționale a copiilor rămași. În același timp, tehnologia și mediile digitale își lasă amprenta asupra comportamentului copiilor. Directoarea observă: „*Sunt copii care îs dependenți de telefoane. Și comportamentul lor este reflectat de ce văd acolo*”. Totuși, efectele pot fi variabile, în funcție de nivelul de supraveghere exercitat de părinți: „*Depinde de ce văd ei acolo și cum părinții monitorizează*”.

În ceea ce privește **valorile tradiționale**, directoarea atrage atenția asupra schimbărilor aduse de noile tehnologii și de influența acestora asupra copiilor. Ea remarcă o tendință de diminuare a interesului pentru lectură în favoarea utilizării excesive a telefonului: „*Telefonul... Problema noastră, copiii uită ce înseamnă cartea*”. Cu toate acestea, rămâne esențial faptul că atât copiii, cât și părinții continuă să acorde prioritate condițiilor oferite de instituție și stării de bine a celor mici: „*Pentru copii și părinți rămâne a fi important condițiile și starea de bine a copilului*”. Acest contrast reflectă dilema actuală a educației timpurii în mediul rural: pe de o parte, păstrarea valorilor tradiționale și a importanței lecturii, iar pe de altă parte, adaptarea la noile realități digitale, cu accent pe bunăstarea copilului ca prioritate comună a părinților și a instituției.

În cadrul activităților educaționale, grădinița integrează și dimensiunea spiritual-religioasă, menținând **tradiția colaborării cu biserica locală**. Copiii participă periodic la vizite la biserică, iar o activitate deosebită este „Ziua bisericii”, când se organizează o slujbă dedicată sănătății copiilor. Directoarea menționează în acest sens: „*Facem vizite la biserică, avem chiar și tradiționala ziua bisericii, ne ducem la biserică unde se face o slujbă ‘Sănătate pentru copii’. Asta e o activitate tradițională pe care o facem. Părinții privesc pozitiv*”.

Valorile morale cultivate în cadrul grădiniței se reflectă în comportamentele cotidiene ale copiilor, însă acestea sunt influențate în mare măsură de mediul familial din care provin. Directoarea subliniază această diversitate, afirmând: „*Copiii-s diferiți, cum și familiile-s diferite. Adică dependența care sunt, care se manifestă destul de pozitiv, sunt care depinde cum sunt familiile. Nu există pădure fără uscăciune*”. Această observație relevă atât impactul familiei asupra formării copiilor, cât și rolul grădiniței de a încuraja respectul, ajutorul reciproc și integrarea tuturor în comunitate.

Un aspect esențial al climatului educațional din grădinița „Andrieș” este **relația pozitivă dintre copii**, bazată pe acceptare și prietenie. Directoarea subliniază, că nu au fost înregistrate cazuri de excludere sau comportamente agresive, menționând: „*Nu, n-am avut cazuri de bullying. Nu există cazuri de excluziune, copiii se acceptă și se prietenească între ei. Noi suntem în sat, noi ne cunoaștem unii pe alții*”. Această mărturie confirmă faptul că apartenența la o comunitate restrânsă, unde oamenii se cunosc reciproc, contribuie la formarea unui mediu educațional sigur și armonios pentru copii.

Un domeniu sensibil în activitatea grădiniței îl constituie **protecția copilului**. La întrebarea privind existența unei politici instituționale în acest sens, directoarea a menționat: „*Metoda principală în grădiniță e jocul. Prin joc*”. Din răspuns reiese că **nu există o politică formală și explicită de protecție a copilului**, ceea ce reflectă o lacună

importantă în raport cu standardele actuale de educație și siguranță a copiilor. Deși jocul este utilizat ca modalitate de transmitere a regulilor și valorilor, absența unui cadru normativ intern denotă necesitatea consolidării mecanismelor de protecție și prevenire a riscurilor în mediul preșcolar.

Parteneriatele cu gimnaziul, biblioteca și primăria aduc un plus de valoare în viața instituției. Experiența cadrelor didactice, cu o vârstă medie de 50 de ani și o activitate îndelungată în domeniu, asigură stabilitate și calitate procesului educațional. *„Cadrele didactice au activat tot timpul, toate cu studii, dar este destul de greu, pentru că lucrează zi de zi și nu au o zi liberă”*. Sprijinul primit din partea autorităților locale și a direcției de educație contribuie la menținerea unor condiții bune pentru copii și la rezolvarea problemelor punctuale: *„Primăria ne susține și direcția. Avem diferite sesiuni, diferite seminare, unde spunem neajunsurile iar ei încearcă să ne ajute”*.

În ceea ce privește **nevoile urgente ale instituției**, directoarea atrage atenția asupra unei probleme majore cu care se confruntă nu doar grădinița din Cornova, ci și multe alte localități rurale din Republica Moldova: scăderea numărului de copii. Deși infrastructura și dotările sunt corespunzătoare, lipsa beneficiarilor pune sub semnul întrebării continuitatea serviciului educațional: *„Cea mai mare problemă este lipsa copiilor, avem de toate, dar copii nu avem”*. Acest răspuns relevă un paradox al comunităților rurale: investițiile în infrastructura educațională nu sunt suficiente în lipsa unei politici demografice și sociale care să sprijine familiile tinere și să reducă fenomenul migrației. Astfel, problema lipsei copiilor devine una structurală, care depășește responsabilitatea grădiniței și necesită soluții la nivel local și național.

În pofida scăderii numărului de copii, grădinița rămâne un spațiu de educație, tradiție și continuitate, un loc unde toți copiii își încep parcursul școlar și de unde merg mai departe spre școala primară și gimnaziu. Grădinița din Cornova reușește să mențină un climat educațional incluziv și echilibrat, în care diferențele de gen nu influențează semnificativ participarea și reușita copiilor. În același timp, relațiile armonioase dintre cadrele didactice și copii, precum și investițiile recente în condițiile de învățare, **reflectă o evoluție pozitivă a instituției, contribuind la consolidarea rolului său în comunitate ca spațiu sigur și de calitate pentru educația timpurie**.

SECȚIUNEA 6. Viața culturală: manifestări specifice și implicarea membrilor comunității

Comunitatea din satul Cornova se remarcă printr-o implicare activă în conservarea și promovarea tradițiilor locale, participând la diverse evenimente culturale.

La data de 6 mai 2019 în sat a avut loc deschiderea oficială a **Centrului Multifuncțional „Dimitrie Gusti”** - un edificiu modern, construit începând cu anul 2014. Proiectul a fost realizat cu suportul financiar acordat de Guvernul Republicii Moldova și Consiliul Raional Ungheni, contribuind semnificativ la dezvoltarea infrastructurii sociale și comunitare din localitate. Centrul găzduiește mai multe spații funcționale destinate activităților culturale și educaționale ale comunității, printre care: biblioteca publică, un muzeu local și o sală mare multifuncțională, unde se desfășoară diverse activități pentru copii și tineri. Activitățile sunt organizate în colaborare cu conducătorul artistic, bibliotecara și alți membri activi ai comunității, precum evenimente culturale, ateliere și manifestări artistice, menite să stimuleze participarea activă a locuitorilor, în special a copiilor și tinerilor. În cadrul centrului activează **ansamblul folcloric de femei „Cornovencele”**, cu o prezență notabilă în viața culturală a satului, precum și un **ansamblu de copii și adolescenți „Muguraș de con”**, format din 20 copii și tineri talentați, care participă la evenimente artistice locale și raionale. Ansamblul de femei este compus din femei active cu vârste în jur de 40 de ani, care se implică nu doar în activitățile artistice, ci și în cele meșteșugărești sau culinare: împletesc, croșetează și pregătesc bucate tradiționale pentru evenimentele comunității.

Imaginea 17. Evenimente culturale din viața satului

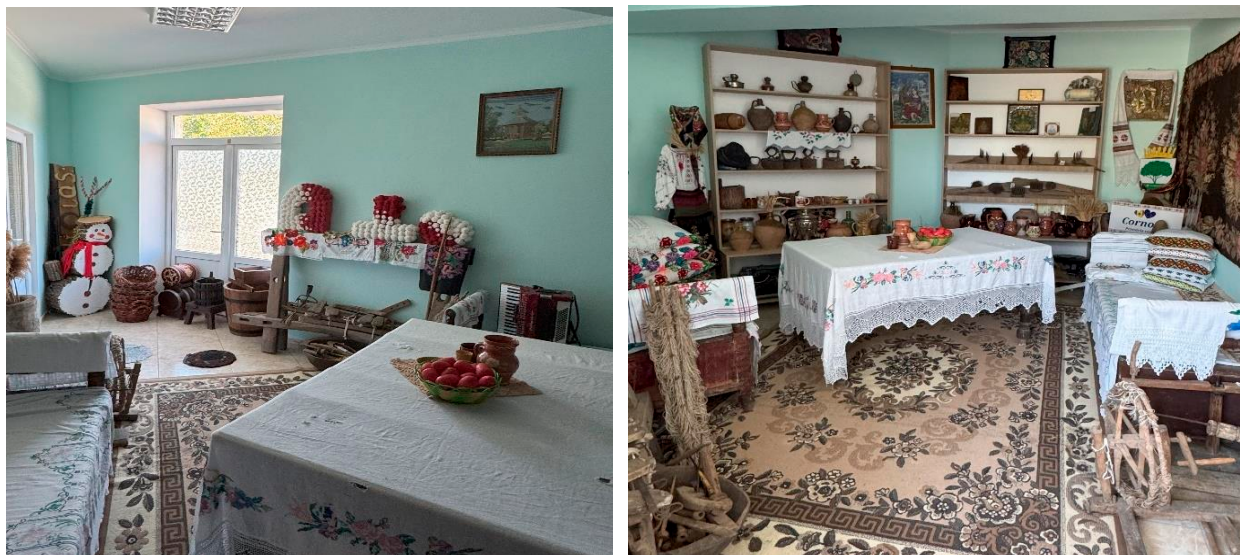
Repertoriul celor două ansambluri are la bază folclorul autentic, cules atât din localitate, cât și din zona de centru a țării, reflectând specificul tradițiilor și obiceiurilor locale. Acestea se remarcă printr-o activitate intensă și constantă, competența artistică a lor fiind recunoscută în mod repetat prin obținerea unor premii, diplome și titluri de laureați în cadrul diverselor concursuri și festivaluri. De asemenea, prestigiul lor a atras interesul mass-mediei, fiind invitați în emisiuni televizate. În anul curent, postul Moldova 1 a realizat un documentar dedicat localității, în care au fost evidențiate activitatea ansamblurilor, viața comunității locale și contribuția meșterilor populari.

Copiii din ansamblu participă activ la diverse activități și spectacole, iar în timpul liber își desfășoară activitățile în cadrul Centrului Multifuncțional: desenează, se joacă, utilizează calculatoarele sau își pregătesc temele. Or, Centrul este accesibil tuturor copiilor din

localitate, oferind un mediu sigur și prietenos, în care aceștia au oportunitatea de a participa la activități recreative și educative. Copiii au acces liber în spațiul Sălii Mari, unde pot desfășura activități precum desenul, coloratul, pregătirea momentelor artistice sau realizarea temelor pentru acasă. De asemenea, au la dispoziție calculatoare conectate la internet, pe care le utilizează pentru activități educative. Biblioteca este un punct important de sprijin, iar personalul le oferă cu promptitudine cărțile disponibile, în funcție de nevoile fiecăruia. Prin această abordare, Centrul contribuie activ la dezvoltarea personală și educațională a copiilor din comunitate, oferindu-le un spațiu adecvat pentru învățare, exprimare și socializare.

Muzeul organizat în cadrul Centrului Multifuncțional „D.Gusti” găzduiește o colecție valoroasă de obiecte tradiționale, reprezentative pentru patrimoniul cultural al satului Cornova. Expoziția cuprinde o varietate de piese vechi și autentice, printre care se numără: ulcioare din lut, farfurii tradiționale, prosoape croșetate manual, ii și covorașe moldovenești, specifice regiunii. Colecția a fost constituită cu sprijinul comunității locale, în special al persoanelor vârstnice, care au donat cu generozitate obiecte păstrate în gospodării de-a lungul generațiilor. Aceste contribuții au facilitat reconstituirea atmosferei satului de altădată și conservarea unor meșteșuguri tradiționale, precum croșetarea prosoapelor, o practică specifică zonei. Muzeul servește atât ca spațiu educativ, cât și ca punct de referință pentru păstrarea identității culturale a comunității.

Localitatea Cornova se face remarcată și prin **contribuția meșterului popular Gheorghe Scifos** care realizează din lemn diverse instrumente muzicale: naiuri, fluierașe, ocarine, cavale.

Imaginea 18. Muzeul satului

Evenimente culturale, tradiții și obiceiuri ale satului

Comunitatea din satul Cornova se remarcă prin participarea activă anuală la diverse evenimente culturale, atât la nivel local, cât și regional. Un exemplu relevant este participarea constantă la **Sărbătoarea Vinului**, organizată în orașul Ungheni, eveniment la care satul Cornova este prezent în fiecare an cu ambele ansambluri artistice

(„Cornovencele” și „Muguraș de con”). Participarea delegației satului este completată de prezentarea unor preparate culinare tradiționale - plăcinta, învârtita, coliva, sarmalele și baba, care susțin valorificarea și promovarea gastronomiei locale ca element de identitate culturală.

În perioada estivală comunitatea a găzduit două ediții ale evenimentului **„Hai la joacă pe toloacă”**, la care au participat numeroase formații și vizitatori din localitățile învecinate, transformând Cornova într-un veritabil centru de manifestare culturală regională.

De asemenea, cu ocazia **Sărbătorilor pascale**, ambele ansambluri participă anual la slujbele religioase desfășurate la biserică, interpretând colinde pascale.

O altă tradiție locală importantă este **participarea la Slujba de sfințire a apelor**, când, alături de preot, membrii comunității, inclusiv ansamblul de copii, bibliotecara, conducătorul artistic și alți voluntari, străbat satul, oprindu-se la fiecare fântână, unde se oficiază o slujbă religioasă urmată de un moment artistic susținut de copii.

Hramul satului reprezintă unul dintre cele mai importante evenimente din viața comunității din Cornova, marcând nu doar o sărbătoare religioasă, ci și un prilej de afirmare a identității culturale locale. Cu această ocazie, ansamblurile artistice din sat („Cornovencele” și „Muguraș de con”), susțin momente artistice variate, incluzând dansuri populare, cântece și recitări. Administrația publică locală, prin implicarea directă a primarului, asigură de fiecare dată prezența unor invitați speciali la evenimentul de Hram. De-a lungul anilor, satul a avut onoarea de a găzdui artiști consacrați, precum Ion Suruceanu, Nelly Ciobanu, Ana Puică și alții, contribuind la crearea unei atmosfere festive deosebite. În cadrul cercetării am constatat, că Hramul satului este celebrat anual la data de 6 mai (Sfântul Gheorghe) și 8 noiembrie (Sfântul Dumitru), în concordanță cu cele două sărbători religioase tradiționale marcate în localitate: *„La Cornova este o tradiție, avem două Hramuri, Sfântul Dumitru și Biserica Nouă. Apropo, biserica este în jumătate de sobor, biserica e foarte mare, are o metodă interesantă, e clădită cu mortar și cu gălbenuș din ou. Și acum avem biserica nouă, a fost în 1903, Gheorghe Stăvărache a fost cea mai mare ctitor, un boier local, și iată poartă numele St. George și de acum avem două Hramuri la 6 mai St. George și pe 8 noiembrie”*.

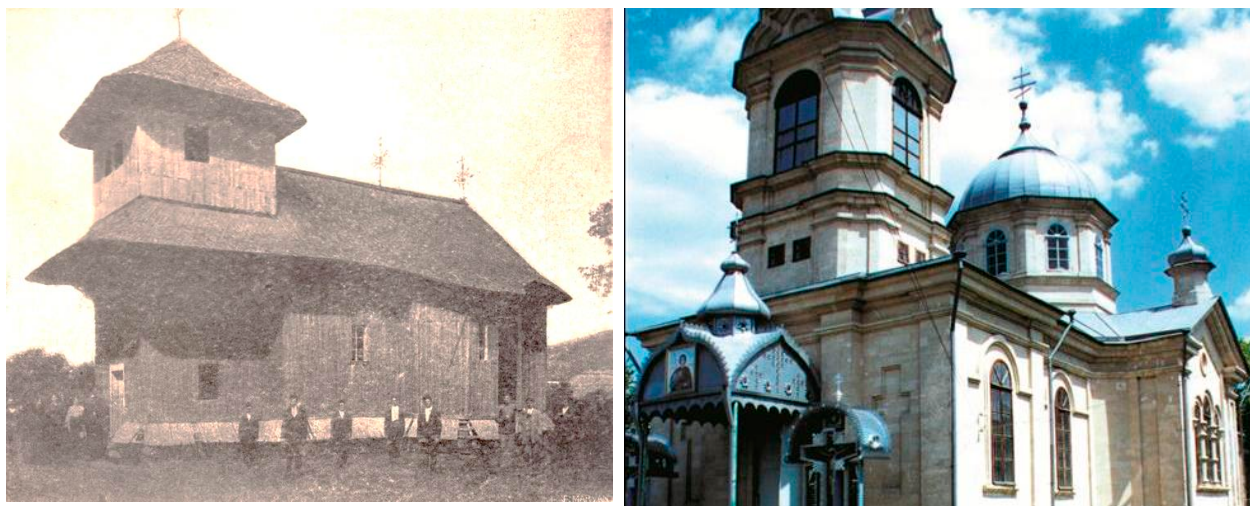
De menționat, că tradițiile legate de Hramul satului au avut o semnificație aparte chiar și în perioada comunistă, când asemenea manifestări religioase erau interzise: *„Tot pe vremea comunismului nu se permitea Hramul satului. La Cornova, erau unicul sat în teritoriu în care se făcea Hramul satului”*. Organizarea era asumată de comunitate, în special de către tineri: *„Erau 3-4 flăcăi care plăteau muzica, care aveau grijă de muzicanți. Atunci era ales un băiat care lua muzica acasă, el organiza tot, și prietena lui era aleasă regina Balului”*. Astfel, **Hramul devenea nu doar o sărbătoare religioasă, ci și un prilej de afirmare a coeziunii sociale și a rolului tinerilor în viața comunității**. De-a lungul timpului, anumite obiceiuri s-au pierdut: *„Acum nu se mai păstrează asta, dar pe vremea când eram eu încă domnișoară se păstra, se alegea regina Balului”*. Totuși, tradiția Hramului a supraviețuit chiar și prin adaptare simbolică, fiind sărbătorită într-o formă „mascată”: *„La noi era o șmecherie, pe 7 noiembrie era sărbătoarea Revoluției din octombrie, dar pe 8 noiembrie era Sfântul Dumitru, și adică noi într-un fel sărbătoream, anticipam sărbătoarea 7 noiembrie și de fapt făceam Hram, și asta pe noi ne-a salvat,*

adică Hram a existat". Această mărturie arată nu doar reziliența comunității din Cornova în păstrarea tradițiilor locale, dar și creativitatea cu care oamenii au reușit să mențină vie o sărbătoare identitară într-un context politic restrictiv.

În context actual sărbătoarea Hramului demarează cu o slujbă religioasă festivă, la care participă și alți preoți invitați. Începând cu ora 12 se deschid activitățile sportive, într-o tradiție locală ce coincide cu începutul sezonului sportiv. În trecut, activitățile aveau loc la marginea satului, însă în prezent se desfășoară pe **stadionul nou inaugurat**, realizat printr-un proiect câștigat de primărie. În cadrul evenimentului au loc:

- ✓ **competiții sportive** (trântă tradițională, baschet, alte jocuri pentru copii și tineri);
- ✓ **spectacole artistice** cu participarea copiilor de la grădiniță și școală, precum și a ansamblului local de adulți;
- ✓ **concerte cu artiști invitați**, uneori și din România;
- ✓ **hora satului**, care încheie festivitățile, fiind desfășurată în centrul localității până târziu în noapte.

În Cornova, **biserica și preotul** au un rol esențial în transmiterea valorilor morale și religioase către noile generații, preotul menționând: *„Eu acum, până anul trecut am predat și în școală religia și în general acum vorbesc la biserică și am câțiva tineri care, în jur de 10, care frecventează destul de des biserică și încerc cumva să le explic și să le bag în cap pentru că fără credință, dragoste, respect față de aproapele nostru nu putem fi o comunitate care să fim văzuți și de alții, nu doar de noi”*. Pe lângă slujbele religioase, preotul organizează activități cu caracter educațional și spiritual, deși resursele limitate și lucrările de renovare a bisericii au îngreunat aceste inițiative: *„Trebuia anul acesta înainte de Paști să organizăm pelerinaj, dar din cauza lucrărilor la biserică nu am mai reușit să mergem, dar cred că cu timpul vom organiza... dar acum este dificil cu lucrările la biserică, plus că eu muncesc ca să îmi întrețin familia, e puțin greu”*.

Imaginea 19. Biserica veche de lemn și Biserica actuală

Aceste mărturii evidențiază atât dedicarea preotului față de educația spirituală a tinerilor, cât și dificultățile practice cu care se confruntă în încercarea de a extinde activitățile religioase și culturale dincolo de spațiul liturgic. Biserica din sat reprezintă un edificiu cu valoare istorică și arhitecturală deosebită, fiind ridicată în anul 1903, actualmente are

dimensiuni impresionante și o construcție deosebită, realizată din mortar amestecat cu gălbenuș de ou - un detaliu remarcabil care reflectă tehnicile de construcție ale vremii.

Printre **tradițiile religioase** care se mai păstrează se enumeră:

- ✓ **sfințirea fântânilor** în a doua zi de Duminica Mare, când preotul merge din gospodărie în gospodărie și sfințește fiecare fântână cu agheasmă, citind rugăciuni;
- ✓ **procesiunile de Paște**, în special în a doua zi, când preotul iese cu steagurile și icoanele, fiind însoțit de copii, tineri și enoriași, care înconjoară biserica într-un ritual solemn și festiv;
- ✓ **colindatul tradițional la Crăciun**, considerat un obicei moștenit din vremuri îndepărtate. Deși colinda se cântă în forme similare în alte regiuni, totuși ea are o versiune completă și autentică doar aici: *„Da, se păstrează cum erau acum 100 de ani când era părintele Ioan Zamă și acum se păstrează aceleași tradiții. Adică nașterea mântuitorului mergem și vestim la fiecare în gospodărie, la fel și cu boboteaza la fel merg copiii cu colindul, merg copiii cu sorcova, adică toate aceste tradiții se păstrează din moși strămoși”*. Colindele sunt transmise din generație în generație și păstrate ca element de identitate comunitară. Intervievata lider ONG a oferit un exemplu reprezentativ: *„Sculați, sculați boieri mari / Florile dalbe, flori de măr / Și sculați și slugile / Florile dalbe, flori de măr / Că vă vin colindători / Florile dalbe, flori de măr / Noaptea pe la cântători / Florile dalbe, flori de măr...”*. Această colindă tradițională este una lungă și cu o structură complexă, ceea ce a dus chiar la situații inedite: *„La concursul colindelor la Anul Nou am fost descalificați ca timp, pentru că am pus trei colinzi și colinda aceasta și am ieșit din timp. E o colindă foarte lungă”*. Este binevenită și comparația cu satul vecin, Năpădeni: *„Se colindă, pentru că la Năpădeni nu există... nu, ei pleacă numai cu plugușorul, dar colinda au scos-o”*. Acest exemplu arată atât persistența valorilor tradiționale în Cornova, cât și diversitatea practicilor culturale între sate apropiate. Colinda nu este doar un ritual festiv, ci și un marker identitar care reflectă vitalitatea comunității și atașamentul față de obiceiurile strămoșești;
- ✓ **păstrarea și promovarea tradițiilor religioase vechi**, transmise neîntrerupt din generație în generație. Preotul satului confirmă această continuitate, arătând că obiceiurile se desfășoară astăzi la fel ca în urmă cu un secol, pe vremea părintelui Ioan Zamă: *„Da, se păstrează cum erau acum 100 de ani când era părintele Ioan Zamă și acum se păstrează aceleași tradiții. Adică nașterea mântuitorului mergem și vestim la fiecare în gospodărie, la fel și cu Boboteaza, la fel merg copiii cu colindul, merg copiii cu sorcova, adică toate aceste tradiții se păstrează din moși strămoși”*;
- ✓ **promovarea și perpetuarea obiceiurilor tradiționale asociate sărbătorilor de iarnă, precum Boboteaza, Sorcova și vestirea Nașterii Domnului**, practicate cu participarea activă a copiilor și tinerilor, ceea ce demonstrează o continuitate intergenerațională a acestor datini.

Astfel, se evidențiază nu doar forța tradiției religioase în viața comunității, ci și rolul Bisericii în menținerea coeziunii sociale și a identității locale, prin transmiterea valorilor creștine și a obiceiurilor strămoșești către noile generații.

Comunitatea din Cornova beneficiază de **o colaborare eficientă și armonioasă între instituțiile locale - grădiniță, gimnaziu, oficiul medical, bibliotecă, Centrul**

Multifuncțional, administrația publică locală și biserică. Se străduie în mod constant ca toate activitățile să se desfășoare în condiții optime, cu implicarea activă a copiilor, părinților și personalului didactic. Un exemplu de colaborare reușită este **evenimentul „Toamna de Aur”**, organizat anual la grădiniță împreună cu copiii, în cadrul căruia sunt promovate tradițiile de toamnă, creativitatea celor mici și valorile educației timpurii. Colaborarea cu biserica locală este de asemenea activă, mai ales cu ocazia marilor sărbători religioase, precum Paștele și Crăciunul, când copiii și ansamblurile din sat participă la activități religioase și artistice, menite să întărească legătura comunității cu valorile spirituale.

În cazul participării la activități culturale desfășurate la nivel raional, întreaga comunitate se mobilizează, colaborarea între instituții fiind esențială pentru buna desfășurare a evenimentelor. Domnul primar oferă un sprijin constant, atât financiar, cât și logistic, asigurând resursele necesare pentru participarea copiilor: transport, alimentație, costume și materiale.

De menționat, că satul Cornova dispune de un set complet de costume naționale și bundițe, utilizate în cadrul ansamblurilor folclorice și al evenimentelor culturale. Acestea au fost achiziționate cu sprijinul administrației locale și prin proiecte derulate anterior.

Tradițiile educaționale și culturale ocupă un loc central și **în viața gimnaziului din Cornova**, contribuind la păstrarea identității comunitare și la implicarea activă a elevilor: „De exemplu, 5 octombrie... este o tradiție în fiecare an, elevii pregătesc activități extracuriculare. Ziua școlii, sărbătorile de iarnă, cele dedicate mamei sau primăverii, precum și Hramul satului... la fiecare sărbătoare, elevii pregătesc concerte, cântece, dansuri, scenete”. Această bogăție de activități extracuriculare demonstrează rolul școlii ca principal centru cultural al comunității, unde educația formală se îmbină cu tradițiile locale, întărind coeziunea socială și spiritul comunitar.

Totodată, chiar dacă numărul tinerilor din sat este redus, pentru cei prezenți se organizează periodic **discoteci și seri dansante**. Organizarea sărbătorilor comunitare se face într-un mod participativ: locuitorii se implică activ în pregătirea bucatelor, discutând din timp responsabilitățile - cine pregătește sarmalele, cine se ocupă de colivă etc.

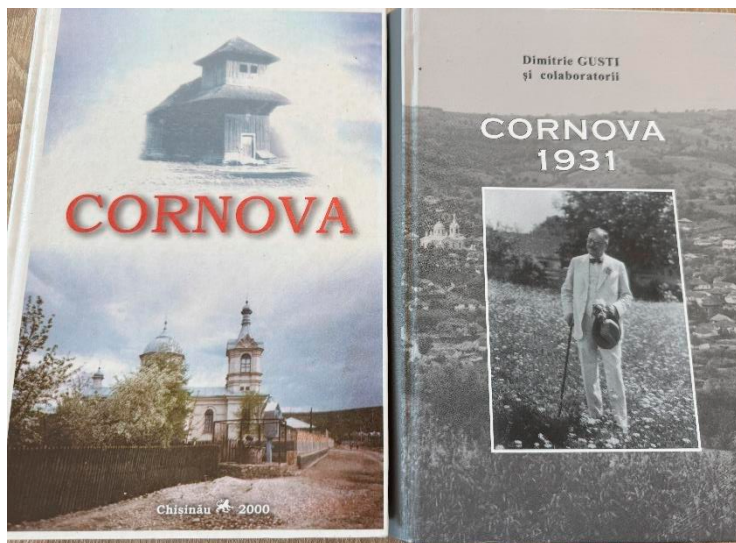
În ceea ce privește implicarea persoanelor vârstnice, aceasta este mai redusă, însă **comunitatea rămâne unită în jurul evenimentelor importante**, reflectând spiritul de solidaritate și coeziune care caracterizează satul Cornova.

Activitatea Bibliotecii Publice din satul Cornova

Biblioteca Publică din satul Cornova a fost fondată în anul 1931, având o tradiție îndelungată în promovarea lecturii și culturii scrise în comunitate. Începând cu anul 2019, biblioteca a fost relocată în incinta Centrului Multifuncțional „D.Gusti”, unde beneficiază de un spațiu modern și accesibil, adaptat noilor cerințe educaționale și tehnologice². Biblioteca Publică din satul Cornova deține un fond de carte estimat la aproximativ 3 300 de volume, acoperind o gamă variată de domenii și categorii de vârstă. Colecția include

² <https://news.ungheni.org/a-fost-inaugurat-oficial-centrul-multifunctional-dimitrie-gusti-din-s-cornova-raionul-ungheni/>

literatură pentru copii, adolescenți și adulți, cărți educaționale, lucrări de referință și volume de literatură artistică, adaptate nevoilor diverse ale utilizatorilor. În ultimii ani, biblioteca a fost îmbogățită cu cărți noi și de actualitate, datorită mai multor donații

Imaginea 20. Publicații despre Cornova

generoase din România. Printre acestea se remarcă o donație semnificativă, primită personal de la un donator român, care s-a deplasat direct în localitate pentru a oferi cărțile. Donațiile au inclus atât volume recente, cât și cărți cu valoare culturală și educativă, contribuind la diversificarea resurselor disponibile în bibliotecă. Actualizarea fondului de carte se realizează periodic, deși nu cu o frecvență foarte mare. Biblioteca Publică din Cornova beneficiază anual și de donații din partea Bibliotecii Raionale din Ungheni,

contribuind astfel la completarea colecției existente. Atunci când sunt identificate titluri lipsă sau cerute frecvent de utilizatori, acestea sunt notate și, pe măsură ce lista se extinde, se inițiază demersuri pentru înnoirea colecției. De asemenea, Primăria satului Cornova alocă anual o sumă dedicată achiziției de carte, ceea ce permite completarea treptată a fondului cu volume necesare. În prezent, biblioteca reușește să răspundă cerințelor utilizatorilor, în special ale copiilor, care, atunci când vin, găsesc în general materialele de care au nevoie pentru studiu și lectură.

Cei mai activi și fideli utilizatori ai bibliotecii sunt copiii până în clasa a IX-a, în special pe durata anului școlar, când utilizează frecvent resursele bibliotecii pentru realizarea proiectelor educaționale, lecturi suplimentare și activități tematice. Aceștia au acces nu doar la cărți, ci și la calculatoare conectate la internet, care sunt utilizate pentru documentare și învățare asistată.

Persoanele vârstnice frecventează mai rar biblioteca, în principal atunci când au nevoie de asistență în utilizarea calculatorului sau a internetului. În astfel de cazuri, personalul bibliotecii oferă sprijin și ghidare individuală. Există și exemple de implicare indirectă a persoanelor în vârstă în activitatea bibliotecii: o doamnă care, din cauza dificultăților de deplasare, nu poate veni personal, însă fiica sa împrumută cărți în numele ei, le returnează.

În cadrul Bibliotecii Publice din satul Cornova, activitățile culturale și educative se desfășoară pe tot parcursul anului, în conformitate cu planul anual de activitate, fiind adaptate temelor culturale și nevoilor comunității. În anul curent, declarat „Anul Mihai Eminescu”, biblioteca a organizat o serie de activități dedicate marelui poet, sub genericul **„Eminescu în natură”**. Zilnic, alături de copii, au fost desfășurate activități în aer liber, precum:

- ✓ desen pe pietre inspirat din opera eminesciană;

- ✓ scrisori simbolice „Către Eminescu”;
- ✓ lecturi și discuții despre poeziile acestuia.

În luna septembrie, este planificată desfășurarea campaniei **„Nicio zi fără lectură”**, iar pe parcursul anului sunt implementate constant activități tematice, educative și recreative.

Biblioteca colaborează activ cu Căminul Cultural, cu grădinița, primăria, asistența socială și alte structuri locale. În grădiniță biblioteca organizează activități de lectură - povestiri citite copiilor, urmate de discuții sau exerciții interactive, în funcție de nivelul de cunoaștere al poveștii.

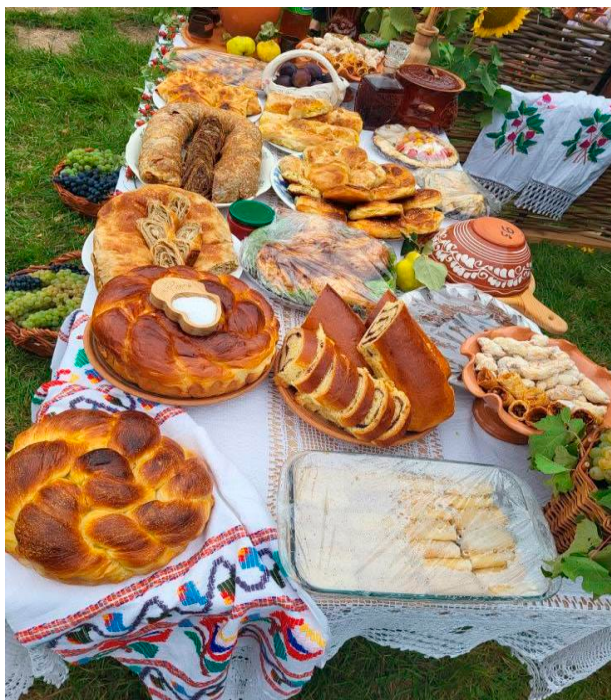
Pentru a eficientiza activitățile educative și culturale desfășurate în cadrul Bibliotecii Publice Cornova, dar și în colaborare cu alte instituții locale, au fost identificate următoarele necesități esențiale:

- ✓ echipamente multimedia moderne, or, în prezent, vizionările de materiale educaționale și culturale se realizează pe un calculator, ceea ce limitează accesul simultan al mai multor copii și reduce eficiența activităților. Pentru a îmbunătăți calitatea acestor activități, ar fi necesară achiziționarea unei table interactive, care ar permite prezentarea materialelor într-un format vizual adecvat grupurilor de copii, sau a unui televizor de dimensiuni mari, care să servească drept suport vizual în cadrul activităților de lectură, vizionare sau prezentări tematice. În sala Căminului Cultural există un proiector, însă imaginea nu este clară, ceea ce limitează utilizarea eficientă a acestuia în activități comune;
- ✓ completarea fondului de carte: deși biblioteca dispune de un număr rezonabil de volume, este necesară completarea fondului de carte cu manuale și titluri actualizate, în special cele care corespund programei școlare. Se înregistrează frecvent situații în care o anumită carte este solicitată de mai mulți copii, dar nu este disponibilă din cauza numărului limitat de exemplare. Prin achiziționarea unor volume multiple din titlurile frecvent cerute în cadrul școlii, se poate răspunde mai eficient cerințelor elevilor

Patrimoniul gastronomic local în Cornova

Satul Cornova se remarcă prin păstrarea și transmiterea unor rețete culinare tradiționale specifice zonei, care reflectă identitatea culturală locală și valorile comunității. Printre preparatele caracteristice se numără:

- ✓ **învârtita** - un desert tradițional preparat din patru foi subțiri de aluat, fiecare strat fiind umplut, de regulă, cu nucă, brânză sau dovleac, apoi rulat și copt, rezultând un produs consistent și aromat, specific sărbătorilor mari;
- ✓ **plăcintele** - se prepară din trei foi fine și sunt de dimensiuni mici, fiind potrivite pentru servire la evenimente comunitare. O variantă aparte este *plăcinta* în formă de cifra opt coaptă pe tigaie cu diverse umpluturi: cartofi, brânză sau verdețuri;

Imaginea 21. Bucate tradiționale din Cornova

- ✓ **sarmalele** - se prepară cu o umplutură din orez și bulgur, fiind învelite în frunze de varză sau viță de vie, în funcție de sezon. Acestea sunt nelipsite de la mesele festive sau sărbători religioase;
- ✓ **coliva** - preparat tradițional asociat ceremoniilor religioase, este realizată din grâu fiert și îmbogățită cu nucă, zahăr și arome naturale, simbolizând comuniunea și respectul față de tradiție;

Imaginea 22. Bucate tradiționale din Cornova

- ✓ **peștele umplut** - un alt preparat specific regiunii, datorită resurselor naturale locale. Satul Cornova este înconjurat de patru iazuri, dintre care unul care își are albia în râul *Ichel*, se distinge prin frumusețea sa deosebită și bogăția în pește, oferind astfel comunității posibilitatea de a integra în bucătăria locală rețete bazate pe pește proaspăt.

Aceste preparate nu sunt doar mâncăruri tradiționale, ci parte integrantă a identității culturale a comunității, transmise din generație în generație, și servesc drept elemente reprezentative la evenimentele locale și regionale.

Tradiții în declin

Se remarcă, totodată, și un proces de **pierdere treptată a anumitor tradiții**, în special a celor legate de șezători sau obiceiuri de nuntă, cum ar fi confecționarea tradițională a zestre (perne, obiecte de țesătură etc.). Acestea nu mai sunt practicate pe fondul migrației tineretului și al dispariției treptate a generației vârstnice care le păstra și transmitea.

Tabelul 3. Păstrarea valorilor și tradițiilor în comunitate

Dimensiune	Valori naționale în scădere	Tradiții locale menținute
Exemple	Ziua Limbii, Ziua Independenței	Colindatul, obiceiurile de iarnă, Hramul satului
Nivel de interes al copiilor	„La ei... iaca trebuie iar să ne ducem să cântăm...” - lipsă de entuziasm și înțelegere	Copiii participă activ la colindat și la serbarea Hramului prin competiții, spectacole și dansuri
Rolul părinților	„Părinții nu vorbesc acasă despre asta, copiii nu știu ce sărbătoare este”	Părinții și comunitatea susțin tradițiile, contribuind la organizarea Hramului și la transmiterea obiceiurilor către copii
Manifestări specifice	Ceremonii oficiale și comemorative, tot mai puțin atractive pentru copii și tineri	Hramul satului: slujbă religioasă festivă, competiții sportive (trântă, baschet, jocuri pentru copii), spectacole artistice, concerte cu artiști invitați (inclusiv din România), hora satului
Percepția generală	Se observă o pierdere treptată a semnificației sărbătorilor naționale.	Tradițiile locale rămân vii și sunt percepute ca evenimente comunitare majore, care combină vechiul cu noul și consolidează identitatea colectivă

Directoarea gimnaziului a mărturisit, că există semne de pierdere a interesului față de unele sărbători naționale: „Dacă noi știam de Ziua Limbii, de Ziua Independenței și era o sărbătoare pentru copii, la ei... iaca trebuie iar să ne ducem să cântăm... și cumva nu știu cine este vinovat, noi toți suntem vinovați, și cadrele didactice, și părinții, pentru că ei nu vorbesc acasă despre asta. Copiii nu știu de ce în sărbătorile acestea rămân acasă, nu știu ce sărbătoare este”. Totuși, dna a subliniat, că „valorile tradiționale predomină încă, mai ales cele de iarnă, pentru că le place cu colindatul să meargă pe la oameni pe acasă

și mai fac bani, asta e un fel de business copilăresc prin care au trecut toți. Măcar așa, dar să menținem valoarea asta”. Astfel, chiar dacă sărbătorile naționale își pierd din rezonanță în rândul noilor generații, tradițiile de iarnă continuă să fie apreciate, iar localitatea reușește să le păstreze ca repere culturale și identitare.

În Cornova raportul dintre valorile naționale și tradițiile locale relevă tendințe contrastante.

Dacă sărbătorile cu semnificație națională își pierd treptat atractivitatea pentru copii și părinți, tradițiile locale, în special cele cu caracter comunitar, continuă să fie menținute și să adune oamenii împreună.

În concluzie, contrastul dintre scăderea interesului față de valorile naționale și vitalitatea tradițiilor locale arată că identitatea culturală a comunității din Cornova se sprijină în primul rând pe obiceiurile transmise direct în cadrul comunității, cu o puternică dimensiune participativă și afectivă.

SECȚIUNEA 7. Participarea civică și politică

Participarea civică în contextul localității Cornova se manifestă **prin implicarea locuitorilor în activități comunitare**: de la organizarea și sprijinirea gimnaziului și grădiniței - până la implicarea în evenimente culturale. Un exemplu relevant este Hramul satului, eveniment la care întreaga comunitate se mobilizează - părinți, copii, cadre didactice și autorități locale, contribuind la păstrarea tradițiilor și la consolidarea legăturilor sociale.

Un alt exemplu relevant la nivel gimnazial îl constituie implicarea activă a comunității locale în **proiectele educaționale**, contribuind astfel la susținerea procesului de învățare și la dezvoltarea unei relații de colaborare între școală și comunitate.

Pe parcursul anilor participarea civică a cunoscut diverse forme, însă implicarea constantă a cetățenilor și mai ales a tinerilor rămâne o provocare. Un exemplu este oferit de organizația locală **ONG „Abil Plus”**, creată în 2005 cu scopul de a mobiliza tinerii și de a dezvolta inițiative comunitare. Directoarea menționează: *„Am creat în 2005 ONG „Abil Plus”, a fost o organizație pentru tineri. Am câștigat o serie de proiecte, la moment, așa să zicem, suntem mai pasivi, doar participăm așa la diferite sondaje, dar tineretul nu vrea să se implice. Deci, acum trebuie să facă reînregistrarea, avem și iscălitură electronică, dar când proiecte nu realizăm”*.

Se conturează o realitate duală: **pe de o parte, comunitatea a avut inițiativă civică și a demonstrat capacitatea de a implementa proiecte prin organizații neguvernamentale; pe de altă parte, scăderea implicării tinerilor și lipsa continuității proiectelor conduc la o diminuare a activității organizației**. Situația reflectă o tendință mai generală în mediul rural moldovenesc, unde participarea civică este adesea dependentă de proiecte externe și de motivația câtorva lideri locali. Exemplul „Abil Plus” arată că pentru consolidarea participării civice este nevoie de:

- ✓ stimularea implicării tinerilor prin proiecte atractive și adaptate intereselor lor;
- ✓ asigurarea durabilității ONG-urilor prin finanțări constante și parteneriate locale;
- ✓ dezvoltarea unei culturi civice care să depășească pasivitatea și să favorizeze participarea activă la viața comunității.

În plus, părinții, chiar dacă uneori mai greu de mobilizat, participă la expoziții, serbări și ședințe școlare, ceea ce întărește legătura dintre familie și instituția educațională: *„Dacă luăm din 2005, încă nu aveam sală de calculatoare, am creat o sală de calculatoare și ofeream servicii tinerilor de informații pentru ce au nevoie, studenții veneau duminica. Atrăgeam foarte multe grupe de tineri de la colegii de medicină pentru a citi lecții elevilor, am avut teme de întâlniri foarte interesante. Ne-am implicat cu un ONG din Transnistria și am făcut un proiect cu minorități naționale... Am adus tehnică pe vremea ceea, și centru muzical, care era foarte important. Deci, mai mult am făcut pentru gimnaziu, am lucrat, calculatoare, mobilier”. Activitățile au fost posibile prin sprijin extern: „Am lucrat cu PASET-ul, deci noi tinerii și eu împreună cu tineri, am fost instruiți de doamna Liliana Palihovici, ei ne-au inițiat în scrierea proiectelor. Apropo, eu sunt foarte versificată în scrierea proiectelor, dar vă zic că îmi vine foarte greu, acum sunt mai multe obligații, ore*

multe la școală, pentru că lipsă de pedagogi, uitați-vă citesc 3 discipline, nu e atât de simplu”.

Dacă în perioada de început ONG-ul a atras mulți tineri, în prezent implicarea lor este mai scăzută: *„În 2005, tinerii se implicau, dar acum... practic, nu că nu vor să se implice, dar au și ei un mod de viață, ori au studii, sau pe vară pleacă peste hotare, deci mai puțin tineri în sat. Iar cei care sunt pe loc, nu au nivelul corespunzător de studii... eu consider că totuși e vina noastră, noi trebuie să îi implicăm”.*

Un element important al activității organizației a fost **cooperarea transfrontalieră**, care a întărit relațiile comunității: *„Am participat la un proiect cu domnul primar, ne-am înfrățit cu Ștefănești-ul din România, din județul Botoșani. Au venit tinerii încoace cu concert, cu dansuri, cu schimb cultural, noi am plecat acolo cu un grup de tineri... până la pandemie am activat, am avut un mod de viață mai activ, dar după pandemie nu știu de ce greu ne pornim”.* Experiența demonstrează că ONG-ul **a contribuit la îmbunătățirea infrastructurii educaționale, la consolidarea relațiilor comunitare și la deschiderea satului către parteneriate externe**, însă în același timp scoate în evidență vulnerabilitatea tipică organizațiilor rurale, unde lipsa de resurse și migrația tinerilor reduc continuitatea și dinamica inițiativelor civice.

Pentru a asigura transparența procesului decizional și implicarea activă a cetățenilor în viața comunității, administrația publică locală din Cornova organizează periodic ședințe publice, menite să informeze populația cu privire la progresele realizate, precum și să dezbată în mod participativ problemele curente ale satului. Ultima ședință de acest tip a avut loc la data de 28 august 2025, reunind membrii comunității în jurul unei agende complexe, structurată pe trei direcții principale: identificarea problemelor, evidențierea realizărilor recente și prezentarea proiectelor planificate.

Printre **principalele dificultăți** semnalate de autorități și cetățeni s-au regăsit:

- **Achitarea deficitară a serviciilor de apă:** s-a constatat un grad scăzut de colectare a plăților pentru consumul de apă potabilă, generând un deficit bugetar semnificativ (din cei 21 749 lei estimați, au fost încasați doar 14 917 lei). Acoperirea diferenței a necesitat o suplimentare din soldul bugetar în valoare de 50 000 lei.
- **Consumul irațional al apei și lipsa infrastructurii corespunzătoare:** fântânile publice nu sunt izolate corespunzător și nu dispun de capace de protecție, existând și dificultăți în accesul responsabilului tehnic la contoarele de apă.
- **Probleme legate de canalizare:** utilizarea necorespunzătoare a sistemului, inclusiv deversarea deșeurilor solide.
- **Gestionarea neadecvată a deșeurilor:** au fost semnalate cazuri de depozitare ilegală a gunoaielor pe marginea satului, în râpi și chiar în incinta cimitirului.
- **Lipsa întreținerii spațiilor publice:** iarba necosită din fața curților și fântânile neîngrijite reprezintă aspecte recurente.
- **Probleme de acces pentru vehiculele de intervenție:** coroanele arborilor necurătați îngreunează accesul ambulanței și al echipelor de pompieri.

Realizări recente: În ciuda dificultăților, ședința a evidențiat și progresele înregistrate prin intermediul unor proiecte de infrastructură susținute financiar de autoritățile centrale și locale:

- **Finalizarea construcției Complexului sportiv**, cu o valoare totală de 975 000 lei, finanțat integral de Guvernul Republicii Moldova.
- **Instalarea unui sistem autonom de încălzire la punctul medical** – proiect în valoare de 149 800 lei, susținut de Consiliul Raional.
- **Reparația acoperișului grădiniței** – lucrări în valoare de 239 000 lei (100 000 lei de la Consiliul Raional, restul din bugetul local).
- **Modernizarea drumului principal** – investiții de peste 160 000 lei în extinderea acestuia, în cadrul unui proiect cu o valoare totală estimată la 3,5 milioane lei.
- **Dezvoltarea structurii de gestionare a deșeurilor**, cu un buget de 1 583 550 lei (142 519 lei din bugetul local, restul din fonduri guvernamentale).
- **Dotarea Centrului Multifuncțional în cadrul Programului „Satul European Expres”**, cu o finanțare de 350 000 lei pentru achiziția de mobilier, instrumente muzicale și costume tradiționale.

Proiecte în curs și planuri de viitor: În ceea ce privește direcțiile de dezvoltare viitoare, au fost menționate următoarele priorități:

- Finalizarea completă a Complexului sportiv, inclusiv amenajarea unui teren de joacă și a unor spații de parcare.
- Continuarea lucrărilor de modernizare a drumului principal.
- Inițierea construcției unui **parc fotovoltaic**, cu o investiție estimată la 2,5 milioane lei.
- Realizarea unui **proiect de măsurare masivă a terenurilor** în vederea actualizării cadastrale.

Pe de altă parte, **participarea politică** se reflectă în exercitarea dreptului de vot, în prezența la consultările publice organizate de primărie și în colaborarea directă cu administrația locală pentru identificarea și soluționarea problemelor satului. Viața politică din Cornova se caracterizează printr-un **nivel ridicat de coeziune comunitară și de încredere în conducerea locală**: „În general, Cornova, dacă o să mai vizitați și alte sate ... tot timpul a fost un sat mai dezvoltat într-un fel, și politic, noi tot timpul am votat democrația, noi niciodată nu am votat... dar avem condiții, noi avem canalizare tot satul, noi avem apă tot satul, lumină stradală”. Această orientare este strâns legată de sprijinul acordat administrației locale, considerată eficientă și apropiată de cetățeni: „Dar asta o face domnul primar numai în colaborare cu satul ... Deci, primarul nostru a fost unicul primar din Republica Moldova, care a obținut 99,80% de voturi, practic, l-au votat toți locuitorii satului”. Acest citat reflectă un element de particularitate al Cornovei: relația de încredere reciprocă între populație și primar transpusă într-un sprijin electoral aproape unanim. În același timp, evidențiază modul în care realizările concrete în infrastructura locală (canalizare, apă potabilă, iluminat stradal) sunt percepute drept expresii tangibile ale unei politici democratice eficiente.

Viața politică efectivă a satului Cornova este reprezentativă prin activitatea Primăriei și a Consiliului local. Componenta actuală a consiliului cuprinde 9 membri: 5 bărbați și 4 femei, ceea ce denotă o participare relativ echilibrată de gen. Dintre aceștia, 2 consilieri au studii superioare, iar 5 dețin studii medii; 2 nu au un loc de muncă stabil, iar 1 este pensionar. Consiliul local Cornova este constituit din 9 consilieri aleși prin vot direct, care reprezintă principalele formațiuni politice active la nivel național. Distribuția mandatelor relevă o pluralitate politică, ce reflectă atât orientările partidelor, cât și particularitățile

electoratului local. Un aspect important pentru dinamica politică locală este faptul că 4 dintre consilieri au fost aleși pentru prima dată, ceea ce sugerează o reînnoire parțială a structurilor de conducere și posibilitatea unor perspective noi în administrația locală. Analiza repartiției politice arată că PLDM deține patru mandate, având astfel cea mai consistentă reprezentare. PAS ocupă trei locuri, consolidându-și influența la nivel local, iar PSDE și DA dețin câte un mandat fiecare, ceea ce asigură un echilibru relativ între puterea majoritară și opoziția locală. Structura respectivă demonstrează prezența unei **competiții politice diversificate**, unde partidele de orientare liberal-democrată și pro-europeană (PLDM, PAS, DA) se bucură de o susținere semnificativă, în timp ce PSDE asigură reprezentarea curentului social-democrat. Totodată, prezența mai multor partide cu pondere apropiată contribuie la **pluralismul decizional** și la potențiala dinamizare a procesului administrativ local. Un alt exemplu de participare la viața politică este cea din cadrul scrutinului din 3 noiembrie 2024, din 759 alegători înscriși au participat 341 (circa 45%). După excluderea celor 13 buletine nevalabile, au rămas 328 de voturi valabil exprimate. Rezultatele arată o victorie clară a candidatei PAS, Maia Sandu, cu 233 voturi (71%), față de 95 voturi (29%) obținute de candidatul PSRM, Alexandr Stoianoglo. Prezența modestă la vot și diferența mare dintre candidați confirmă consolidarea opțiunii pro-europene în rândul alegătorilor activi, dar și existența unui nucleu constant de susținere pentru PSRM, ceea ce reflectă polarizarea politică a societății.

La nivel electoral, satul Cornova se caracterizează printr-o orientare constantă către partidele de dreapta, fapt confirmat de rezultatele scrutinelor din ultimele decenii. Un respondent local subliniază: *„La noi în sat de mult timp se votează și câștigă partidele de dreapta”*. Această percepție reflectă o stabilitate a preferințelor politice la nivel comunitar, determinată de factori precum tradițiile locale, valorile conservatoare și influența diasporei, care sprijină în special formațiunile de orientare pro-europeană și liberal-democrată.

Importanța acestor forme de implicare este majoră: prin participarea lor, cetățenii contribuie la **consolidarea democrației la nivel local**, sporesc transparența și responsabilitatea instituțiilor publice și devin actori direcți în modelarea viitorului comunității. Totodată, participarea activă întărește **coeziunea socială**, promovează încrederea reciprocă și menține solidaritatea între generații - elemente esențiale pentru continuitatea vieții comunitare într-un sat confruntat cu provocările migrației și scăderii natalității.

Totodată, și **gimnaziul din Cornova integrează în activitatea sa o importantă dimensiune civică**. Directoarea menționează: *„La managementul clasei, la educația pentru societate, avem panouri în școală, avem săptămâna inclusivă, când acolo drepturi egale pentru toți”*. Astfel, elevii sunt familiarizați cu principiile cetățeniei active, egalității de șanse și responsabilității sociale. Dincolo de activitățile școlare propriu-zise, instituția reprezintă un pilon central al vieții comunitare. Directoarea subliniază rolul său esențial: *„Școala e de fapt inima comunității. Nu comunitatea se implică în viața școlii, dar invers, școala în viața comunității, pentru că noi participăm peste tot - bibliotecă, centru multifuncțional, casa de cultură, biserică”*. Gimnaziul din Cornova nu este doar un spațiu de instruire formală, ci și un nucleu de coeziune civică și socială, orientând comunitatea spre valori de solidaritate și implicare colectivă.

SECȚIUNEA 8. Perspective asupra viitorului

Analiza vieții comunitare din Cornova nu poate fi realizată fără a lua în considerare **perspectiva locuitorilor asupra viitorului satului**, precum și asupra contextului național în care acesta își desfășoară evoluția. Discursul dlui Ștefan Roșca surprinde cu sinceritate sentimentul ambivalent al comunității: dorința de a fi optimist, dar și realitatea incertă a prezentului: *„Perspectiva satului, eu vreau să fii optimist, dar o văd cam sumbră, în ceață. Dar poate s-a schimba, eu știu... Și nu-i departe nici statul. Noi avem un stat slab, foarte slab, nicidecum eu nu pot înțelege - ați venit la guvernare, orice guvernare, ai lucrat undeva la privat, ai sume mari de bani, ai milioane în conturi, depune sufletul pentru țara asta, pune oleacă de muncă pentru țara asta, că tu ai cu ce trăi”*.

Primarul relevă două dimensiuni esențiale: pe de o parte, **incertitudinea privind viitorul satului** legată de scăderea populației și lipsa unor politici coerente de dezvoltare rurală; pe de altă parte, **critica la adresa clasei politice naționale** percepută ca fiind deconectată de nevoile reale ale comunităților locale. Prin această prismă, Cornova devine un studiu de caz asupra felului în care voința comunității de a progresa este adesea condiționată de slăbiciunea structurilor statale.

Perspectivile sistemului educațional în satul Cornova sunt influențate de dinamica socială și economică a comunității. Dincolo de problemele legate de infrastructura rutieră, comunitatea se confruntă și cu provocări semnificative, precum lipsa locurilor de muncă, migrația forței de muncă și scăderea natalității - factori care afectează direct sustenabilitatea pe termen lung: *„Alte provocări, lipsa locurilor de muncă și migrația ... și studenții vara își găsesc și ei un job și nu stau în sat”*. Directoarea grădiniței atrage atenția, că problema centrală rămâne scăderea numărului de copii: *„Problema este lipsa copiilor, dacă la noi în Republica Moldova o să se ridice salariile cel mai probabil cele mai multe familii cu copii o rămână acasă. Dacă nu o să se rezolve o să ajungem din ce în ce mai rău”*. Această declarație reflectă legătura directă dintre politicile socio-economice naționale și viitorul instituțiilor educaționale din mediul rural. Creșterea salariilor și îmbunătățirea condițiilor de trai ar putea reprezenta soluții pentru reducerea migrației și, implicit, pentru asigurarea unui viitor sustenabil grădiniței și gimnaziului din Cornova.

Chiar și inițiativele existente, cum este Centrul multifuncțional, se confruntă cu unele dificultăți legate de resursele umane și salarizarea redusă: *„Avem un Centru acesta multifuncțional, dar să vă zic așa, domnii de aici au un salariu atât de mizer că nu știu, cum își mai pot permite să facă și voluntariat ceva”*. Informațiile colectate din interviuri și observații surprind **principalele nevoi ale satului: modernizarea infrastructurii, crearea de oportunități economice și asigurarea unor condiții decente pentru angajații din servicii comunitare**.

Viziunea preotului din Cornova aduce în prim-plan **rolul esențial al bisericii în păstrarea coeziunii și valorilor comunitare**. În viziunea sa, viitorul satului depinde atât de viața spirituală, cât și de relațiile interumane: *„Ceea ce îmi doresc eu este să văd biserica mereu plină, să văd oamenii blânzi, sănătoși, mai buni, să îi văd așa cum era cândva, adică să nu fie... să fim toți egali”*. El subliniază importanța tradițiilor și credinței strămoșești, dar și necesitatea unei schimbări de mentalitate în comunitate: *„Să se păstreze tradițiile, credința strămoșească, totul așa cum este în prezent, dar să se schimbe... vreau să văd o schimbare între oameni, să fie mai înspre bine”*. Ca direcție de

viitor, preotul **propune o inițiativă educațional-religioasă dedicată copiilor și tinerilor**. „Aș vrea să facem după lecții să ne acorde o sală în care noi cu copiii să putem discuta o oră jumate despre binele și folosul bisericii în comunitate, să facem un fel de cerc al credinței al bisericii noastre și cred că o să ne reușească în timpul apropiat”.

Astfel, viziunea sa reflectă **un echilibru între continuitatea tradițiilor religioase și adaptarea la nevoile actuale ale comunității**, prin apropierea tinerilor de valorile credinței și de rolul constructiv al bisericii.

Reflecțiile privind viitorul satului Cornova au evidențiat **necesitatea diversificării activităților culturale și educaționale**, precum și atragerea specialiștilor din domeniul artistic în vederea revitalizării vieții comunitare și a extinderii accesului la expresii culturale contemporane: „Avem nevoie de specialiști, de exemplu, de coreografi. Ar veni cineva să acorde așa servicii sau avem copii talentați la instrumente muzicale să învețe. Cea mai apropiată școală muzicală este la 25 de km, vă închipuiți că nu este real, asta este”.

Cornova **ar putea deveni un punct de tangență regional**, unde ar fi atrași copii și din satele vecine, însă infrastructura de transport și lipsa de resurse fac dificilă organizarea unor cercuri artistice și extracurriculare: „În gimnaziu practic am rămas fără ore opționale, fără de cercuri, ne-au tăiat tot, din cauza numărului mic de copii... iar voluntariat la țară e cam greu”.

Totuși, comunitatea **iși păstrează speranța prin legătura cu diaspora și prin potențialul copiilor talentați**: „Se nasc la Cornova copii, numai că se nasc în Italia, în Franța, că ei stau cu viza de reședință aici, dar copii sunt acolo. Eu mă uit că mulți moldoveni pleacă în Europa, învață foarte multe lucruri, vin aici și fac proiecte foarte interesante, o să revină, pentru că Europa e bună, dar nu e acasă”. Este cert, că un element identitar puternic al comunității rămâne legat de personalitatea lui Paul Mihail, originar din Cornova: „În Cornova s-a născut Paul Mihail... noi undeva ne gândim și datorită dumnealui această cercetare are și un aport, și gimnaziul îi poartă numele”.

Acest tablou arată că viitorul satului depinde de revitalizarea activităților culturale, de sprijinirea educației extracurriculare și de implicarea diasporei, toate acestea contribuind la menținerea identității și la dezvoltarea unei comunități active și conectate la valorile sale. Nevoia Cornovei de specialiști și activități culturale reflectă o provocare structurală a mediului rural, unde resursele locale sunt limitate, dar potențialul rămâne semnificativ. Copiii talentați și tradițiile culturale vii oferă baza pentru dezvoltarea unor inițiative educaționale și artistice, în timp ce diaspora, prin experiența și proiectele acumulate în Europa, poate deveni un factor-cheie în revitalizarea comunității.

Astfel, sinergia dintre resursele umane locale și implicarea activă a diasporei ar putea transforma Cornova într-un spațiu al continuității culturale și al inovației comunitare.

CONCLUZII GENERALE

Evoluția satului Cornova reflectă un proces complex de transformare, situat între progresul infrastructural și dificultățile structurale generate de declinul demografic și economic. Poziționarea geografică relativ izolată a localității limitează accesul la servicii și oportunități de dezvoltare, însă modernizările recente – reabilitarea drumurilor, extinderea rețelei de apă potabilă, implementarea sistemului de canalizare – au contribuit la crearea unor condiții de trai mai bune pentru locuitori. Aceste îmbunătățiri, realizate prin atragerea fondurilor din programele guvernamentale „Satul European” și „Satul European Expres”, demonstrează capacitatea comunității de a valorifica eficient resursele publice și de a implementa proiecte de impact. Demararea unui proiect privind gestionarea deșeurilor confirmă orientarea spre sustenabilitate și responsabilitate ecologică, indicând o preocupare pentru viitorul comunității în sensul tranziției verzi.

În același timp, analiza evidențiază provocări majore, în primul rând pe plan demografic. Sporul natural negativ, însoțit de migrația accentuată a populației tinere, subminează durabilitatea comunității. Dezechilibrul dintre nașteri și decese semnalează un proces structural de îmbătrânire și depopulare, cu consecințe directe asupra pieței muncii, viabilității instituțiilor locale și coeziunii sociale. Acest declin demografic se corelează cu pierderea treptată a funcțiilor economice tradiționale: dispariția fabricii de vinuri, a fermei de vaci și porci sau a morii a condus la restrângerea activității economice și la lipsa locurilor de muncă stabile. În prezent, economia locală este caracterizată de un nivel redus de diversificare, dependență de sectorul public (educație și administrație) și munca informală sau sezonieră, inclusiv migrația de subzistență către centre regionale.

Cu toate acestea, comunitatea manifestă un potențial de revitalizare. Inițiativele de atragere a investițiilor externe, în special în sectorul vitivinicol și în turismul rural, deschid oportunități de relansare economică și de redefinire a profilului localității. Planul de deschidere a unei vinării, reabilitarea caselor tradiționale în scop turistic și interesul manifestat de vizitatori străini, în special seniori germani, sugerează o posibilă reconstrucție a economiei locale prin valorificarea patrimoniului cultural și natural. Aceste inițiative pot genera locuri de muncă, diversifica sursele de venit și crea premise pentru implicarea diasporei și repopularea satului, cu condiția existenței unui sprijin instituțional adecvat.

Serviciile publice reprezintă un domeniu cu contrast puternic între resurse și limite. Sistemul medical din sat funcționează minimal, printr-un asistent medical permanent și un medic de familie cu normă redusă, ceea ce îl face insuficient pentru nevoile unei populații îmbătrânite. În schimb, educația se conturează ca un pilon al stabilității comunitare. Gimnaziul „Paul Mihail” joacă un rol esențial nu doar în instruirea copiilor, ci și în păstrarea coeziunii comunitare și intercomunitare, prin integrarea elevilor din sate vecine, implicarea în viața culturală și colaborarea cu biserica și partenerii externi. Politicile de incluziune, infrastructura modernizată și implicarea cadrelor tinere fac din școală un exemplu de adaptare la provocările educației rurale, chiar dacă scăderea numărului de elevi pune sub semnul întrebării sustenabilitatea acesteia. Grădinița „Andrieș” completează acest cadru prin rolul său de coeziune comunitară și sprijin al educației timpurii, dar este afectată de aceeași problemă demografică – scăderea numărului de copii.

Dimensiunea culturală și spirituală rămâne una dintre cele mai puternice resurse ale Cornovei. Viața comunitară este animată de tradiții religioase, ansambluri folclorice și inițiative culturale susținute de Centrul Multifuncțional „Dimitrie Gusti”, deschis în 2019, și de muzeul local, creat prin mobilizare comunitară. Activitățile culturale și religioase, precum hramul satului, colindele, ansamblurile „Cornovencele” și „Muguraș de con”, contribuie la păstrarea identității locale, la transmiterea intergenerațională a valorilor și la consolidarea coeziunii sociale. Preotul și biserica își păstrează un rol central în transmiterea valorilor morale și spirituale, consolidând reziliența culturală a comunității.

Pe plan politic și administrativ, Cornova se remarcă printr-un nivel ridicat de încredere în primar și în administrația locală, reflectat în sprijinul electoral aproape unanim și în percepția pozitivă asupra realizărilor din infrastructură. Structura Consiliului local, echilibrată din perspectiva genului și pluralității politice, confirmă tendința de diversificare democratică la nivel local.

În ansamblu, Cornova ilustrează tensiunea dintre vulnerabilitățile structurale și oportunitățile emergente. Dacă declinul demografic și lipsa locurilor de muncă constituie obstacole majore pentru viitorul sustenabil al comunității, capitalul social, tradițiile culturale, infrastructura modernizată și inițiativele de investiții externe creează premise pentru un scenariu de revitalizare. Viitorul satului depinde în mod decisiv de capacitatea comunității de a mobiliza resurse interne, de a stimula implicarea cetățenilor, de a menține servicii publice funcționale și de a valorifica sprijinul extern, inclusiv prin implicarea diasporei și prin dezvoltarea unor politici publice integrate pentru mediul rural.

REFERINȚE

1. CHICIUC, L. Organizarea și activitatea institutului social român din Basarabia (1934-1940). Teză de doctor în istorie, 2019.
Disponibilă: http://www.cnaa.md/files/theses/2019/55449/liudmila_chiciuc_thesis.pdf
2. PÂRLEA, Gh. Un proiect finalizat - Monografia „Cornova - 1931”. În: Revista ART-EMIS, București, 2012. ISSN, ISSN-L 2247- 4374.
Disponibil: <https://www.art-emis.ro/cronica-de-carte/un-proiect-finalizat-monografia-cornova-1931>
3. ROSTĂS, Z. Cornova, satul basarabeian care, la 1931, nu se dezmeticise încă din țarism. În: Revista Historia, București. ISSN 1842-1687.
Disponibil: <https://historia.ro/sectiune/general/cornova-satul-basarabeian-care-la-1931-nu-se-582067.html>
4. ȘOIMARU, V. Cornova. Chișinău: Editura Museum, 2000. ISBN 9975-905-56-0.

LISTA DE TABELE ȘI FIGURI

Tabelul 1. Situația demografică a satului Cornova perioada 1835-1941

Tabelul 2. Participarea și motivația elevilor: diferențe între fete și băieți

Tabelul 3. Păstrarea valorilor și tradițiilor în comunitate

Figura 1. Repartizarea populației după vârste a satului Cornova, anul 2025

Figura 2. Afecțiuni medicale cronice ale locuitorilor satului Cornova, anul 2025

Figura 3. Harta schematică a rețelei de parteneriate din Cornova

ANEXE

Anexa 1. FIȘA LOCALITĂȚII CORNOVA (anul de referință 2024)

APL1. Populație		Număr total persoane
1. Numărul populației în comunitate în anul 2024:	Total	
	Masculin	
	Feminin	
1.1. Numărul populației pe etnii	Români	
	Moldoveni	
	Ruși	
	Ucraineni	
	Romi	
	Alta	
1.2. Numărul persoanelor cu dizabilități	Total	
	Copii	
2. Numărul de nou-născuți vii (în 2024)	Total	
	Masculin	
	Feminin	
3. Numărul copii (0-2 ani)	Total	
	Masculin	
	Feminin	
4. Numărul copii (3-6 ani)	Total	
	Masculin	
	Feminin	
5. Numărul copii (7-10 ani)	Total	
	Masculin	
	Feminin	
6. Numărul copii (11- 15 ani)	Total	
	Masculin	
	Feminin	
7. Numărul de copii (16-17 ani)	Total	
	Masculin	
	Feminin	

8. Numărul de adulți (18-59 ani)	Total	
	Masculin	
	Feminin	
9. Numărul populației în vârstă de 60 de ani și mai mult	Total	
	Masculin	
	Feminin	
9.1. Numărul persoanelor de 60 ani și peste singuratici	Total	
10. Căsătorii ale minorilor	Total	
	Masculin	
	Feminin	
11. Migranți (estimare)	Total	
	Masculin	
	Feminin	
12. Familii plecate peste hotare total		
13. Familii cu un singur părinte	Total	
	Copiii în grija tatălui	
	Copiii în grija mamei	
14. Familii cu 3 și mai mulți copii		
15. Număr de localnici în organele administrative locale	Total	
	Masculin	
	Feminin	
16. Familii mixte de romi		
17. Numărul copiilor în situație de risc		
18. Proiecte implementate în localitate în 2020-2024 (detalii)		
		Suprafață
19. Suprafața totală a localității		
20. Suprafața pădurilor		
21. Suprafața terenurilor agricole		
22. Culturi agricole (ce cresc preponderent)		Vița de vie, pomi fructiferi, legume, cereale

APL2. Principalele direcții/ țări de migrare ?		
1. Federația Rusă		
2. Italia		
3. Ucraina		
4. Spania		
5. Franța		

6. Turcia	
7. Israel	
8. Altele	

APL3. Condiții de locuire	Total populație
1. Numărul de gospodării în localitate	
2. Numărul de gospodării conectate la electricitate	
3. Numărul gospodăriilor conectate la rețeaua de gaz	
4. Numărul gospodăriilor conectate la rețeaua de apă	
5. Numărul gospodăriilor conectate la rețeaua de canalizare	

APL4. Servicii disponibile ...	Total
1. Numărul de instituții preșcolare (3-6 ani) în comunitate	
2. Numărul de școli în comunitate	
3. Numărul de ONG – uri în comunitate	
4. Numărul de Centre comunitare, centre pentru copii/ tineri	
5. Numărul medicilor în comunitate	

APL5. Sănătate	Total
1. Numărul de mame minore	
2. Boli de care suferă populația (pe tip de boală)	
3. Decese copii până la 1 an	
4. Decese copii 0-4 ani	
5. Decese copii 5-17 ani	

APL6. Precizați, pe categoriile următoare, numărul agenților economici care activează în localitate?	Total
1. Numărul de magazine (alimentară)	
2. Numărul de sere și alte activități agricole specializate (flori, ciuperci, legume, etc.)	
3. Numărul de ferme (porcine, bovine, ovine, etc.)	
4. SRL	
5. SA	
6. Întreprinderi Individuale	
7. Gospodării țărănești	
8. Titulari de patentă	
9. Altele	

APL7. Indicați situația din comunitate privind următorii indicatori...		Total
1. Numărul locurilor de muncă total în localitate		
2. Numărul de locuri de muncă noi create în 2020-2024		
3. Numărul de șomeri din localitate înregistrați la structura teritorială a Agenției de Ocupare a Forței de Muncă	Total	
	Nr. bărbați	
	Nr. femei	
4. Numărul total de persoane din localitate fără loc stabil de muncă, care nu dispun de lot de pământ (estimat)		
5. Beneficiari de ajutor social		
6. Persoane implicate în munci comunitare (neremunerată)		

APL8.Cum informați populația despre activitățile de interes public din localitate?	1. Avem panoul informativ în cadrul primăriei (sau în preajma acesteia) 2. Ziarul local publică periodic informații ample și relevante privind procesul decizional local 3. Avem un site Internet actualizat în mod periodic 4. Organizăm ședințe de informare și consultare în mod periodic cu mai multe grupuri sociale din comunitate 5. Distribuim materiale informaționale privind activitatea decizională în mai multe locuri publice din localitate (piața, punctul medical, poșta, etc.) 6. Efectuăm vizite la domiciliu la cei care mai rar vin la primărie 7. TV local 8. Radio local 9. Prin intermediul consilierilor 10. Niciunul Alte mecanisme (specificați care) _____ _
--	--

APL9.Există Plan Strategic de dezvoltare social-economică a comunității, valabil în prezent?

1. Da (dacă da, trebuie de solicitat și analizat)

2. Nu

APL10. Luând în considerare situația din localitatea/raionul dvs., marcați 3 priorități de dezvoltare conform Strategiei de dezvoltare socio-economică locală, sau alte documente relevante aprobate la nivel local?	
Creșterea accesului la învățământ preșcolar (grădinițe)	1
Creșterea accesului la învățământ școlar / gimnazial	2
Gazificarea localității	3
Reparația instituțiilor de învățământ preșcolar (grădinițe)	4
Reparația instituțiilor de învățământ școlar /gimnazial /liceal	5
Reparația drumurilor	6
Salubritatea	7
Îmbunătățirea accesului la servicii medicale	8
Îmbunătățirea accesului la servicii sociale	10
Crearea a noi locuri de muncă	11
Reparația/construcția apeductului și a sistemului de canalizare	12
alte, indicați ? _____ _	

APL11.Locuri de recreere/ petrecere a timpului liber în comunitate:	Da	Nu
1. Casă de cultură	1	2
2. Cinematograf	1	2
3. Restaurant	1	2
4. Baruri/cafenele	1	2
5. Casa de creație	1	2
6. Parc	1	2
7. Săli / cercuri sportive	1	2
8. Stadion	1	2
9. Altele (indicați _____ _____	1	2

Anexa 2. Ghid de interviu pentru reprezentanți instituțiilor de învățământ (indicatori colectați pentru instituția de învățământ preșcolară)

Î1. Care este situația în instituție conform următorilor indicatori (Din raportul anual, date exacte).			2024	2020
1. Numărul de copii în grădiniță	Total	Copii		
	Masculin	Copii		
	Feminin	Copii		
	Pînă la 3 ani	Copii		
	3-6 ani	Copii		
	Peste 6 ani	Copii		
2. Educator		număr		
3. Dădacă		număr		
4. Personal tehnic		număr		
5. Sistemul de încălzire utilizat: 1 - autonom; 2 - central; 3 - sobe, 4 - altele		Cod		
6. Sursa de căldură utilizată: 1 - gaz; 2 - cărbune; 3 - lemn, 4 - surse inovative, 5- alte		Cod		
7. Copii cu nevoi speciale sau dizabilități în grădiniță (3-6 ani)	Total	Copii		
	Masculin	Copii		
	Feminin	Copii		
8. Numărul copii (3-6 ani) care nu frecventează grădinița		Copii		

Anexa 3. Fșă de observație

- **Tip de case** (acoperiș, material de construcție, ferestre)
- **Gard** (piatră, lemn, verde etc)
- **Îngrijirea locuinței** (de atras atenția la casele părăsite)
- **Tip de drum** (asfaltat, piatră, pământ)
- **Amenajarea drumurilor** (scaune, iluminat stradal etc.)
- **Amplasarea instituțiilor publice** (primărie, grădiniță, gimnaziu, casă de cultură, accesibilitate pentru persoane cu mobilitate redusă)
- **Prezența panourilor informative**
- **Biserica, cimitir**
- **Prezența oamenilor prin localitate** (dimineața, amiază, seara)
- **Terenuri agricole** (distanța de la sat, cum se prelucrează pământul, dacă există probleme cu forța de muncă)

Anexa 4. Ghiduri de interviu individualizate pentru persoane-cheie din satul cornova

1. Ghid de interviu - primar/ secretar primărie

Date personale

Nume, prenume

Funcția actuală și durata mandatului

Experiență anterioară în administrație

Cadrul cosmologic

Cum este poziționat satul geografic? Cum a influențat poziționarea geografică dezvoltarea satului?

Există resurse naturale în zona satului? (apă, lemn, piatră, zăcămintele) Cum sunt valorificate?

Există fenomene climatice sau geografice care afectează activitățile agricole sau viața de zi cu zi a locuitorilor (inundații, secetă etc.)?

Cadrul biologic

Care sunt principalele probleme demografice în prezent?

Cum apreciați starea de sănătate generală a populației?

Care sunt principalele probleme de sănătate în rândul locuitorilor?

Există acces la servicii medicale? Cui se adresează în cazul în care au o problemă medicală nerezolvată? În cât timp ajunge urgența? (medic de familie, punct medical etc.)

Există ASC, SPC? Câte zile vine în localitate în cazul în care nu este ASC? Există asistenți personali, lucrători personali? Nevoia de servicii sociale este acoperită? Ce îi lipsește? Există vreo categorie de beneficiari neacoperită? Dacă sunt copii care rămân fără îngrijire părintească unde sunt plasați? Cum este soluționată problema vârstnicilor singuratici?

Cum se implică primăria în sprijinul persoanelor vulnerabile (vârstnici, copii, familii monoparentale)?

Cadrul istoric

Puteți descrie pe scurt etapele importante din istoria satului? Există evenimente importante păstrate în memorie?

Există monumente, clădiri sau alte elemente care reflectă trecutul istoric al Cornovei?

Ce evenimente au schimbat viața comunității în ultimii 30 ani?

Cum a evoluat satul în ultimii 10-20 de ani? (modernizare, infrastructură, servicii)

Ce schimbări observabile au avut loc în mentalități, infrastructură, comportamente?

Populația, persoanele în etate sunt consultate atunci când se iau decizii importante în localitate?

Manifestări economice

Care sunt principalele surse de venit ale locuitorilor? Care este situația locurilor de muncă? Ce rol are agricultura?

Câți locuitori muncesc peste hotare? Cum influențează migrația viața socială și economică a localității?

Cum este asigurată nevoia de forță de muncă? (se aduc din alt sat)

Cum sunt identificate și remunerate persoanele ziliere?

Manifestări politice

Cum este structurat consiliul local? Sunt femei consilieri?

Care este gradul de participare la vot al locuitorilor?

Manifestări spirituale

Ce sărbători sau evenimente tradiționale se păstrează?

Cum este implicată primăria în susținerea lor?

Câte confesiuni religioase sunt în localitate? Cum colaborează între ele?

Procese sociale

Există procese de urbanizare sau modernizare? (de exemplu, asfaltare, acces la internet, servicii bancare)

Ce inițiative locale aveți pentru dezvoltarea comunității? Colaborați cu ONG-uri sau instituții internaționale? Care sunt cele mai active?

Tendențe de dezvoltare

Care sunt cele mai importante nevoi ale comunității?

Ce planuri are primăria pentru dezvoltarea locală?

2. Ghid de interviu - profesori

Date personale:

Nume, prenume, funcție

Ani de experiență în învățământ

Cadru cosmologic

Cum influențează poziționarea geografică a satului activitatea școlară? (de ex. drumuri, acces în sezonul rece)

Există copii care vin din satele vecine? Cum se face transportul lor zilnic? Sau invers dacă nu este liceu în localitate unde învață copiii și cum ajung?

Infrastructura școlii este afectată de condițiile naturale? (umiditate, acces la apă, încălzire iarna)

Cadrul biologic

Care este starea de sănătate generală a elevilor?

Cum sunt condițiile de igienă în școală? (grupuri sanitare, săpun, prosoape, apă curentă)

Aveți cantină școlară? Aveți și un program de alimentație pentru copii până la ce vârstă?

Ce tip de ajutor social primesc elevii (program de hrană, rechizite, înlesniri pentru transport)?

Cât de des sunt implicați copiii în activități fizice sau sportive?

Se acordă sprijin pentru copiii CES?

În școală este cadru didactic de sprijin, sau centru de resurse?

Cadru istoric

Ce ne puteți spune despre istoria școlii din Cornova? Când a fost fondată?

Cum a fost afectată școala în perioada sovietică? S-a păstrat învățământul în limba română?

Ce schimbări ați observat după anii '90? Dar în perioada pandemiei COVID-19?

S-au păstrat tradiții educaționale locale (serbări, olimpiade, activități culturale)?

Manifestări economice

Cum influențează situația economică a familiilor participarea copiilor la școală?

Sunt elevi care lipsesc pentru a lucra în gospodărie sau pentru a avea grijă de frați?

Ce tipuri de sprijin material primesc elevii din familii vulnerabile?

Manifestări educaționale și culturale

Câte cadre didactice sunt? Numărul de cadre didactice este suficient? Sunt discipline școlare neacoperite?

Care este vârsta medie a cadrelor didactice?

În ultimii 5 ani au venit cadre didactice noi? Câte? Pentru ce materii?

Ce activități extra curriculare organizați? (ex: serbări, zile tematice, voluntariat)

Participați la proiecte educaționale sau schimburi școlare?

Cum colaborează școala cu alte instituții din sat (biserica, primărie, casă de cultură)?

Manifestări spirituale și morale

Cum se manifestă valorile morale în comportamentul elevilor? (respect, ajutor, disciplină)

Se studiază religia? Care e atitudinea părinților și copiilor față de aceasta?

Manifestări politice și civice

Aveți proiecte educaționale cu tematică civică? (drepturile copilului, educație pentru democrație etc.)

Participă elevii la activități de voluntariat sau proiecte sociale locale?

Cum este implicată școala în viața comunității locale? (campanii de igienizare, activități inter generaționale etc.)

Unități și relații sociale

Cum sunt relațiile dintre elevi? Există cazuri de bullying sau excluziune?

Există politică de Protecție a Copilului în școală? Cum sunt informați copiii despre existența ei?

Cum este colaborarea cu părinții? Participă aceștia la activitățile școlii?

Din observațiile DVS părinții au abilități parentale dezvoltate, dacă nu ce acțiuni are școala pentru a dezvolta aceste abilități părinților?

Observați diferențe între băieți și fete în participare, rezultate, aspirații?

Cum se manifestă relațiile între cadrele didactice și elevi?

Procese și tendințe sociale

Care sunt cele mai mari schimbări observate în ultimii ani în atitudinea față de școală?

Câți elevi continuă studiile la liceu sau facultate? Care sunt barierele?

Există tendințe de migrație educațională (copii care pleacă cu părinții în străinătate)?

Cum reacționează copiii la influența rețelelor sociale, internetului, televiziunii?

Se observă o pierdere a valorilor tradiționale? Ce rămâne important pentru copii și părinți?

Viitor și dezvoltare

Ce nevoi urgente are școala (personal, echipamente, materiale)?

Aveți sprijin din partea primăriei, direcției educație, ONG-uri?

Cum vedeți viitorul educației în Cornova? Ce strategii ar fi eficiente pentru păstrarea copiilor în școală?

3. Ghid de interviu - cadre medicale

Date personale

Nume, funcție, durata activității

Cadrul cosmologic

Condițiile geografice (izolarea, accesul greu, distanțele) influențează accesul pacienților la îngrijire?

Sunt drumurile și infrastructura adecvate pentru urgențe medicale?

Ce se întâmplă în cazuri de urgență, întâmpinați obstacole? (insuficiența/inexistența de transport, ambulanță, drumuri)

Cadrul biologic

Care sunt cele mai frecvente probleme de sănătate în comunitate?

Care este gradul de adresabilitate a pacienților la medic? Care este practica de tratament tradițional și autotratement?

Cum este dotat punctul medical local? Ce lipsește?

Care este situația bolilor cronice și infecțioase? Există cazuri frecvente de diabet, hipertensiune, cancer, tuberculoză?

Ce boli sunt mai răspândite în rândul copiilor, tinerilor și vârstnicilor?

Sunt accesibile medicamentele de bază pentru populație? Există farmacie în sat?

Aveți cazuri persoane care suferă de probleme de sănătate mintală, cum se intervine?

Ce ați putea spune despre cultura vaccinării, inclusiv a copiilor?

Cum asigurați informarea populației și prevenirea bolilor necomunicabile (consum alcool, obezitate, consum de drog, tutun)?

Cadrul istoric

Cum s-a dezvoltat rețeaua de sănătate din sat?

Ce schimbări majore ați observat în practică în ultimii 20-30 de ani pe componenta sănătate?

Manifestări sociale

Există inițiative comunitare de prevenție sau educație pentru sănătate?

Ce legătură aveți cu asistentul social, școala sau ONG-urile în promovarea modului sănătos de viață?

Procese și tendințe

A crescut sau a scăzut numărul celor care accesează servicii medicale?

Observați tendințe de îmbunătățire a sănătății în comunitate sau agravare?

4. Ghid de interviu - director casă de cultură

Date generale

Nume, funcție, durata activității

Cadrul cosmologic

Amplasarea geografică afectează organizarea evenimentelor culturale? (ex: distanța până la alte sate, lipsa transportului public)

Aveți spațiu adecvat pentru desfășurarea activităților? E funcțional și încălzit iarna?

Cadrul biologic

Participă toate categoriile de vârstă la activitățile culturale? Activitățile culturale sunt organizate separat pentru diverse categorii de vârstă? Cine este cel mai activ – tinerii, adulții, vârstnicii?

Cadrul istoric

Care e istoria Casei de Cultură?

Ce rol juca în trecut (dansuri, teatru popular, cenecluri)? Ce activități s-au pierdut?

Manifestări spirituale și culturale

Care sunt tradițiile sau obiceiurile pe care încercați să le păstrați?

Colaborați cu școala, biblioteca, primăria sau biserica pentru evenimente comune?

Există grupuri artistice active (dans popular, cor, teatru)?

Ce sprijin aveți din partea autorităților sau a comunității?

Procese și tendințe

Tinerii mai sunt interesați de cultură? Participă la organizare? Detalii

Există proiecte de modernizare a Casei de Cultură? Detalii

Observați o pierdere a interesului față de cultura tradițională? Detalii

Observați modernizări în preferințele artistice ale comunității? Detalii

5. Ghid de interviu - asistent social

Date generale

Nume, funcție, durata activității, nivel de calificare, experiența de muncă

Cadrul biologic

Care sunt cele mai vulnerabile categorii din comunitate? (vârstnici singuri, copii ai părinților plecați peste hotare, persoane cu dizabilități, familii monoparentale)

Care sunt principalele probleme sociale? (sărăcia, lipsa locuințelor, violența domestică)

Ce tipuri de ajutoare sociale sunt accesate cel mai des?

Aveți cazuri grave nerezolvate? Ce piedici apar în intervenție?

Cadrul istoric

Cum a evoluat sistemul de asistență socială în sat din anii '90 până azi?

A existat o tradiție locală de sprijin reciproc în trecut? Care este situația la moment?

Relații sociale

Există rețele de sprijin în comunitate (ajutor între vecini)?

Aplicați vreun mecanism de mobilizare comunitară pentru vreo cauză nobilă?

Manifestări economice și politice

Colaborați cu primăria și cu ONG-urile locale sau internaționale? Dacă da, care sunt?

Ce părere au oamenii despre sistemul de protecție socială?

Procese și tendințe

Cum s-au schimbat nevoile sociale în ultimii ani?

Cum a evoluat gradul de incluziune socială?

Cum funcționează EMD local? Care sunt problemele de funcționalitate?

Ce propuneri aveți pentru îmbunătățirea serviciilor sociale locale?

6. Ghid de interviu - bibliotecar

Date generale

Nume, funcție, durata activității

Cadrul istoric

Când a fost înființată biblioteca? Ce rol a avut în trecut?

Ce volume vechi păstrați? Aveți arhivă locală?

Care este fondul de carte? Cât de des se înnoiește fondul de carte?

A funcționat biblioteca fără întrerupere de la înființare? Ce s-a întâmplat în perioada sovietică?

Care a fost rolul bibliotecii în viața satului în trecut? Dar la moment?

Cadrul spiritual și cultural

Ce tipuri de cărți sunt cele mai solicitate? (beletristică, religioase, istorie, ghiduri practice etc.)

Se organizează activități de lectură, cluburi de carte sau activități cu elevii? Detalii
Colaborați cu alte instituții (școală, primărie, biserică, ONG-uri)? Detalii
Aveți proiecte educative sau activități pentru tineri? Detalii
Aveți activități pentru promovarea lecturii și culturii locale? Detalii

Procese și tendințe

Se mai citește în sat? Ce categorii de vârstă sunt active? (copii, adolescenți, pensionari)
Cât de des este frecventată biblioteca de către: copii/ adolescenți/ mătuiri/ pensionari?
Există acces la internet în bibliotecă? Aveți calculatoare, scanner, imprimantă?
Ce influențe are internetul asupra obiceiurilor culturale?
Ce probleme întâmpinați în activitate? (lipsă de fonduri, interes scăzut etc.)
Ce ați propune pentru revitalizarea bibliotecii în comunitate?
Ce ar trebui schimbat sau modernizat pentru a atrage tinerii?

7. Ghid de interviu - preot

Date generale

Nume, funcție, durata activității

Cadrul istoric

Când a fost înființată actuala biserică?
Ce s-a întâmplat cu biserica veche din lemn?
Cum a influențat perioada comunistă viața religioasă și tradițiile din sat?
Câte culte religioase sunt în sat? Când au apărut? Ce factori a contribuit la apariția și
extinderea lor?

Relațiile sociale (comunitate, solidaritate, familie)

Cum ați descrie relațiile dintre oameni în comunitate? Sunt unite familiile între ele?
Ce rol are Biserica în menținerea legăturilor dintre oameni (ex: ajutor între vecini,
voluntariat, comunități de rugăciune)?
Se mai respectă obiceiurile de familie și comunitate (ex: botez, cununie, parastase)?
Cum interacționează tinerii și bătrânii? Există rupturi între generații?

Cadrul spiritual și cultural

Care este starea de credință a comunității? Vin oamenii regulat la slujbă?
Se mai păstrează tradițiile religioase? Care dintre ele sunt cele mai importante pentru
sat?
Cum contribuiți, ca preot, la formarea spirituală și morală a tinerilor?
Organizați activități culturale sau religioase în afara slujbelor? (ex: colinde, pelerinaje,
ateliere)

Procese și tendințe

Ce schimbări majore ați observat în comunitate în ultimele decenii? (credință,
comportament, obiceiuri)

Cum reacționează oamenii la modernizare, tehnologie, rețele sociale?
Ce nevoi resimțiți că vor apărea în viitorul apropiat în comunitate?
Cum vedeți viitorul Bisericii și al satului? Ce v-ar dori să se păstreze sau să se schimbe?

8. Ghid de interviu - sector asociativ

Date generale

Nume, funcție, durata activității

Cadrul istoric

Când a apărut organizația?
Ce fel de servicii oferă? Cui?
Cine finanțează activitatea?

Relații sociale

Cum colaborează oamenii între ei în cadrul comunității?
Organizația contribuie la întărirea relațiilor dintre oameni? Prin ce acțiuni?
Cum sprijiniți grupurile vulnerabile (bătrâni, copii, persoane cu dizabilități, familii sărace)?

Manifestări economice și politice

Ce oportunități economice există în sat? Cum contribuie organizația la dezvoltarea lor?
Cum colaborați cu autoritățile locale? Sprijină primăria activitatea organizației?
Promovați implicarea cetățenească sau participarea la deciziile locale?

Cadrul spiritual și cultural

Colaborați cu Biserica, școala sau alte instituții în proiecte educative sau culturale?
Cum încercați să păstrați sau să adaptați tradițiile la realitatea actuală?

Procese și tendințe

Ce schimbări majore ați observat în comunitate în ultimii ani? (migrări, mentalități, tehnologie etc.)
Care sunt principalele provocări cu care vă confrunțați ca organizație?
Care sunt nevoile și tendințele pe care le anticipați pentru viitorul apropiat?
Aveți planuri de extindere, diversificare sau replicare a activităților în alte sate?

9. Ghid de interviu - lider de pământ

Date generale

Nume, funcție, durata activității

Cadrul biologic

Cum sunt resursele de teren din sat?
Observați provocări legate de calitatea solurilor, eroziune, poluare sau schimbări climatice locale?

Cadrul istoric

Cum a fost organizată utilizarea pământului în trecut? Ce tradiții agricole sunt moștenite?

Care sunt momentele-cheie în gestionarea agricolă a comunității?

Au existat lideri istorici locali recunoscuți pentru modul lor de administrare a terenurilor?

Relații sociale

Cum se organizează oamenii din sat pentru a lucra pământul?

Câți locuitori ați angajat? Cum motivați oamenii să lucreze?

Manifestări economice și politice

Ce activități economice (culturi, creștere de animale, agro-turism) sunt promovate în comunitate?

Colaborați cu Grupuri de Acțiune Locală (GAL) sau organizații naționale din agricultură?

Cadrul spiritual și cultural

Care sunt valorile locale legate de muncitul pământului—tradiția muncii, respectul pentru pământ?

Organizați evenimente sau manifestări care reconectează comunitatea cu pământul (zile ale satului, festivaluri gastronomice locale, târguri de produse)?

Procese și tendințe

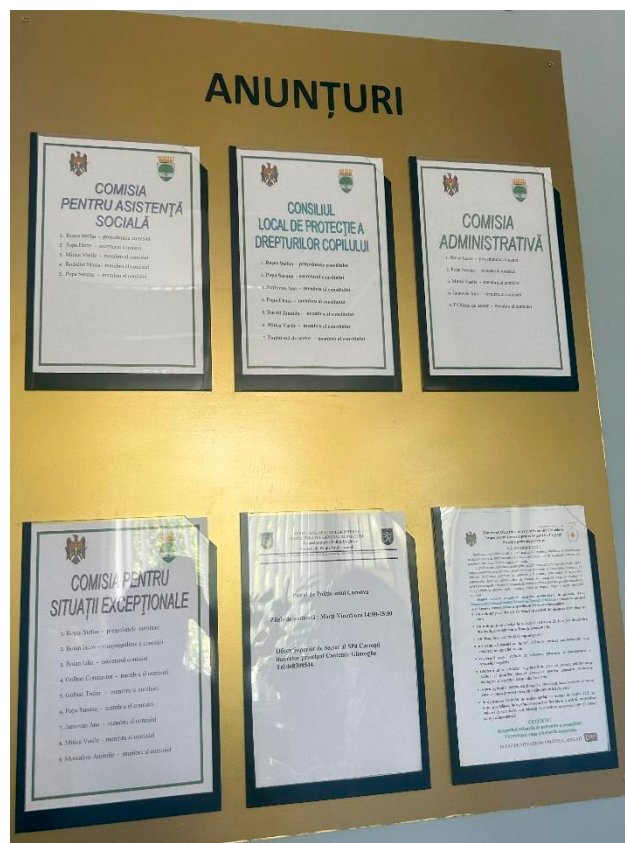
Cum reacționează tinerii la perspectiva de muncă în agricultură? Există inițiative orientate spre cei tineri?

Care sunt principalele provocări (tehnologice, legislative, de piață) ce influențează viitorul agricol al satului?

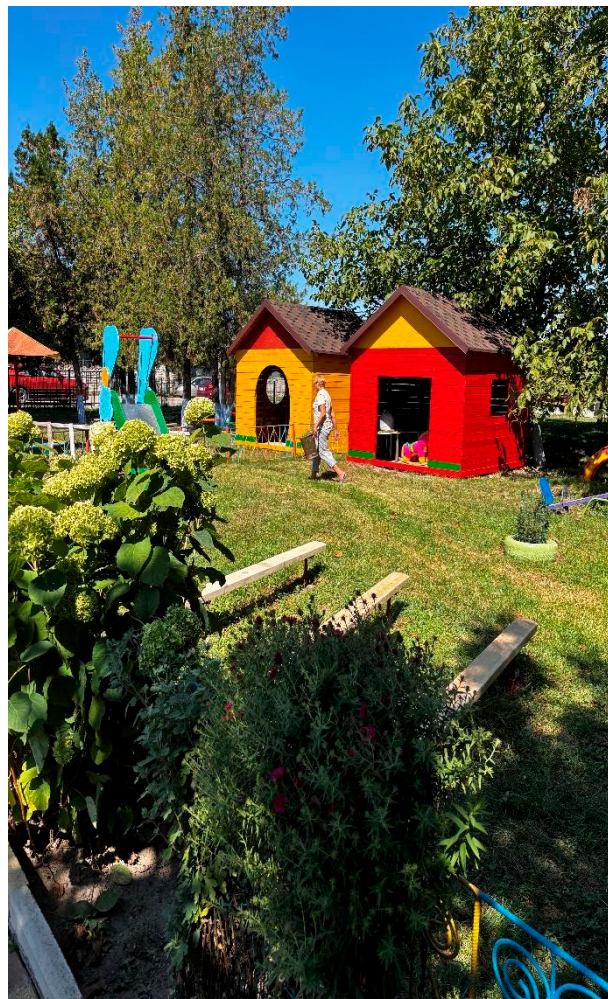
Cum vedeți evoluția comunității locale în termeni de producție agricolă și organizare?

„Comunitatea în imagini – oameni, locuri, povești...”

Edificii importante în Cornova

Edificii importante în Cornova

Edificii importante în Cornova

Oameni si merite ale satului

Oameni și merite ale satului

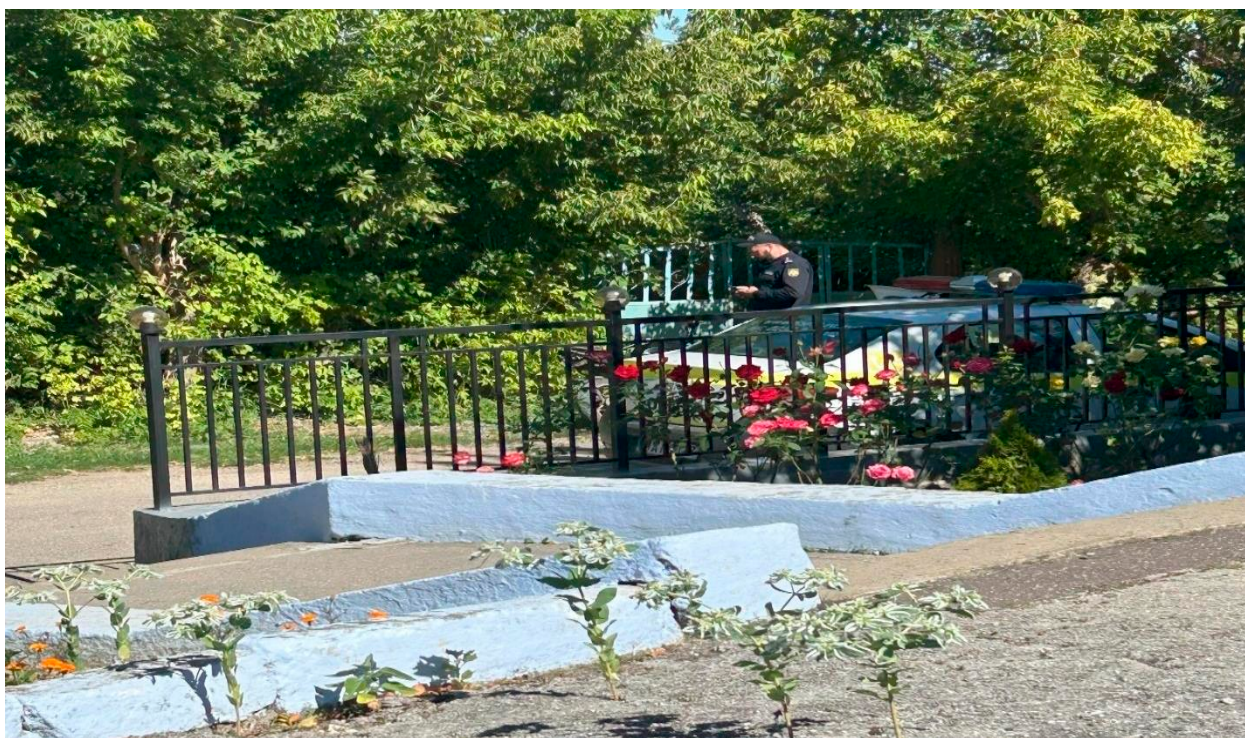

Viața satului

Viața satului

Cornova - o istorie care continuă să se scrie!